

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Marek Svoboda

Teorie a praxe prostředků ochrany osobnosti

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Veronika Klesánová, Dr.

Ústav práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 23. 8. 2015

estné prohlá-ení

Prohlašuji, že předkládanou diplomovou práci jsem vypracoval samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 23. 8. 2015

Marek Svoboda
autor diplomové práce

Pod kování

Na tomto místě chci vyjádřit pod kování JUDr. Veronice Kesánové, Dr. za její odborné vedení mé diplomové práce, vstřícný přístup, cenné rady a také za veškerý čas, který mi věnovala.

Obsah:

Úvod	1
1. Právní ochrana osobnosti člověka	3
1.1 Osobnost člověka	3
1.1.1 Definice pojmu osobnosti člověka v soudní judikatuře	4
1.2 Všeobecné osobnostní právo	6
1.1.1 Osobnostní práva v Úmluvě o ochraně lidských práv a svobod	8
1.1.2 Osobnostní práva v Listině základních práv a svobod	10
1.1.3 Všeobecné osobnostní právo v Občanském zákoníku	13
1.1.4 Pojetí všeobecného osobnostního práva v novém a starém občanském zákoníku	17
2. Občanskoprávní odpovědnost za neoprávněný zásah do osobnosti člověka	20
2.1. Obecná občanskoprávní odpovědnost	20
2.2. Zvláštní osobnostní právní odpovědnost	22
3. Úvod do prostředků ochrany proti neoprávněnému zásahu do osobnosti člověka	27
3.1 Prostředky ochrany proti neoprávněnému zásahu do osobnosti člověka obecně	27
3.2 Dleň prostředků ochrany proti neoprávněnému zásahu do osobnosti člověka	29
3.3 Občanskoprávní nároky z neoprávněného zásahu do osobnosti člověka obecně	30
4. Mimosoudní prostředky ochrany proti neoprávněnému zásahu do osobnosti člověka	32
4.1 Dohoda	32
4.1.1 Dohoda o mimosoudním narovnání	33
4.1.2 Mediační dohoda	35
4.2 Svépomoc	37
5. Soudní prostředky ochrany proti neoprávněnému zásahu do osobnosti člověka	41
5.1 Návrh na provedení smírného řízení	41
5.2 Návrh na předběžná opatření	43
5.3 žaloba na ochranu osobnosti	46
5.3.1 žaloba zdržovací (negativní)	50
5.3.2 žaloba odstraňovací (restituční)	52
5.3.3 žaloba satisfakční	54
5.3.4 žaloba na náhradu škody	60
5.3.5 žaloba urážcovací	61
5.3.6 žaloba na vydání bezdůvodného obohacení	63
5.4 Ústavní stížnost	66
5.5 Stížnost k Evropskému soudu pro lidská práva	71
6. Doplnkové prostředky ochrany osobnosti	76
6.1. Prostředky ochrany osobnosti v tiskovém zákoně	76
6.2 Prostředky ochrany osobnosti v antidiskriminačním zákoně	78
6.3 Prostředky ochrany osobnosti v zákoně o ochraně osobních údajů	79
6.4 Prostředky ochrany osobnosti v zákoně o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem	80
Závěr	83
Seznam použitých zkratk	86
Klíčová slova	88
Keywords	89
Použitá literatura	90
Abstrakt	97

Abstract.....98

Úvod

Ochrana osobnosti člověka je mimořádně důležitým fenoménem zajišťující autonomní prostor pro jeho standardní, nerušenou existenci v rámci lidské společnosti. Garance ochrany osobnosti je nenahraditelným projevem respektu a elementárního uznání společnosti jako celku adresovaných člověku jako jednotlivci a suverénu. Ze samotné přirozenosti existence osobnosti člověka pramení nezpochybnitelný zájem každého jednotlivce, aby jeho osobnosti byla poskytována ve společenském systému, v němž uskutečňuje své vysoce variabilní bytí, což nevyhnutelně určuje míru ochrany, jejímiž charakteristickými znaky je zejména vysoká úroveň dostupnosti, efektivnosti, funkčnosti, flexibility a obranyschopnosti, které lze označit za pilíře neustále dotvářeného a tedy vyvíjejícího se právního ochranného systému.

Tento právní ochranný systém osobnosti člověka je v důsledku nejzávažnějších lidských ohrožení konfrontován, jak s již dlouhodobě známými zdroji útoků směřujících proti výsostně autonomní osobnostní sféře, tak i stále přibývajících novými útočnými zdroji, jejichž výskyt je zapříčiněn výrazným rozvojem internetu, zpravodajství a dalších společenských fenoménů. Neutichající výzva nesoucí se společenským prostorem každého civilizovaného státu k poskytování vysoké míry pozornosti tématu ochrany osobnosti, jakožto ochraně civilizační hodnoty, vyžaduje kromě jiného detailní analýzu nástrojů sloužících k její ochraně.

Výše uvedené okolnosti mě vedly k rozhodnutí uinit materiálním jádrem předkládané DP katalogový seznam jednotlivých občanskoprávních POCHOS opatřený jejich detailním popisem, jenž bude doprovázen mou snahou o reflektování nedávno realizované rekonstrukce českého občanského práva a významné judikatury zejména NSR, ÚS ČR a ESLP, jejichž rozhodovací činnost sehrává nezastupitelnou úlohu v právní aplikační praxi. Katalogový seznam jednotlivých POCHOS je také obohacen o stručnou exkurzi týkající se některých doplňkových POCHOS zakotvených ve speciálních zákonech.

Nemén důležitou součástí mé DP budou také pasáže nedílně související s jednotlivými POCHOS, vytvářející určitý úvodní podklad pro pochopení a lepší orientaci v osobnostním právním ochranném systému fungujícího v českém právním prostředí. Mezi tyto pasáže budou zařazeny především problematiky týkající se

vymezení pojmu osobnosti člověka, institutu VOSP, zakotvení ochrany osobnostních práv v příslušných právních předpisech, dále neunikne mé pozornosti komparace stávajícího OBZ s SOZ a v neposlední řadě nastíním konstrukci občanskoprávní odpovědnosti za neoprávněný zásah do osobnosti člověka plnění klíčových předpokladů pro úspěšné uplatnění ochranných instrumentů.

1. Právní ochrana osobnosti lov ka

1.1 Osobnost lov ka

Pro práci je st řejší vymezení pojmu osobnosti lov ka, její právní ochranou a jednotlivými prost edky k tomuto ú elu ur enými, se ve své práci budu zabývat. Práv smyslem právní ochrany osobnosti lov ka je zaji-t ní jejího v-estranného rozvoje a uplatn ní její osobnosti.

Každý z nás vnímá pojem osobnost a subjektivn si pod ním p edstavuje nejzn j-í aspekty. V t-inová spole nost na tento pojem nahlíží p edev-ím z psychologického hlediska a p edstavuje si pod ním soubor vlastností, kterými lze charakterizovat konkrétního lov ka. Av-ak podíváme-li se tento pojem z právního pohledu, je zásadní rozli-ovat pojem právní osobnost od pojmu osobnost v právním smyslu. O pojmu právní osobnost lze íci, že se jedná o osobu v právním smyslu, která je subjektem práv a povinností. Zmi-ovaný pojem osobnost v právním smyslu rozeberu v následujících odstavcích této podkapitoly¹.

K pojmu osobnosti lov ka v právním smyslu je nutné p istupovat na základ p irozenoprávní koncepce, což lze dovodit, jak z díkce *usnesení p edsednictva eské národní rady . 2/1993 LZPS*, tak i OBZ. Proto je v sou asné právní úprav právní subjektivita pojata jako d sledek osobnosti lov ka jako takového, tedy jako individuality a suveréna, z ehofl lze dovodit, že každý lov k je ze své p irozenosti subjektem práv a nem že být jejich objektem². Setkáváme se tedy s tzv. p irozenou povahou osobnosti lov ka, jelikož každá osobnost lov ka duchovn pramení mimo sféru právního ádu, z ehofl bez pochyb vyplývá, že stát lov ku jeho osobnost neposkytuje a ani mu na ni nedává právo, nýbrž pouze jeho osobnost chrání, je povinen ji respektovat³. Osobnost lov ka tedy lze ozna it jako p edm t absolutních soukromých práv a je zároveň p edm tem soukromoprávní ochrany. Od p edm tu soukromých práv majetkových se osobnost lov ka odli-uje tím, že není nabyvatelná.

¹ WESTKA, Ji í aj. *Ob anské právo hmotné*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer eská republika, 2013, s. 248

² WESTKA, Ji í; DVO ÁK, Jan. *Ob anský zákoník: komentár*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer R, 2014, s. 306

³ Rozsudek NS R ze dne 30. 4. 2007, sp. zn. 30 Cdo 739/2007

Osobnost člověka je nezbytné chápat ve všech jejích stránkách, mezi které se zahrnuje stránka duchovní, pod kterou lze subsumovat lidskou schopnost víry, názorového sebeurčení, spirituální prožívání atd. Dále je zahrnuta stránka duševní spojující v lidské vlně, sociálním a rodinném citění a schopnosti člověka prožívání ve vztahu k sobě samému atd. Poslední, tedy slofkou je slofka tělesná, do níž se zahrnuje tělo člověka v jeho celkové integritě, v tělesných ostatcích, dále zdravotní stav člověka, vzhled, věk atd.

Automatickou součástí každé osoby je její osobnost. Osobnost člověka tvoří jednotný celek, v rámci této celistvosti a fyzické a morální integrity se skládá z jejích jednotlivých hodnot, popřípadě vlastností, jejichž právní ochrana není podmíněna žádnou jinou skutečností či právním jednáním. Jednotlivé hodnoty vytvářejí ve svém souhrnu celistvou osobnost člověka, lze rozdělit do dvou základních skupin, a to na tzv. slofky osobnosti a tzv. projevy osobní povahy. Pro první jmenovanou skupinu je bezvýhradně charakteristické, že takové slofky osobnosti jsou s ní nerozlučně spjaty, jako příklady těchto slofků mohou pro lepší představu uvést: soukromí, estetická, důstojnost, život, zdraví a taktéž sem patří i přes svoji specifickou povahu lidské tělo. Naopak pro druhou skupinu, tvořenou projevy osobní povahy je typické, že tyto projevy existují po svém vzniku ve vnějším světě nezávisle na fyzické existenci osobnosti jako takové, do této skupiny řadíme například: písemnosti osobní povahy, soukromý hovor, podpis, podoba a vzhled člověka⁴.

V návaznosti na výše popsané znaky pojmu osobnosti v právním smyslu uvádím závěrem souhrnnou definici, z níž vychází česká právní teorie. Česká právní teorie tedy vymezuje osobnost člověka jako: *šJedine né spojení biologických, psychologických a společenských aspektů, i společenských hodnot lidské bytosti.* A dále uvádí, že osobnost člověka se vytváří postupně jeho bytím mezi ostatními v lidském společenství.⁵

1.1.1 Definice pojmu osobnosti člověka v soudní judikatuře

Definice pojmu osobnosti člověka existuje jak v právní teorii, tak i v judikatuře celá řada, což je zapříčinováno velkou komplikovaností vymezení tohoto pojmu.

⁴ LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, s. 392 - 396

⁵ TĚSTKA, Jiří aj. *Občanské právo hmotné*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, s. 248

Komplikovanost definice osobnosti lov ka pramení p edev-ím z té skute nosti, fle se osobnost lov ka v pr b hu své existence dynamicky vyvíjí, cofl je d sledkem společenského a v deckotechnického rozvoje. P i právním vymezení pojmu osobnosti lov ka sehrává velmi d ležitou roli práv judikatura, jelikofl tento pojem up es uje, ímfl blífle definuje okruh jednotlivých sloflek osobnosti a na n navázaná jednotlivá osobnostní práva. V následujících ádcích se chci ve stru nosti zam ít na definice osobnosti lov ka, které se objevily v soudních rozhodnutích a právní praxe k nim v mnoha ohledech p íhlíflí.

Po prostudování n kolika definic v judikatu e, jako st flejn í a dosahující pom rn vysoké míry výstíflnosti jsem vybral definici nacházející se asto v komentá ové literatu e a jejífl p vod lze dohledat v n kolika judikátech NS R, kdy bylo konstatováno, fle: *šZa osobnost lze považovat lov ka jako jednotlivce, jako subjekt poznání, resp. poznávání, proflívání a jednání ve své společenské podstat i individuálních zvlá-tnostech, jako nejmen-í sociální jednotku i ur ítou psychofyzickou a sociáln psychickou strukturu. Z hlediska psychologie se osobnost m fle jevit jako historicky se krystalizující a vyvíjející se celek, systém du-ovních (ale nepochybn í duchovních) vlastností a tendencí jednotlivce, charakterových rys , schopností, temperamentu, postoj , pot eb a zájm , vzd lání, nábofenského a kulturního zam ení, p í emfl jedním z podstatných rys osobnosti je v domí. Osobnost se projevuje jako dynamický systém, jehofl rysy se m ní podle v kových stup , p í emfl dosahují relativn v t-í stálosti v dosp losti. Psychologické vlastnosti osobnosti jsou zprost edkovány zvlá-tnostmi nervového systému, které v-ak samy o sob neur ují charakter, zájmy a sklony lov ka. Ty se vytvá ejí v procesu individuálního vývoje vlivem výchovy, výuky a společenského prost edí v bec, p í emfl aktivita subjektu "sebetvo ení lov ka" v pr b hu vývoje roste. Podstatou osobnosti jsou její vztahy k vnímané skute nosti, k druhým lidem, ke kulturn společným hodnotám, k aktuálnímu stavu společensko - politického prost edí apod. Tyto vztahy se projevují ve styku s lidmi, v jednání a chování lov ka, jeho kulturními výtvoery apod. Každá osobnost má obecné vlastnosti v-elidské povahy, zároveň v-ak odráflí specifické historické podmínky své doby, národa, společenského za azení, povolání a má své svérázné, neopakovatelné rysy. Je tak mimo jiné i produktem své doby a jejích podmínek, zároveň v té í oné mí e svým podílem na tom produkuje tuto dobu a její*

podmínky utvářením a p etvá ením svého okolí. Není možno opomenout ani fyzické složky osobnosti fyzické osoby, jako je úroveň jejího zdraví, zvláštnosti vyplývající z jejího individuálního vzhledu a stavby těla, p íslu nosti k muflské nebo flenské populaci, konkrétní lidské rase, apod. P es mnohost t chto jednotlivých složek osobnosti je v ak nutno osobnost fyzické osoby vřdy vnímat v její ucelenosti a ned litelnosti.⁶

Tato definice vymezuje pojem osobnosti lov ka multidisciplinárním zp sobem, jelikořl vykazuje i psychologické a sociologické aspekty. Dle mého názoru je tato definice zda ilá, jelikořl dosahuje vysoké míry výstiflnosti, univerzálnosti a praktické vyuřitelnosti p i soudním rozhodováním.

1.2 V eobecné osobnostní právo

Jak uřl jsem v této práci uvedl, je nutné vycházet z p írozené povahy osobnosti lov ka, kterou stát jako nositel ve ejné moci nikomu neposkytuje, ale je ji povinen respektovat a chránit. K napln ní ochranné funkce stát pouřívá právní regulaci nap í celým právním řádem za uřliti právních norem r zné právní síly a zároveň stát zaji uje, aby nikdo jiný do osobnostních práv lov ka bez právního d vodu nezasahoval.

Pro specifi nost právní úpravy týkající se ochrany osobnosti lov ka se v právní nauce zafilil pojem VOSP, ke kterému se p ístupuje jako k právu jednotnému (monistický koncept) a v jehořl rámci existuje celá rozmanitá řada JDOP, adících se do skupiny p írozených práv a jde tedy o práva, která nelze zcizit a nelze se jich vzdát.⁷ P írozenoprávní charakter díl řich osobnostních práv zna í, řle existují nezávisle na státním právním řádu a zdrojem jejich poznání není pozitivní právní norma, nýbrřl rozum a cit. Je-li zdrojem poznání rozum, lze k tomuto pojmu zp sobu poznání uvést, řle se má na mysli p ístup zdravého rozumu, pop ípad rozumného o ekávání i rozumné uspo řádání soukromých pom r stran. Cit, jakořlto dal ř zp sob poznání subjektivních p írozených práv, je vymezen jako cit pro dobro a spravedlnost nebo cit pro rovnováhu subjektivních práv a obecných dober.⁸

⁶ Rozsudek NS R ze dne 26. 07. 2000, sp. zn. 30 Cdo 2304/99

⁷ KNAP, Karel aj. *Ochrana osobnosti podle ob anského práva*. 4., podstatn p eprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004., s. 59

⁸ TELEČ, Ivo. *Ob anské právo: p írozené právo, osobnostní a jeho státní ochrana*. *Právní rozhledy*. 2007, ro . 15, . 1, s. 1

Na základě pirozenoprávního charakteru dílčích osobnostních práv stát prostřednictvím právního řádu reguluje způsob výkonu a způsob ochrany takových práv na svém teritoriu. Jednotlivá dílčí osobnostní práva jsou navázána k jednotlivým hodnotám lidské osobnosti, kterým poskytují právní ochranu, a přímým vlivem jsou v-ak v-ak vlivy součástí onoho jednotného a celistvého všeobecného VOSP.

Právní řád zakotvuje ochranu pouze v těch případech JDOP, která podle společného konsensusu pokládá za ty nejdůležitější. Avšak je nezbytné uvést, že právní ochrana je poskytována i hodnotám osobnosti člověka, které nejsou v pozitivní právní úpravě explicitně vyjádřeny, proto lze dospět k závěru, že česká právní úprava poskytuje demonstrativní - příkladný výčet JDOP. Avšak k JDOP v pozitivním právu výslovně nezakotveným nutno podotknout, že k jejich právní ochraně dojde pouze v případě, pokud splní dvě klíčové podmínky, a to konkrétně musí jít o hodnoty osobnosti, které ovlivní její rozvoj a zároveň jsou s ní úzce spjaty.⁹

V odborné nauce se setkáváme s dělením VOSP do dvou kategorií, a to konkrétně v objektivním smyslu a subjektivním smyslu. VOSP v objektivním smyslu je chápáno, jako soubor právních norem, které upravují jednotlivá dílčí osobnostní práva, pro ně je charakteristické, že jejich předmětem je osobnost fyzické osoby jako celek. K VOSP v subjektivním smyslu se přistupuje jako k subjektivním osobnostním občanským právům a vytvářející jeden z druhů konkrétních subjektivních občanských práv, kdy jako další druh odlišíme subjektivní občanská majetková práva, pro ně je charakteristický ekonomický obsah, jelikož jsou podmíněny hospodářskými zájmy subjektu. Právem pro subjektivní osobnostní občanská práva se liší od subjektivních majetkových práv je typické, že zabezpečují nemajetkové zájmy člověka, které nepodléhají ohodnocení v penězích. Subjektivní osobnostní občanská práva lze definovat jako možnost každého člověka nakládat v mezích právního řádu podle svého uvážení, v co nejvíce možném rozsahu se svou osobností, resp. jednotlivými hodnotami osobnosti vůči ostatním subjektům s rovným právním postavením za účelem její realizace v rámci společnosti, a také ochrany jejich zájmů, potřeb a preferencí.¹⁰

V následujících řádcích věnuji pozornost definičním znakům VOSP. Prvním definičním znakem je jeho všeobecnost, čímž je poukázáno na skutečnost, že ochrana

⁹ TĚSTKA, Jiří aj. *Občanské právo hmotné*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, s. 251

¹⁰ KNAP, Karel aj. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004., s. 57-59,89

osobnostní práva náleží nerozlučně a neodlučitelně každé fyzické osobě bez jakéhokoliv rozdílu. Je třeba zdůraznit, že nositelem VOSP je výhradně člověk, je zcela vyloučené, aby toto právo náleželo právnickým osobám či státu. Dalším klíčovým definičním znakem je absolutní povaha VOSP, a to tedy ve svém důsledku znamená, že působí vševěm (tzv. erga omnes), a tedy i tyto osoby mají povinnost nerušit nositele takového práva v jeho výkonu, a tedy především plnění ze strany těchto osob je povinnost vředy v podobě zdržení se jakýchkoliv zásahů, z čehož zároveň vyplývá rovné právní postavení nositelů těchto práv, jenž je charakteristické pro obanskoprávní úpravu. Na tyto definiční znaky je navázána i skutečnost, že tato kategorie práv vzniká ze zákona (tzv. ex lege). Jako další, neméně podstatné definiční znaky lze uvést, že všeobecné osobnostní právo zaniká smrtí, nelze ho předvést pro případ smrti (mortis causa) a ani nepřechází na žádné jiné právní nástupce. Také nelze neuvést, že pro VOSP je typické, že se nepromljuje, jak vyplývá z ustanovení § 611 OBZ *a contrario*, avšak dle ustanovení § 612 OBZ se promlují jen práva na odčinění újmy, která byla způsobena na kterém JDOP.^{11 12}.

Kromě VOSP se ještě setkáváme s tzv. zvláštními osobnostními právy, které se v mnoha ohledech od nich odlišují, a to především tím, že nejsou nerozlučně spjaty s každou FO, jelikož vznikají v důsledku projevu konkrétní tvrdivosti FO a tedy náleží pouze určitým FO, čímž je u této kategorie práv vymizelý znak všeobecnosti.¹³

1.1.1 Osobnostní práva v Úmluvě o ochraně lidských práv a svobod

S úpravou ochrany osobnostních práv, jakožto základních lidských práv, se setkáváme v mnoha mezinárodních lidskoprávních smlouvách, z nichž některé jsou vyhlášené ve Sbírce mezinárodních smluv, Česká republika je jimi vázána a jsou součástí českého právního řádu, jejich ustanovení jsou tedy přímo aplikovatelná a dle ustanovení 1. 10 *ústavního zákona . 1/1993 Sb., Ústava České republiky* mají aplikativní přednost před zákony. Příkladem takových mezinárodních smluv je *Mezinárodní pakt o politických a občanských právech* (vyhl. . 120/1976 Sb.m.s.) ,

¹¹ LAVICKÝ, Petr aj. *Občanský zákoník: komentář* . 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, s. 397-398

¹² WESTKA, Jiří aj. *Občanské právo hmotné*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, s. 249, 262

¹³ KNAP, Karel aj. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004., s. 65-66

Listina základních práv EU (sd l. . 111/1909 Sb.m.s.) a Úmluva o lidských právech a biomedicín (sd l. . 96/2001 Sb.m.s.).

V rámci této podkapitoly chci zaměřit svou pozornost pouze na Úmluvu z roku 1950, jelikož sehraává důležitou roli při ochraně osobnostních práv. Jde bezpochyby o jeden z nejdůležitějších mezinárodních právních dokumentů a zároveň se jedná o klíčový právní dokument vytvořený Radou Evropy používaný pro rozhodovací činnost ESLP, jehož judikatura je v rámci této práce v nově známém prostoru. ESLP se sídlem ve Strasburku si během svého fungování vybudoval mimořádnou autoritu. Svými právními názory má ESLP velký vliv na postup členských států Rady Evropy k osobnostním právům. V této souvislosti nelze opominout, že právní názory ESLP se nejdříve stávají argumentačním prostředkem vnitrostátních rozhodnutí, stranou nezdává ani Ústava, který se již taktéž v mnoha svých nálezech týkajících se osobnostních práv odkázal na právní názory ESLP.

Pro právní úpravu osobnostních práv je zásadní ustanovení článku 8., v článku I. Úmluvy, nesoucí název: *ŠPrávo na respektování soukromého a rodinného života.* Tento článek zajišťuje obsáhlou a všeobčímající garanci ochrany privátní sféry člověka a i přes svoji poměrnou stručnost sehraává důležitou roli při zaplnění mezer v právní úpravě při řešení případů Úmluvou výslovně neupravených. Termín Úmluvy záměrně užívali pojem soukromý život, jelikož se jedná o pojem širší než pojem soukromí. Z judikatury ESLP lze vysledovat, že ESLP zdůrazňuje při vymezování pojmu soukromý život myšlenku, že je nutné do tohoto pojmu zahrnovat i do určité míry právo na vytváření a rozvíjení vztahů s dalšími lidskými bytostmi.¹⁴ Kromě již uvedené ochrany soukromého a rodinného života, tento článek zajišťuje dle svého prvního odstavce ochranu dalším dvěma zájmy, a to konkrétně se jedná o ochranu obydlí a korespondence. Věchny tyto zájmy spolu úzce souvisí a nejdříve se zdává, že je jejich zasafeno více zároveň. Dále, jak se nám zdá ze studia judikatury ESLP, sjednocujícím elementem těchto oblastí je jejich úhel, kterým je zajištěná autonomie osob, kdy se tedy jedná o tzv. negativní status svobody, který vyjadřuje, že do této autonomie nemá nikdo zasahovat či vstupovat a to jak prostorově, tak zároveň i co se rozhodování o vlastní integritě týče. Pro úplnost však nutno jen ve stručnosti poznamenat, že tato autonomie osob není neomezená. Právě v druhém odstavci tohoto

¹⁴ Nález Ústava ze dne 1. 3. 2000, sp. zn. II. ÚS 517/99

lánku nalezneme výjimky, kdy může být do těchto práv zasááno. Ochrana uvedených chráněných zájmů tedy není absolutní. Dalším důvodem relativnosti ochrany těchto zájmů je, že jsou často v přímém konfliktu s jinými lidskými právy, což lze demonstrovat na typickém stavu se svobodou projevu, která je zakotvena v ustanovení čl. 10 Úmluvy.

Zároveň poměrně stručné ustanovení čl. 8 Úmluvy je judikaturou ESLP značně rozšířeno o další výčet práv, mezi která lze například uvést právo na ochranu osobních údajů, právo na ochranu dobrého jména, právo na příznivé životní prostředí, právo na informační sebeurčení atd.¹⁵

1.1.2 Osobnostní práva v Listině základních práv a svobod

V této podkapitole se vracím do vnitrostátního právního řádu, kde na ústavní úrovni, tedy právními normami nejvyšší právní síly, je poskytována ochrana JDOP jako základním a přirozeným právem, kterou zajišťuje v rámci své rozhodovací činnosti ÚS ČR, u nichž mohou nositelé osobnostních práv uplatnit jeden z prostředků ochrany osobnosti v podobě ústavní stížnosti. Problematikou uplatnění ústavních stížností za účelem ochrany osobnostních práv se budu zabývat v samotné kapitole této práce.

V ústavním pořádku nalezneme právní úpravu osobnostních práv v katalogu základních práv a svobod, kterým je LZPS, jehož inspiračním zdrojem byla výše specifikovaná Úmluva, avšak je bezpochyby zřejmé, že autoři obou zmíněných právních dokumentů zvolili odlišné přístupy zakotvení předmětných práv¹⁶. LZPS na rozdíl od Úmluvy v mnoha oblastech obsahuje řadu výčet jednotlivých základních práv a svobod neformalizovaná Úmluva, nemůže být ani jinak u úpravy osobnostních práv.

LZPS vychází z koncepce plurality důležitých osobnostních práv. Zároveň zabýváme-li se na ústavní právní úrovni JDOP, nelze se neseztat s pojmem práva na respekt a ochranu soukromého života. K této právem chráněné hodnotě, tedy soukromí, je nutno přistupovat jako k nedílné součásti osobnosti člověka. Hodnota soukromí je jednou z nejvyšších chráněných osobnostních hodnot.¹⁷ Právo na soukromý život má

¹⁵ WAGNEROVÁ, Eliška aj. *Listina základních práv a svobod: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, s. 280

¹⁶ WAGNEROVÁ, Eliška aj. *Listina základních práv a svobod: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, s. 280

¹⁷ LAVICKÝ, Petr aj. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, s. 397

mnoho dimenzí a jeho účelem je obecně umožnit prostor pro rozvoj a realizaci individuální a autonomní osobnosti. V souvislosti s vymezením pojmu práva na soukromí narážíme na problém obtížné definovatelnosti tohoto pojmu, proto se alespoň v teorii pracuje s dvěma sférami soukromého života, a to s tzv. aktivní oblastí a tzv. pasivní oblastí. Aktivní oblast soukromého života zahrnuje rozhodování o sobě samém, včetně uspořádání vlastního života. Pasivní oblast soukromého života obsahuje především tu část osobnostní sféry jako je lidská důstojnost, osobní život, dobré jméno a vnitřní potřeba sociálního kontaktu a sociálního zařazení.¹⁸

Při zabývání se problematikou práva na respekt a ochranu soukromého života, je zajímavé a přínosné si připomenout poznatky soudce Nejvyššího soudu USA Luise D. Brandeise, který se během své právnické kariéry zasloužil o rozvinutí konceptu práva na soukromí, které není explicitně v Ústav Spojených států amerických zakotveno a v posledních desetiletích zejména v západních společnostech je problematika vymezení rozsahu tohoto práva velmi aktuálním tématem jak mezi laickou, tak i odbornou veřejností. L. D. Brandeis ve spolupráci s právníkem S. D. Warren sepsal významný článek publikovaný roku 1890 v harvardském právnickém časopise pod názvem: „*The Right to Privacy*“, v němž byla poprvé zmíněna myšlenka, že by se mělo na právo na soukromí nahlížet jako na samostatnou právní kategorii.¹⁹ Taktéž soudce L. D. Brandeis v roce 1928 ve proslulém disentu, jehož uffiil i Ústavní soud v odvolání jednoho ze svých náleží, uvedl (k rozhodnutí *Olmstead vs. United States*): „*Tvrdí na-ší Ústavy na sebe vzali odpovědnost vytvořit příznivé podmínky pro usilování o -stí (í) Píznali právo (proti státu) být ponechán "sám sobě" - což je nejkompexnější a nejobjasnější právo ze všech a zároveň i právo, které je nejzákladnější civilizovanému lidstvu.*“²⁰

V české právní teorii se také setkáváme s přístupem, který vymezuje právo na soukromí pomocí pozitivní a negativní sloflky. Pozitivní sloflka je definována jako: *šPrávo fyzické osoby rozhodnout podle vlastního uvážení zda, popř. v jakém rozsahu a jakým způsobem mají být skutečnosti jejího osobního soukromí zpřístupněny jiným a zároveň se bránit (vzepít) se proti neoprávněným zásahům do této sféry ze*

¹⁸ WAGNEROVÁ, Eliška aj. *Listina základních práv a svobod: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, s. 280-282

¹⁹ BRANDEIS, Luis D.; WARREN, Samuel D. *The Right to Privacy*. Harvard Law Review. 1980, ro. 4, . 5, dostupné také online na: http://groups.csail.mit.edu/mac/classes/6.805/articles/privacy/Privacy_brand_warr2.html

²⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 22. 3. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 24/10

*strany jiných osob s rovným právním postavením, kdy v poslední v t citovaného souv tí je vymezena negativní slofka.õ*²¹

Podíváme-li se do samotné LZPS, nalezneme zakotvení osobnostních práv ve vícero lánkách. Konkrétn lze spojit s ochranou práva na ochranu osobnosti ustanovení l. 7, 8, 10, 11, 13 a 14 LZPS. Pro ochranu osobnostních práv jsou v–ak st flejní zejména ustanovení l. 6, 7 a 10 LZPS, kdy v ustanovení l. 6 nalezneme právo na flivot, dále v ustanovení l. 7 odst.1 LZPS zakotvení nedotknutelnosti osoby a jejího soukromí. Krom jmenovaných lánk LZPS se obsahov mohou osobnostních práv dotýkat i jiná základní práva a svobody uvedené v tomto lidskoprávním katalogu. Posledn jmenované ustanovení l. 10 odst. 1 LZPS zakotvuje právo na ochranu lidské d stojnosti, osobní cti, dobré pov sti a dobrého jména²².

Dovolím si zastavit u uvedené hodnoty lidské d stojnosti, jejífl zakotvení, krom jiných ustanovení eského právního ádu, nalezneme taktéfl v ustanovení l. 1 LZPS, preambuli *ústavního zákona . 1/1993 Sb, Ústava eské republiky* a v ustanovení § 3 odst. 2 písm. a) a ustanovení § 81 odst. 2 OBZ a od jejífl ochrany dle mého názoru lze odvozovat mimo jiné ochranu osobnosti lov ka, a proto zakotvení její ochrany v právním ádu spat uji dle mého názoru za mimo ádn d leflitou. K ochran lidské d stojnosti ÚS R ve svém nálezu uvedl, fle je nutno k této hodnot p istupovat jako k nadpozitivní hodnot , jejífl respektování a ochrana je nejvy–ím a nejobecn j–ím ú elem práva a zároveň v návaznosti na pojem osobnosti ÚS R dodal, fle zaji–t ní garance nedotknutelnosti lidské d stojnosti lov ku umofl uje pln uflívát své osobnosti a je s ní spojen nárok každé osoby na respekt a uznání jako lidské bytosti, z ehofl plyne absolutní zákaz inít z lov ka pouhý objekt státní v le a zákaz vystavování osoby takovému jednání, jefl by zpochyb ovalo její kvalitu jako subjektu.²³

Ochranou osobnostních práv se zabývá i v ustanovení l. 10 odst. 2 LZPS, v n mfl nalezne dikci, fle: *šKaflý má právo na ochranu p ed neoprávn ným zasahováním do soukromého a rodinného flivotaõ*. Jako typický p ípad poru–ení práva na soukromý

²¹ KNAP, Karel aj. *Ochrana osobnosti podle ob anského práva*. 4., podstatn p eprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004., s.288

²² TELEČ, Ivo. *Ob anské právo: p írozené právo, osobnostní a jeho státní ochrana*. *Právní rozhledy*. 2007, ro .15, . 1, s. 1

²³ Nález ÚS R ze dne 29. 2. 2008, sp. zn. II. ÚS 2268/07

řivot je možné uvést, když například někdo neoprávněně získává v domosti o skutečnostech soukromého řivota jiné osoby²⁴.

Na závěr této podkapitoly se dostáváme k ustanovení čl. 10 odst. 3 LZPS, které stanoví, že: *ř Každý má právo na ochranu před neoprávněným shromařováním, zveřejňováním nebo jiným zneuříváním údajů o své osobě.* Pro souhrnné označení uvedených práv se mezi odbornou veřejností zafixoval pojem právo na informační sebeurčení, které je součástí osobní soukromé sféry. K právu na informační sebeurčení lze uvést, že poskytuje jednotlivci především ochranu před sledováním, hlídáním a pronásledováním zejména ze strany veřejné moci a také ve veřejném prostoru i na veřejných přístupných místech. Do působnosti tohoto druhu práva taktéž spadá sběr a uchovávání údajů o DNA v databázích obviněných v trestním řízení. Problematika zásahů do práva na informační sebeurčení je velmi oflehavou záležitostí, kdy se samozřejmě aplikuje princip proporcionality a s aplikací předností jsou jifi velké nároky kladeny na hodnocení jifi samotné nutnosti zásahu do tohoto práva.²⁵

1.1.3 Veřejné osobnostní právo v Obanském zákoníku

V rámci mé práce je třeba se zabývat právní úpravou VOSP v OBZ, jakožto nejdefinitivnějším kodexu soukromého práva. Právní úprava obsažená v OBZ sehrává klíovou roli při ochraně VOSP, avšak v rámci celého právního řádu je poskytována ochrana VOSP i právními předpisy veřejného práva, ta je však v mnoha ohledech od té soukromoprávní značně rozdílná. Jde především o případy, kdy je nositel osobnostního práva podřízen státu jako nadřízenému subjektu. Na základě této skutečnosti, lze konstatovat, že obanské právo se pouze soustřeďuje na ochranu těchto osobnostních práv, ve kterých jejich subjekty mají při nakládání se svojí osobností rovné postavení²⁶. Na úvod této podkapitoly je dále vhodné poznamenat a mít na paměti, že základním úelem obanskoprávní ochrany osobnosti člověka je zajištění veřejného rozvoje a uplatnění jeho osobnosti.²⁷

²⁴ Nález ÚS ČR ze dne 1.3. 2000, sp. zn. II. ÚS 517/99

²⁵ WAGNEROVÁ, Eliška aj. *Listina základních práv a svobod: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, s. 284

²⁶ KNAP, Karel aj. *Ochrana osobnosti podle obanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004., s.62

²⁷ WESTKA, Jiří aj. *Obanské právo hmotné*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, s. 250

Pri analýze právni úpravy VOSP v OBZ, je vhodné na začiatku uviesť ustanovení § 1 odst. 2, ktorý mimo jiné zakazuje ujednání porušující práva na ochranu osobnosti. Dalším ustanovením mající význam pro právni ochranu osobnosti je ustanovení § 3, v jehož odstavci 1 zdůrazňuje ochranu důstojnosti a svobody člověka i jeho přirozené právo brát se o vlastní tělo a tělo vlastní rodiny i lidí jemu blízkých, a to takovým způsobem, který nezpůsobí bezdůvodnou újmu druhým. Následně v odstavci 2 toho paragrafu, se můžeme seznámit s několika soukromoprávními zásadami, kdy pro ochranu osobnosti je zvláště významná zásada spočívající v tom, že: *šKaždý má právo na ochranu svého života a zdraví, jakof i svobody, cti, důstojnosti a soukromí.* Dalším ustanovením mající význam pro ochranu osobnosti je ustanovení § 15 odst. 1 OBZ zabývající se právni osobností, a který o ní tedy stanovuje, že pod tímto pojmem se rozumí způsobnost mít v mezích právniho řádu práva a povinnosti. V návaznosti na pojem právni osobnosti je dobré taktéž zmínit ustanovení § 19 odst. 1 OBZ, kde je zdůrazněn přirozenoprávní přístup OBZ vztahující se taktéž na VOSP a v něm je tedy konkrétně stanoveno, že: *šKaždý člověk má vrozená, jif samotným rozumem a citem poznatelná přirozená práva, a tudif se považuje za osobu. Zákon stanoví jen meze uplatnění přirozených práv člověka a způsob jejich ochrany.* Existenci a trvání právni osobnosti člověka zakotvuje ustanovení § 23 OBZ, kde uvádí, že člověk má právni osobnost od narození až do smrti, na toto ustanovení navazuje ustanovení § 25 OBZ, který doplňuje právni fikci v takové podobě, že právni osobnost je přiznána i potěmu dítěti, pokud to však vyhovuje jeho zájmům a narodí se živé.

Po těchto doplňujících ustanoveních týkajících se právni ochrany osobnosti člověka se konečně dostáváme k samotnému jádru zakotvení ochrany osobnosti v OBZ, a to konkrétně do oddílu VI., v části I., který je nazvaný poměrně obecně: *šOsobnost člověka.*

V rámci systematického uspořádání OBZ je právni ochrana osobnosti člověka zakotvena především vlastnictvím a rodinou, z čehož vyplývá celá řada právniých důsledků. Toto systematické uspořádání vychází z obecně známé skutečnosti, že: *šBez života není vlastnictví a ani rodina.* Právni ochrana osobnosti je přiznána především jedinstvím a nepřítomností,

podle ostatními subjektivními pirozenými právy, jelikož se týká bezprostřední podstaty lidského bytí.²⁸

Právní vymezení ochrany osobnosti člověka nalezneme v rámci uvedeného oddílu v pododdíle, který je nazýván: *§ Obecná ustanovení*, která začínají ustanovením §81 OBZ, kdy v odstavci 1 je konstatováno, že je chráněna osobnost člověka včetně všech jeho pirozených práv, a že každý je povinen ctít svobodné rozhodnutí člověka řídit podle svého. V odstavci 2 stejného paragrafu nalezneme demonstrativní výčet JDOP, kdy jde o typické sloflky a projevy osobnosti, jako je zejména právo na ochranu života, zdraví a důstojnosti člověka, dále právo řídit v piroznivém životním prostředí, jeho vědomost, svědomí, soukromí a jeho projevy osobní povahy. Toto ustanovení § 81 OBZ je v právní nauce nazýván jako tzv. generální klauzule, pod jejíž dikci lze subsumovat i další JDOP v zákoně výslovně neuvedených, čímž tento přístup vychází z jednotného pojetí VOSP a v něm je obsažený neomezený počet JDOP. Je tedy zřejmé, že je především úlohou soudce, aby svou rozhodovací činností dotvářely tuto generální klauzuli o dalších JDOP.

V rámci obecných ustanovení pokračuje úprava ochrany osobnostních práv v ustanovení § 82 OBZ, který zakotvuje úpravu nároku z případných zásahů do osobnosti člověka. Konkrétně v ustanovení § 82 odst. 1 OBZ nalezneme, že člověk, do jehož VOSP bylo zasáheno, má právo se domáhat, aby od takového zásahu bylo upuštěno nebo aby byl odstraněn závadný následek, jde tedy o zakotvení tzv. nároku záprahu neboli zdrflovacího a také tzv. nároku odstranovacího neboli restitučního. Toto zákonné ustanovení souvisí s hlavním tématem této diplomové práce. Právní prostřednictvím prostředků, kterých lze uflít k ochraně svého VOSP je možné se domáhat uvedených nároků. Zmínované zákonné ustanovení poskytuje na rozdíl od SOZ taxativní výčet těchto zvláštních odpovědnostních nároků.

V ustanovení § 82 odst. 2 OBZ je upravena postmortální i pietní ochrana osobnostních práv osoby zemřelé, kdy uplatnění takové ochrany je svěřeno v osobám blízkým, jejichž okruh je taxativně vymezen v ustanovení § 22 OBZ, tímto osobám toto oprávnění vzniká originálně, neodvozují tak toto oprávnění od práv

²⁸ TELEČEK, Ivo. Občanské právo: pirozené právo, osobnostní a jeho státní ochrana. *Právní rozhledy*. 2007, ro. 15, . 1, s. 1

zeměleho i jeho potomků, ani se nejedná o dědičnou ani jinou formou právního nástupnictví.

Následné ustanovení § 83 OBZ, který se jako poslední nachází se v obecných ustanoveních právní ochrany osobnosti lovků, se zabývá ochranou osobnosti lovků PO, které se za tímto účelem dostává zvláštního postavení. Na základě ustanovení § 83 odst. 1 OBZ může PO uplatňovat za dotčenou osobu za trvání jejího života právo na ochranu její osobnosti, ale pouze za splnění dvou podmínek. První podmínka spočívá v tom, že k neoprávněnému zásahu musí dojít pouze v souvislosti s činností této PO. S druhou podmínkou je to o něco složitější, je v tomto případě nutné poznamenat, že vztah mezi PO a poškozenou osobou lze charakterizovat jako smluvní zastoupení dle § ustanovení 441 OBZ, jelikož jak vyplývá ze znění ustanovení § 83 odst. 1 OBZ, bude PO uplatňovat ochranu osobnostních práv za dotčenou osobu jejím jménem a s jejím souhlasem. V samotném důsledku lze popsanou dikci označit za nadbytečnou, jelikož takový postup uskutečněný na základě smluvního zastoupení je obecně přípustný. V této souvislosti, dle mého názoru v teoretické a praktické dosahu s ohledem na předpokládanou v teorii využitelnost v praxi ať poslední v této ustanovení § 83 odst. 1 OBZ. To ustanovení v návaznosti na výše uvedené, umožní PO uplatnění ochrany VOOSP za poškozenou osobu i bez jejího souhlasu, v případě, kdy poškozená osoba není schopna projevit vůli pro nepřítomnost nebo pro neschopnost úsudku, a tak zástupní oprávnění vzniká PO ze zákona (ex lege), lze tedy uvést, že se jedná o zvláštní účelově vymezené zákonné zastoupení lovků pro případ ochrany jeho osobnosti. V ustanovení § 83 odst. 2 OBZ nalezneme úpravu postmortální ochrany osobnosti, která může být uplatněna PO. Ve vztahu k ustanovení § 82 odst. 2 OBZ jde především o rozšíření okruhu, které jsou oprávněny k uplatnění tohoto druhu právní ochrany.²⁹

V tomto jednom ze závěrečných odstavců této podkapitoly si jen dovoluji stručně shrnout další hodnoty osobnosti, které jsou chráněny ustanoveními OBZ. K tomuto stručnému shrnutí přistupuji z toho důvodu, jelikož není primárním účelem této diplomové práce se detailněji zabývat JDOP. V rámci již zmíněného oddílu VI. OBZ s názvem: *§ Osobnost lovků* tedy nalezneme kromě již rozebíraných *§ Obecných ustanovení* také v jednotlivých pododdílech právní úpravu, jejímž předmetem je

²⁹ LAVICKÝ, Petr aj. *Obanský zákoník: komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, s. 471-474, 489 - 492

zajištění ochrany následujících oblastí: *šPodoby a soukromí, Práva na duševní a tělesnou integritu, Práva člověka převzatého do zdravotnického zařízení bez jeho souhlasu, Nakládání s tělem lidského těla a Ochrana lidského těla po smrti člověka.*³⁰

Mimo oddíl VI. OBZ byla systematicky vyčleněna právní ochrana jména člověka, která je upravena v samostatném oddíle V. OBZ, k tomuto kroku byl zákonodárce veden, jelikož právní úprava ochrany jména se pohybuje na pomezí úpravy statusových záležitostí a vlastní ochrany osobnosti. Například podíváme-li se do ustanovení § 10 odst.1 LZPS, právo na ochranu jména je zde zařazeno vedle dalších osobních práv. Navíc nutno k právu na jméno uvést, že nelze u něj spatřovat přirozenoprávní povahu. Občanskoprávní úprava obsahuje jak úpravu obecného užívání jména a přejmenování v soukromoprávním styku, tak i ochranu před zásahem ze strany třetích osob. OBZ přistupuje k jménu člověka jako pravidelnému označení konkrétního člověka ve společenském styku a zároveň jako jednomu z projevů lidskosti, za jehož přispění se realizuje přirozené právo člověka být uznán ve své lidské důstojnosti. S touto dvojakostí úlohy jména člověka jsou spojeny konkrétní právní důsledky, čímž se právní úprava OBZ odlišuje od SOZ. Jméno člověka je tradičně považováno za součást osobnosti člověka, a je tedy nutno k němu přistupovat jako k jedné ze složek osobnosti.³⁰

1.1.4 Pojetí všeobecného osobnostního práva v novém a starém občanském zákoníku

V poměrně nedávné době české soukromé právo prošlo výraznou rekonstrukcí, což zapříčinilo přijetí nového OBZ, který nabyl účinnosti ke dni 1. 1.2013, a tak téměř po 50 letech vystoupil v roli klíčového soukromoprávního kodexu SOZ, a tedy i občanskoprávní úprava ochrany osobnosti prošla v posledním období určitými změnami, a to především legislativně - systematickými, pojmoslovnými, a i do určité míry právně - filosofickými.

Z obecného pohledu na tyto kodexy lze spatřovat markantní rozdíl v jejich rozdílných právně - filosofických východiscích, na nichž byly v období svého vzniku

³⁰ LAVICKÝ, Petr aj. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, s.366-368

konstruovány. I když po ukončení doby nesvobody v roce 1989 byl SOZ mnohokrát novelizován a po přijetí LZPS byla aplikována stejně jako u souasného OBZ přirozenoprávní koncepce, lze v některých aspektech pohledu na SOZ vysledovat především zastaralou, snad i nepřítomností dikcí jeho ustanovení, která byla ovlivněna sovětskou právní doktrínou. Proto lze tedy konstatovat, že právní úprava obsažená v OBZ se již velmi striktně distancovala a vymanila z pozstatkového právního myšlení, a je tedy striktně konstruována na přirozenoprávní koncepci, která se v mnoha ustanoveních OBZ výslovně přihlašuje a staví do popředí zájmy člověka jako jednotlivce, nikoliv společnosti. Lze tedy konstatovat, že OBZ vychází zásadně z antropocentrického pojetí. Závěrem tohoto odstavce na základě výše uvedeného lze tedy poznamenat, že i po tak významné rekonstrukci se bude vycházet ze závěrů právní vědy a praxe u nás po roce 1989 a lze tedy předpokládat, že právní praxe kontinuálně naváže na období, kdy byl účinný SOZ.³¹

Jedním z dalších rozdílů, který máme na porovnávaných kodexech nalézt, je, že OBZ zákoník explicitně používá na několika místech pojem přirozená práva, čímž je dle mého názoru vhodně zdůrazněna terminologická i obsahová ústavní konformita obyčejného práva v podobě OBZ s ústavní normou v podobě LZP. Naopak v ustanoveních SOZ pojem přirozených práv nenajdeme³².

Nahlédneme-li do samostatných ustanovení zabývajících se úpravou osobnostních práv v porovnávaných kodexech, je pouhým pohledem zřejmé, že úprava osobnostních práv v OBZ je značně obsáhlejší než v SOZ. V době účinnosti SOZ pro jeho strohost a stručnost dosahovala mimo jiné důležitosti jak judikatura obecných soudů napříč soudními instancemi, tak i Ústavní rada. OBZ podrobněji upravuje jednotlivé stránky osobnosti člověka, především blíže definuje to, co již dříve judikoval NSR a Ústavní rada. OBZ mimo jiné přináší zejména úpravu v oblastech týkajících se práva na ochranu před zásahy do integrity člověka, práva člověka převzatého do zdravotnického zařízení bez jeho souhlasu a také úpravu nakládání s částmi lidského těla. Obsáhlejší úpravu OBZ lze přičítat především tomu, že právní ochrana osobnosti se stává stále aktuálním tématem, o čemž svědčí i nárůst soudních sporů vedených především soudy. A tak právní ochrana osobnosti člověka po době nesvobody, kdy byla okrajovým institutem a

³¹ TELEČEK, Ivo. *Občanské právo: přirozené právo, osobnostní a jeho státní ochrana. Právní rozhledy*. 2007, ro. 15, č. 1, s. 1

³² LAVICKÝ, Petr a j. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, s. 397

právních konfliktních situací řešených před českými soudy v této oblasti bylo poskromnu, opat po roce 1989 navazuje na tradici započatou během První republiky (1918 - 1938), během níž ochrana osobních práv byla významnou problematikou a hlavním předmětem soudních sporů. Další důvod, který vedl zákonodárce k rozsáhlejší úpravě v OBZ je technický rozvoj, ke kterému v posledních desetiletích ve společnosti došlo, čímž z určitého pohledu se mohla úprava v SOZ jevit jako nedostačující. Technický rozvoj týkající právní ochrany osobnosti člověka a v ní zahrnutého práva na soukromí spočívá zejména v oblastech výpočetní a sdělovací techniky, dále prostředí internetu, fotografických a kamerových systémů.^{33 34}

³³ MAJTLÁK, Jiří. Občanské právo: Návrh nového občanského zákoníku z pohledu ochrany soukromí a osobních údajů. *Právní rozhledy*. 2010, ročník 18, číslo 10, s. 369

³⁴ NEMEC, Ronald. *Malé zamyšlení nad ochranou osobnosti dnes a v NOZ ve světle tiskového zákona*. *Bulletin advokacie*. 2012, ročník 41, číslo 6, s. 29-32, dostupné také online na: http://www.cak.cz/assets/ba_06_2012_web.pdf

2. Obanskoprávní odpovědnost za neoprávněný zásah do osobnosti člověka

2.1. Obecná obanskoprávní odpovědnost

Úvodem je vhodné vymezit pojem obanskoprávní odpovědnosti jak z obecného, tak i zvláštního pojetí, jenž je charakteristické pro specifickou oblast ochrany osobnosti člověka, a tím se budu zabývat až v následující podkapitole. Obanskoprávní odpovědnost z obecného pojetí je pro svoji univerzálnost aplikovatelná pro celou oblast soukromého práva. Jíliž zmíněvaná zvláštní osobnostní právní odpovědnost s ní má totožné znaky, avšak v některých aspektech lze u ní spatřovat určité specifity.

K naplnění smyslu a účelu užitého POCHOS člověka dojde pouze tehdy, pokud bude vyvozena obanskoprávní odpovědnost u osoby, jež se měla dopustit neoprávněného zásahu do VOSP. Musí tedy vzniknout odpovědnostní vztah mezi uvedenými subjekty, kdy obsahem tohoto vztahu je právo poškozené osoby na určitě plnění odškodnění a škodce má naopak povinnost sankčního charakteru v podobě poskytnutí určitého plnění. Proto lze říci, že dovození obanskoprávní odpovědnosti u osoby škodce je nezbytným předpokladem pro úspěšné užití POCHOS. Je tedy vhodné a praktické, aby poškozená osoba, do jejíhož osobnostního práva dle jejího subjektivního předání bylo zasáheno a která se chystá za účelem zjednání nápravy užití příslušného POCHOS, byla ještě před užitím prostředku ochrany osobnosti schopna alespoň laicky posoudit, zda dotčený škodce je obanskoprávně odpovědný.

Základní obecnou zásadu týkající se obanskoprávní odpovědnosti, která rovněž vytváří základ pro deliktní způsobilost, nalezneme v ustanovení § 24 OBZ, kde je k odpovědnosti za vlastní jednání stanoveno: *š Každý člověk odpovídá za své jednání, je-li s to posoudit je a ovládnout. Kdo se vlastní vinou přivede do stavu, v něm mohl by jinak za své jednání odpovědný nebyl, odpovídá za jednání v tomto stavu u jiného.* OBZ vychází z pojetí odpovědnosti v duchu antické a klasické civilizace, pro které je charakteristické, že člověk odpovídá za své jednání v plném rozsahu.³⁵ K tomuto

³⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, dostupná také online na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>, s. 47 (3. 2. 2012)

ustanovení je nutné taktéž postupovat tak, že nevyjaduje odpovědnost člověka za své vlastní jednání v jeho společnosti, jelikož tímto aspektem odpovědnosti se zabývá trestní právo, ale naopak smyslem tohoto ustanovení je nadefinovat hranice chování a jednání jednotlivce pouze v rámci soukromého práva, tedy v jeho jiném životě.³⁶

Právní úprava občanskoprávní odpovědnosti vychází v OBZ konceptem z toho, že občanskoprávní odpovědnost vzniká společně s občanskoprávní povinností, které se skryt (latentně) drží až do okamžiku porušení této povinnosti spojeného s újmou v majetkové či nemajetkové sféře poškozeného, čímž dochází k její aktivaci a přináší právní následky.

K vyvození občanskoprávní odpovědnosti a k tomu, aby se konkrétní jednání dalo posoudit jako tzv. civilní delikt, je nezbytné, aby došlo k naplnění určitých znaků. Jedná se o následující čtyři znaky, kdy občanskoprávní odpovědná osoba se tedy musí dopustit protiprávního činu (jednání), takové jednání musí být příčinou vzniku újmy v majetkové či nemajetkové sféře poškozeného. Mezi uvedenými znaky tedy musí existovat tzv. příinná souvislost neboli kauzální nexus. Poslední, čtvrtý znak, který není obligatorní jako předchozí tři znaky, spoívá v zavinění mající dvě formy, a to úmysl nebo nedbalost.

V návaznosti na zavinění, jakožto neobligatorní znak, které nám obecně charakterizuje psychický vztah člověka k jeho protiprávnímu činu, je nutné uvést, že rozliujeme tzv. objektivní odpovědnost a subjektivní odpovědnost. Právě u objektivní odpovědnosti, je vymizelý požadavek zavinění, a proto se také můžeme setkat s označením této odpovědnosti jako odpovědnosti za riziko, nebo za výsledek. Tato objektivní odpovědnost je dělena do dvou podkategorií. Rozlišuje se prostá objektivní odpovědnost, u níž jsou dány důvody vyvinění se a druhou podkategorií je tzv. absolutní objektivní odpovědnost, u níž důvody vyvinění se nepřipouštjí. Subjektivní odpovědnost bezvýhradně vznikne pouze tehdy, jednala-li daná osoba zaviněně, jde tedy o odpovědnost za zavinění s možností vyvinění se.

Občanskoprávní odpovědnost je klíčovým institutem občanského práva pro svoje nenahraditelné funkce. Dojde-li tedy ke vzniku majetkové či nemajetkové újmy ve sféře dotčeného, má občanskoprávní odpovědnost funkci uhrazovací, satisfakční,

³⁶ LAVICKÝ, Petr aj. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, s. 182

preven ní a represivní, která je v-ak v ob anském právu sporná a je p edm tem odborné diskuze. P esto je v-ak mofné v OBZ nalézt ustanovení jako nap . § 2969 odst. 2 OBZ a § 2971 OBZ zakotvující p ípady, u nichfl se ona represivní funkce vyskytuje.³⁷

2.2. Zvlá-tní osobnostn právní odpov dnost

V rámci této podkapitoly se budu v návaznosti na vý-e popsanou obecnou ob anskoprávní odpov dnost zabývat podmínkami vzniku osobnostn právní odpov dnosti, pro kterou jsou charakteristické jak v právní teorii, tak i právní praxi ur ité specifi nosti.

Z teoretického pohledu je osobnostn právní odpov dnost konstruována na stejných teoretických východiscích, jak bylo popsáno u obecné ob anskoprávní odpov dnosti v odstavci tvrtém p edchozí podkapitoly, cofl ostatn vyplývá z p ístupu OBZ k této problematice. Av-ak ve vztahu k osobnostn právní odpov dnosti, u samotných znak obecné ob anskoprávní odpov dnosti lze vysledovat jifl ur ité prvky specifi nosti, které je mofné ozna it za ur itou odchylku od obecného pojetí ob anskoprávní odpov dnosti. V následujících ádcích se budu t mito specifi nostmi osobnostn právní odpov dnosti podrobn ji zabývat.

Pojem protiprávního ínu (jednání) obvykle bývá u osobnostn právní odpov dnosti nahrazován pojmem neoprávn ý (protiprávní) zásah, jehofl existence je klí ovou skute ností pro vznik této zvlá-tní odpov dnosti. Právní pojem neoprávn ý zásah nalezneme zakotvený v ustanovení § 82 odst. 1 OBZ. Pro úplnost lze poznamenat, fle se tento pojem se vyskytoval jifl v ustanovení § 13 odst. 1 SOZ, a tedy v eském právním prost edí má pom rn dlouho tradici a jifl mnohokrát se jím zabývaly eské soudy ve svých judikátech. Vlastností zásahu v podob neoprávn nosti je my-lena protiprávnost, v nífl je nutno spat ovat rozpor s objektivním právem upravující ochranu osobnosti v nejobecn jí rovin , a to jak v generální klauzuli ustanovení § 81 OBZ, tak i v dal-ích ustanoveních OBZ upravujících n které stránky osobnosti lov ka. Prvek protiprávnosti je v tomto p ípad objektivní kategorií a podmínka zavin ní ru-itele není vyfladována ani p edpokládána (presumována). Elementárním

³⁷ WESTKA, Ji í aj. *Ob anské právo hmotné*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer eská republika, 2013, s. 355 - 360

východiskem pro tento přístup je, že zásah do osobnostního práva člověka způsobuje stejná závažná následky poškozenému bez ohledu na to, zda přivodce neoprávněného zásahu jednal zaviněně nebo zaviněně absentoval.³⁸ Proto se hovoří o objektivní odpovědnosti ručitele, avšak pouze tehdy jsouli v něm uplatňovány osobnostní nároky dle ustanovení § 82 OBZ. Naopak v případě uplatnění obecných občanskoprávních nároků v souvislosti s neoprávněným zásahem do osobnostní sféry člověka je vyřadováno zaviněné ručitele, kdy tedy hovoříme o subjektivní odpovědnosti.

Pod samotným pojmem zásah je nutné si představit chování, které může spočívat jak v aktivním jednání, tak i pasivním chování - opomenutí. Tuto skutečnost potvrdil Ústavní soud, kdy v důsledku absolutní neinnosti zaměstnavatele, který na základě sjednaných pracovních podmínek měl smluvní povinnost pro zaměstnavatele zajistit pracovní povolení v zahraničí, došlo k zásahu do osobnostního práva zaměstnavatele v podobě omezení svobody pohybu, vyslychání atd.⁴⁰ Dále lze k neoprávněnému zásahu uvést, že musí být objektivně způsobily vyvolat nemajetkovou újmu, která spočívá buď v porušení, nebo v ohrožení osobnosti člověka. Zároveň musí existovat příinná souvislost mezi zásahem a jeho neoprávněností.⁴¹

Jak jsem již v této DP uvedl, znakem obecné občanskoprávní odpovědnosti je vznik nepříznivého následku v podobě majetkové nebo nemajetkové újmy, kdy z tohoto důvodu újmy striktně vychází OBZ. Na základě úpravy v OBZ je nutné k újmu přistupovat jako právnímu pojmu, a proto vznik újmy je otázkou právního hodnocení. K důvodu újmy chci také zdůraznit, že nemajetkovou újmu nelze subsumovat pod pojem škoda, ke které je nutné přistupovat jako majetkové ztrátě na věci, k čemuž z ustanovení § 2894 odst. 1 OBZ vyplývá, že škodou je rozuměna újma na věci, jejíž vymezení je zakotveno v ustanovení § 495 OBZ. Z ustanovení § 2894 OBZ je zřejmé, že došlo k zabudování dvojkoľejnosti odpovědnosti, nebo vedle povinnosti k náhradě majetkové újmy je také konstituována povinnost k náhradě nemajetkové újmy. Z ustanovení 2894 odst.1 OBZ vyplývá klíčové pravidlo, které stanoví, že majetková újma se nahrazuje vědy. Naopak ustanovení § 2894 odst. 2 OBZ k oděinně nemajetkové újmu uvádí, že

³⁸ KNAP, Karel aj. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004., s.147

⁴⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 24. 10. 1995, sp. zn. I. ÚS 15/95

⁴¹ LAVICKÝ, Petr aj. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, s. 469-470

nemajetková újma se neod i uje vřdy, nřbrřl pouze v p řpad , kdy povinnost k od in nř byla vřslovn řjedinřna nebo jestli takto, stanovř zvlřř– zřkon.⁴²⁴³

V p řpad zvlřř–tnř osobnostn řprvnř odpov řdnosti musř v řd sledku neoprřvn řnřho zřsahu dojřt ke vzniku nemajetkové řjmy, pro niř je charakteristickř, řle v řeskřm řprvnřm prost řdř je chřpřna velmi řiroce a jejřm obsahem je p řřko ř, kterř se projevuje jinde neřl na majetku. Nejde tedy o p řřmou ztrřtu na majetku, jelikoř ji nelze objektivn ř finan řn kvalifikovat. Proto lze konstatovat, řle nemajetková řjma nevznikř ve sf ře majetkové, nřbrřl jejř vznik je vřhradn ř spojen se sf řou osobnostnř. Uvedenř vymezenř imateriřlnř řjmy vychřzř z poznatk řprvnř teorie a řprvnř praxe, v OBZ v–ak bliřř–ř specifikaci nemajetkové řjmy nenalezneme.^{46 47}

Ke zkoumřnř nemajetkové řjmy je dle mřho nřzoru nutnř p řstupovat s ve–kerou mořřnou pe řlivostř. K tomuto zřv řru dochřzřm na zřklad skute nosti, kdy se nez řdka střvř, řle lidř poci řjř zřsahy do svřho vnit řnřho řivota třřliv ji neřl do svřho majetku, cořl je ostatn ř bezpochyby pochopitelnř, jelikoř jednotlivř hodnoty osobnosti p řdchřzejř v rřmci hierarchie hodnot majetkové hodnoty. Mimo řdnou zřvřřnost nemajetkové řjmy potvrzuje i dlouhodob ř konstantnř soudnř praxe, kterř k třto problematice uvřdř, řle: *řProtořle se pak jednř o nejvlastn ř–ř, nejnitern ř–ř a nejintimn ř–ř sf řeru fyzickř osoby, jejř dot enř zven ř je zřsahem dot enou fyzickou osobou velmi řasto poci řvřno se znř n řnep řznřvou intenzitou.ř*^{48 49}

Obligatornřm znakem zvlřř–tnř osobnostn řprvnř odpov řdnosti je tedy existence nemajetkové řjmy,cořl vyplřvř z tř skute nosti, řle osobnostn řprvř chrřnř nehmotnř statky, a proto jsou řazeny řprvř do kategorie řprvř k nehmotnřm statk řm. Pro napln řnř toho znaku je podstatnř, aby nemajetková řjma existovala objektivn ř. Proto nenř rozhodujřcř pro takovou existenci nemajetkové řjmy jejř subjektivn ř vnřmřnř dot enou osobou, nřbrřl onen pořřadavek objektivnosti spo řvř v tom, řle existence nemajetkové řjmy by byla vnřmřna i jakoukoliv jinou osobou nachřzejřcř se ve srovnatelnř situaci s

⁴² LAVICKÝ, Petr aj. *Ob řanský zřkonřk: komentř* . 1. vydřnř. Praha: C.H. Beck, 2015, s. 1497-1498

⁴³ PELIKřNOVř, Irena. *Prřvnř odpov řdnost i v jejřch r řznřch formřch vřřty dle jejřho smyslu a ř řelu dle zřkona a jejř sou řsnř vřvojovř tendence (se zřm řenřm p řdev–řm na nřhradu –kody) s p řhlřdnutřm ke zvlřř–nostem řeskřho prřva. Sbornřk Karlovarskř prřvnřckř dny, 2012, . 20, s. 184*

⁴⁶ LAVICKÝ, Petr aj. *Ob řanský zřkonřk: komentř* . 1. vydřnř. Praha: C.H. Beck, 2015, s. 475 - 478

⁴⁷ Ministerstvo spravedlnosti R. *Nřhrada řjmy* [online]. [cit. 2015-08-19]. Dostupnř z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/nahrada-ujmy/konkretni-zmeny>

⁴⁸ Rozsudek NS R ze dne 13. 12. 2000, sp. zn. 30 Cdo 2870/2000

⁴⁹ LAVICKÝ, Petr aj. *Ob řanský zřkonřk: komentř* . 1. vydřnř. Praha: C.H. Beck, 2015, s. 397

dot enou osobou. Fakultativním znakem zvlá-tní osobnostn právní odpov dnosti m fle být existence majetkové újmy, pokud tedy v d sledku neoprávn něho osobnostního zásahu vznikne majetková újma, bude p ítomna vřlady sou asn s nemajetkovou újmu, jakofito obligatorním znakem. Ke vzniku majetkové újmy v d sledku zásahu do osobnostní sféry lov ka dojde nap íklad za situace, kdy bulvární deník obviní ve svém lánku u itele mate ské -kolky z pedofilie, cofl bude p í inou ukon ení pracovního pom ru tohoto u itele v mate ské -kole ve zku-ební dob , a tím i samoz ejm ztráta p íjmu, který práv p edstavuje onu majetkovou újmu.⁵¹

Ke vzniku nemajetkové a majetkové újmy dot ením osobnosti lov ka m fle dojt dv ma zp soby, a to konkrétn poru-ujícím nebo ohrořujícíím jednáním. Z obecného ob anskoprávního principu ochrany soukromých práv vyplývá, fle ochrana osobnostním práv m je poskytována jak p ed poru-ujícím, tak i ohrořujícíím jednáním. O poru-ujícím jednání není pochyb, fle je zp sobilé zp sobit, jak nemajetkovou, tak i majetkovou újmu. Ohrořující jednání ve v t-in p ípadu nevyvolává nemajetkovou újmu, pokud v-ak dojde k vzniku nemajetkové újmy, bude se jednat vzhledem k okolnostem o poru-ující jednání. P esto se u ohrořujícího jednání ve velmi výjime ných p ípadech m fleme setkat i se vznikem nemajetkové újmy na osobnosti lov ka v podob strachu, stresu, úzkosti atd., cofl lze demonstrovat p í zasahování do n kterých slofek osobnosti lov ka nadm rným hlukem, jak se domnívá autor Bernard. Práv v takovém p ípad je možné se domáhat ochrany jifl p í pouhém ohrořujícíím jednání, anifl by do-lo nap . k p ímému po-kození zdraví dot eného lov ka a nemajetkové újma bude zp sobena v podob vyvolání stresu u daného lov ka.⁵² K majetkové újmu zp sobené ohrořujícíím jednáním m fle dojt v p ípad , kdy by do-lo k vynaloření náklad na její p edejítí. Je nutné zd raznit, fle z obecného hlediska ohrořující jednání má také schopnost zp sobit oba druhy nep íznivých následk , jelikofl je nutné v tomto p ípad vycházet z koncepce, fle: *řI ohroření p edstavuje ur íté snířlení jistoty, bezpe nosti a uplatnitelnosti osobnosti FO.ř*⁵³ Zárove pro dovození odpov dnosti za ohrořující jednání je zásadní nalezení p í inné souvislosti mezi jednáním -k dce a

⁵¹ KNAP, Karel aj. *Ochrana osobnosti podle ob anského práva*. 4., podstatn p eprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004., s. 150 - 151

⁵² BERNARD, Michal: *Soukromoprávní prost edky ochrany p ed hlukem*. *Právní rozhledy*, 2008, .5 s. 167

⁵³ KNAP, Karel aj. *Ochrana osobnosti podle ob anského práva*. 4., podstatn p eprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004., s. 145

hrozícím zásahem do osobnosti člověka, jelikož příinná souvislost musí být bezpečně prokázána, kdy pouhá pravděpodobnost je nedostačující.⁵⁴

U posledního obligatorního znaku osobnostní právní odpovědnosti, kterým je příinná souvislost (kauzální nexus) mezi neoprávněným zásahem a vznikem nemajetkové újmy, není dle mého úsudku žádná odlišnost od obecné občanskoprávní odpovědnosti.

Závěrem k této problematice je nezbytné dodat, že všechny tři popsané obligatorní znaky povedou ke vzniku osobnostní právní odpovědnosti pouze tehdy, pokud budou dány souasně (kumulativně). Ostatně se stejným požadavkem se setkáme u obecné občanskoprávní odpovědnosti.

⁵⁴ LAVICKÝ, Petr aj. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, s. 483-484

3. Úvod do prostředků ochrany proti neoprávněnému zásahu do osobnosti člověka

3.1 Prostředky ochrany proti neoprávněnému zásahu do osobnosti člověka obecně

V rámci této podkapitoly se dostávám ke klíčovému pojmu této diplomové práce, kterým je POCHOS, neboli lze tento pojem také označit jako právní nástroj (instrument) plnící klíčovou úlohu při uplatňování práva na ochranu osobnosti. Pokud dojde k neoprávněnému zásahu do osobnosti člověka, tímto způsobem dochází k poskytnutí českým právním řádem poměrně obsáhlý katalog určitých jednotlivých prostředků rozličného charakteru, kterých máme za této situace uflít k ochraně svého neoprávněně zasáhlého osobnostního práva a jejichž primárním účelem je zajištění nápravy pomocí v nich obsáhlých a uplatnitelných nároků.

Právě v následujících pasážích své DP budu seznamovat tená se s jednotlivými POCHOS prostřednictvím detailnějšího popisu jejich klíčových charakteristik a jim vlastního způsobu zajištění ochrany osobnosti člověka, kdy má pozornost je soustředěna především na POCHOS využitelné v systému soukromého práva, zejména pak práva občanského. Cílem státu je tedy prostřednictvím svého právního řádu zabezpečovat, co nejefektivnější právní ochranu osobnosti, a tak usilovat o vytvoření účinného ochranného systému osobnosti člověka. V této souvislosti a pro úplnost považuji za vhodné poznamenat, že zákonodárce přisuzuje n kterým neoprávněným zásahem do ochrany osobnosti tak vysokou míru společenské nebezpečnosti, že vedle soukromoprávních POCHOS chrání osobnostní práva člověka také prostředky veřejného práva, což lze demonstrovat například trestního a správního práva ochrany.

V návaznosti na výše uvedené všeobecně platné vymezení POCHOS lze poznamenat, že jednotlivé POCHOS se od sebe různými způsoby odlišují. Mezi takové odlišnosti lze přidat jejich formu, kterou se ve věcném svétu projevují, dále z jejich povahy vyplývající postupy vedoucí k zajištění ochrany osobnosti člověka a v neposlední řadě právními důsledky s jejich uplatnitelným spojenými. Avšak je nezbytné také zdůraznit, že všechny jednotlivé POCHOS mají stejný účel sloužící k zajištění a uplatnění práva na ochranu osobnosti. Pomocí POCHOS se uplatňuje subjektivní občanské právo, kterým je právo na ochranu osobnosti, jehož ochrana je v českém

právním řádu z objektivního hlediska garantována poměrně širokým spektrem právních předpisů, v jejichž rámci se nachází OBZ. V tomto ohledu nelze nezdraznit existující veřejný zájem, mající za cíl, aby se jak do subjektivního práva na ochranu osobnosti člověka protiprávně nezasahovalo, tak i samozřejmě aby se nezasahovalo do ostatních subjektivních práv. Zmínované právo na ochranu osobnosti náleží každému poškozenému člověku, do jehož osobnostního práva bylo zasáheno na základě jeho subjektivního představení a taková ochrana pomocí POCHOS je zásadně založena na aktivitě tohoto poškozeného člověka.⁵⁵

Citlivost lidí k neoprávněným zásahům do jejich osobnostních práv, jejich vnímání tohoto druhu neoprávněných zásahů a jejich následná voleba po nápravě závadného stavu je ovlivňována širokým spektrem faktorů, mezi nimiž lze přidat například úroveň vymahatelnosti práva v daném státu, politicko-sociální prostředí, úcta a respekt k právu, důvěra jednotlivce k justiční soustavě.

Zastavíme-li se u jednoho z uvedených faktorů, za který jsem vybral politicko-sociální prostředí, a podíváme-li se pro lepší představu do poměrně nedávné historie před rok 1989, POCHOS nebyly často využívány. Tuto skutečnost lze dovodit z justičních statistických dat, kdy v období od roku 1948 do roku 1989 vydal v roce 1969 NSR k ochraně osobnosti jediný judikát a Nejvyšší soud SR vydal v roce 1978 jediné stanovisko k celé ochraně osobnosti. Politicko-sociální změny a na ně navazující změny v českém právním prostředí spojené s revolučními událostmi v roce 1989 přinesly také změny v samotné aplikaci a využitelnosti práva, což mělo dopad i na POCHOS a jejich četnost využití. Po roce 1989 je možné vysledovat zvýšení zájmu poškozených lidí o jednotlivé prostředky ochrany osobnosti. Alespoň orientačně lze k podobným postům soudních prostředků týkajících se ochrany osobnosti uvést, že v posledních patnácti letech před českými soudy je pravomocně skončeno 550 osobnostních sporů.^{56 57}

⁵⁵ WESTKA, Jiří aj. *Obanské právo hmotné*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, s. 334

⁵⁶ WESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan. *Obanský zákoník: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, s. 312-314

⁵⁷ NEMEC, Ronald. *Malé změny nad ochranou osobnosti dnes a v NOZ ve světle tiskového zákona*. *Bulletin advokacie*. 2012, ročník 41, číslo 6, s. 29-32, dostupné také online na: http://www.cak.cz/assets/ba_06_2012_web.pdf

3.2 D lení prost edk ochrany proti neoprávn nému zásahu do osobnosti lov ka

Prost edky ochrany osobnosti lze d lit podle r zných kritérií. Zejména rozli–ujeme dva základní druhy d lení prost edk ochrany osobnosti, a to podle specifikace rozsahu jimi chrán ných práv a uplat ovaných nárok na obecné (generální) a zvlá–tní (specifické), a dále podle role soudu jako klí ového garanta ochrany práv na mimosoudní a soudní prost edky ochrany osobnosti. Mezi obecné prost edky ochrany osobnosti za azujeme dohodu, svépomoc, návrh na provedení smír ího ízení, návrh na p edb flné opat ení, n které druhy flalob, vyjma soudní flaloby odstra ovací a zdrflovací, jde tedy o ty POCHOS pro n fl je charakteristické, fle jsou obecn pouflitelné k ochran obanských subjektivních práv a nejsou spojována pouze se zaji–ováním ochrany osobnostních práv. Zvlá–tní prost edky ochrany osobnosti jsou spojeny pro sv j charakter uplat ovaných nárok s ustanovením § 82 odst. 1 OBZ zakotvující konkrétn zdrflovací a odstra ovací nárok, a jsou tedy spojeny v rámci ob anského práva pouze s ochranou osobnosti. Na základ uvedených osobnostních nárok mezi zvlá–tní POCHOS adíme flalobu zdrflovací a odstra ovací. Pro druhé d lení, jak vyplývá z jejich ozna ení, je klí ová úloha soudních orgán , jakoflto hlavních poskytovatel ochrany subjektivním práv m jednotlivc .

Mezi mimosoudní POCHOS adíme dohodu, zvlá–tní druh dohody tzv. media ní dohodu a jako dal–í mimosoudní POCHOS svépomoc. A mezi soudní prost edky ochrany osobnosti spadají návrh na provedení smír ího ízení, návrh na p edb flné opat ení, v rámci flaloby na ochranu osobnosti zejména flalobu zdrflovací, odstra ovací, na poskytnutí p im eného zadostiu in ní, ur ovací, na náhradu –kody, vydání bezd vodného obohacení, a dále ústavní stíflnost a stíflnost k ESLP, které si dovolují ozna it za krajní POCHOS pro svoji podp rnou roli v systému POCHOS a z tohoto d vodou dle mého názoru tvo í ur itou podkategorii soudních POCHOS.⁵⁸

V souvislosti s kategorizací a vý tem jednotlivých POCHOS povafluji za nezbytné podotknout, fle s ú inností OBZ do–lo k pom rn podstatné zm n spo ívajícím v odstran ní jednoho z ob anskoprávních prost edk ochrany práv, který na základ

⁵⁸ WESTKA, Ji í aj. *Ob anské právo hmotné*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer eská republika, 2013, s. 334 - 339

svého obecného vymezení byl schopen i plnit funkci POCHOS, konkrétně se jednalo o předběžný zákaz zásahů do pokojného stavu orgánem státní správy dle ustanovení § 5 SOZ. Dle judikatury ÚS ČR se jednalo o výjimečný případ, kdy o občanskoprávních věcech rozhodovaly správní orgány, jelikož znaly lépe místní poměry než soudy, byly blíže ústavním subjektům a byly schopny vydat rozhodnutí rychleji. Na základě tohoto institutu se občané obraceli s četnými žádostmi na ochranu pokojného stavu na správní orgány, které v těchto věcech rozhodovaly na základě faktického stavu, nemohly oprávněně zkoumat právní otázky, jako ostatní všechny správní orgány a taková rozhodnutí měla ve vztahu k soudům pouze předběžný charakter. Tvrdí OBZ konstrukci tohoto problematického institutu označil za nefunkční, což pozitivně hodnotí velká většina odborné veřejnosti. Po zrušení předmětného ustanovení § 5 SOZ tato kompetence byla přenechána soudům a tento institut ochrany pokojného stavu je v zúžené podobě zakotven v OBZ pouze pro účely ochrany držby.⁵⁹

Vedle uvedeného dělení POCHOS na soudní a mimosoudní mají v systému ochrany osobnosti důležitou roli také POCHOS obsažené ve zvláštních předpisech, které v této DP řadím do samostatné kategorie doplňkových POCHOS, jimž bude v rámci této DP věnována pozornost v samostatné kapitole. Jedná se zejména o POCHOS zakotvené v TiskZ, AntiDZ, dále také ZOOÚ a v ZODp^{TK}.

Závěrem si dovoluji uvést, že jsem se v této DP rozhodl vyjít z dělení na mimosoudní a soudní prostředky ochrany osobnosti, jelikož mi tento druh dělení přijde z hlediska praktičnosti, samotného fungování jednotlivých POCHOS vhodnější a lépe zapadající do struktury této DP.

3.3 Občanskoprávní nároky z neoprávněného zásahu do osobnosti lovců a obecní

Jak už jsem v této DP uvedl, POCHOS slouží dotčeným osobám k domáhání se ochrany proti neoprávněnému zásahu do jejich osobnostních práv. Aby došlo k nápravě právně závadné situace, dotčená osoba je oprávněna pomocí POCHOS uplatnit určitý okruh právních nároků, které jsou jí garantovány právním řádem. Takové právní nároky

⁵⁹ Chromáková, Monika. *Ochrana pokojného stavu a (nejen) nový občanský zákoník. Právní rozhledy*. 2013, . 1, s. 12

zna í vlastnost ob anského subjektivního práva na ochranu osobnosti spo ívající v jeho vymahatelnosti.⁶⁰

Nedávná ú innost OBZ p inesla v oblasti nárok z poru-ení ochrany osobnosti pom rní podstatné zm ny.

Nefl detailn ji rozeberu pojetí této problematiky ve stále je-t nové ob anskoprávní úprav , povafluji za vhodné uvést, fle nároky z poru-ení ochrany osobnosti právní teorie, z nífl vychází i právní úprava, d lí do dvou kategorií, a to na zvlá-tní nároky a obecné nároky. Práv ve vymezení zvlá-tních nárok z poru-ení ochrany osobnosti p iná-í OBZ velmi zásadní koncep ní zm nu oproti SOZ, kdy v ustanovení § 82 OBZ zakotvuje v podob taxativního vý tu nárok záp r í a odstra ovací, které lze uplat ovat jak samostatn , tak i společ n vedle sebe. Zárove je p ípustné uplat ovat vedle sebe zvlá-tní osobnostní a obecné ob anskoprávní nároky.

Z taxativního vymezení okruhu zvlá-tních osobnostních nárok v OBZ bezpochyby vyplývá, fle není p ípustné dovozovat existenci dal-ích osobnostních nárok pomocí výkladu. Naopak ustanovení § 13 SOZ obsahovala demonstrativní vý et zvlá-tních osobnostních nárok , mezi které zahrnoval i poskytnutí p im eného zadostiu in ní za zásah do osobnosti lov ka, což jifl OBZ ne iní, a proto je nutné na základ aktuální právní úpravy konstruované na koncepci jednotného deliktního práva p istupovat k tomuto druhu právního nároku jako obecnému ob anskoprávnímu nároku, sloufící k od in ní nemajetkové újmy, jak vyplývá z ustanovení § 2894 OBZ. Tato zm na se výrazn dotkla i ur ovacího nároku, kterého bylo možné na základ demonstrativního charakteru vý tu obsaflného v ustanovení § 13 SOZ adit mezi zvlá-tní osobnostní nároky, což jifl není p ípustné. Podrobn ji se budu novým pojetím ur ovacího nároku v souvislosti s ochranou osobnosti lov ka zabývat v podkapitole v nované ur ovací flalob .⁶¹

⁶⁰ HENDRYCH, Du-an aj. *Právnícký slovník*. 3., podstatn roz-. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009, s.482

⁶¹ LAVICKÝ, Petr aj. *Ob anský zákoník: komentá* . 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, s. 469-472

4. Mimosoudní prostředky ochrany proti neoprávněnému zásahu do osobnosti člověka

4.1 Dohoda

Prvním POCHOS, kterým se v této diplomové práci budu detailněji zabývat je dohoda, kterou kromě výše uvedeného zájmu, budeme přidávat do obecných POCHOS. Z toho nejobecnějšího hlediska se jedná o klíčový institut soukromého práva, v němž díky širokému zakotvení principu smluvní volnosti, rovného postavení právních subjektů a dispozitivnímu charakteru občanskoprávních norem nachází široké uplatnění. Obecně a stručně lze takovou dohodu - smlouvu definovat, jak je uvedeno v ustanovení § 1724 odst. 1 OBZ, kde je stanoveno: *„Smlouvou strany projevují v libu z ídit mezi sebou závazek a ídit se obsahem smlouvy“*. Uzavření takové dohody je možné zrealizovat na základě určitých právních předpokladů.

Právní základ pro možnost uzavřít dohodu, která bude sloužit jako POCHOS a jejímž elementárním úkolem bude tedy náprava porušené ochrany osobnosti člověka, je stanoven v ustanovení § 1725 OBZ, v němž je právně zakotvena zásada autonomie v le, pod níž lze zařadit princip smluvní svobody spočívající v tom, že se příslušné strany mohou svobodně rozhodnout, zda vůbec vstupují do smlouvy s druhou smluvní stranou. Tedy poškozená potencionální smluvní strana má právo svobodně se rozhodnout, zda vůbec má zájem o tímto způsobem nastalou situaci. Dále je na základě principu smluvní volnosti ponecháno na vůli účastníků stran samotné ujednání a přesné vymezení obsahu takové smlouvy - dohody. V této souvislosti je nutné uvést, že smluvní svoboda není neomezená, její hranice jsou stanoveny právním řádem. Při vymezování hranic smluvní volnosti je nezbytné uvést, že dle ustanovení § 1 odst. 2 OBZ se smluvní strany mohou vlastním projevem v le odchýlit při vymezování práv a povinností od zákonné dikce, jestliže to zákon výslovně nezakazuje. Zároveň na základě stejného zákonného ustanovení je stanoveno, že taková ujednání stran nesmí odporovat dobrým mravům, veřejnému pořádku, právům týkající postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti.

Zabýváme-li se právními předpoklady pro uzavření tohoto typu dohody, je nutné poznamenat, že český právní řád výslovně neupravuje žádný smluvní typ týkající nápravy neoprávněného zásahu do osobnosti člověka, tato skutečnost však není

p ekáflkou pro vznik takové dohody, jelikož ustanovení § 1746 odst. 2 OBZ umožní uje i uzavírání takových smluv - dohod, který nejsou zvlá-t jako smluvní typy právním p edpisem upraveny.^{62 63}

4.1.1 Dohoda o mimosoudním narovnání

Podívám-li se do oblasti právní praxe v souvislosti dohodou jakožto POCHOS, nacházím její nejv t-í uplatn ní v podob tzv. dohody o mimosoudním narovnání, na níž lze aplikovat ustanovení o institutu narovnání v § 1903 a § 1907 OBZ.

Dokáfu si v právní praxi p edstavit situaci, kdy dot ená osoba, která utrp la neoprávn ěný zásah do svého osobnostního práva, sezná existenci neoprávn ěného zásahu a na základ této zji-t ěné skute nosti vyzve p vodce takového neoprávn ěného zásahu k náprav závadného stavu.

Taková výzva pro p vodce neoprávn ěného zásahu m ě být v praxi uskute n á pomocí nap . varovného dopisu zasláného právním zástupcem po-kozeného. Varovný dopis obsahující kvalitní argumentaci, na jejímž základ by soud napadené po ínání shledal s vysokou mírou pravd podobnosti za závadné, m ě zásadní uřitek p ínést v tom, ě p im je p vodce p esv d ivostí argumentace a pod opodstatn nou hroznou soudního procesu ke komunikaci a vyjednávání o zjednání nápravy, které m ě za ú elem dosažení v t-í míry právní jistoty vyvrcholit uzav ěním práv dohody o mimosoudním narovnání.⁶⁴

Neoprávn ěným zásahem do osobnosti lov ka se p vodce zásahu dopustí osobnostního deliktu, ímž mezi ním a po-kozenou FO vznikne závazek z deliktu, jehož obsahem je právo dot ené osoby na nápravu závadného stavu pomocí ur ítého okruhu uplatnitelných nárok a p vodce má naopak povinnost uplat ovaným nárok m vyhov t. Pro právní praxi je v-ak typické, ě nastalá situace je z hlediska vymezení rozsahu jednotlivých práv a povinností mezi zú astn ěnými stranami velmi komplikovaná a sporná a lze hovo it o právn ě konfliktní situaci. Mají-li v-ak ob zú astn ěné strany

⁶² D vodová zpráva k zákonu . 89/2012 Sb., ob anský zákoník, dostupná online na:

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>, s. 47 (3.2.2012)

⁶³ WESTKA, Ji í aj . *Ob anské právo hmotné*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ěská republika, 2013, s. 168 - 170

⁶⁴ TALOMOUN, Michal. *Ochrana názv , postav a p íb h um leckých d l*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009, s. 50

zájem na mimosoudním řešení právně sporné situace, dohoda o mimosoudním narovnání jim může poskytnout spolehlivý právní prostředek, v němž si právně závazně mohou vlastními ujednáními mezi sebou doposud sporná nebo pochybná práva a povinnosti vyjasnit a upravit.

Jen ve stručnosti: nezbytnými náležitostmi takové dohody o mimosoudním narovnání jsou kromě obecných náležitostí takového smluvního závazku přesné vymezení skutkového stavu, tedy zejména přesný popis toho, v čem je spatřován neoprávněný zásah do osobnosti člověka a dále také může být uvedena konkrétní hodnota osobnosti člověka, do níž bylo zásahem zasáheno. Je také vhodné, aby tento typ dohody obsahoval explicitní prohlášení povodce, že považuje za nepochybné, že svým jednáním způsobil neoprávněný zásah do osobnosti poškozeného. Avšak v praxi ve většině případů dochází k tomu, že toto prohlášení není obsahem dohody, která může být i samotný charakter dohody, kdy její existence je podmíněna shodou zájmů stran na tom, že tedy osobnostní zásah je sporný, a tedy sporná práva je pomocí takové dohody nahrazena právy dohodnutými. Aby došlo k naplnění smyslu tohoto typu dohody, musí být v jejích ustanoveních uložena povodci neoprávněného zásahu povinnost splnit vhodné způsobem reparační neoprávněného zásahu, mezi nimiž může být zařazen i jeden z mnoha civilních právních typů sankce v podobě například zadostiučinění v penězích. Zároveň je nezbytné, aby tento typ dohody obsahoval také klauzuli, v níž obě strany prohlásí, že uzavřením a splněním této dohody jsou veškerá sporná nebo pochybná práva mezi stranami dohody v souvislosti s uvedeným zásahem do osobnosti člověka zcela a bezezbytku narovnány a ani jeden z účastníků nemá právo vznést v druhé straně dohody žádné další nároky.

Největší výhodou tohoto POCHOS sledávám v tom, že účastníci strany mají řešení právně konfliktní situace ve vlastních rukách, jelikož žádný jiný subjekt do jejich právních poměrů autoritativně nezasahuje. S jejich aktivitou může být spojena i větší rychlost vyřešení sporu, než kdyby bylo ve věci iniciováno soudní řešení sporu. Tento typ POCHOS je také na rozdíl od soudních POCHOS v nichž v případech schopen zamezit mediální publicitě právně konfliktní situace, což je především výhodou pro povodce neoprávněného zásahu.

4.1.2 Media ní dohoda

Mezi mimosoudní, obecné POCHOS a jeden z druhů dohody lze adit pom rnit nový institut v podobě media ní dohody, který je sou ástí eského právního ádu od roku 2012. Do eského právního ádu se MD dostala na základě Media Z a její nejv tší základní specifikum a odlišnost od výše uvedené dohody o mimosoudním narovnání tkví ve skutečnosti, že je výsledkem postupu řešení konfliktu vedeným mediátorem, které adíme mezi jeden ze způsobů alternativního řešení sporů. Předpokladem pro zahájení media ního řízení a následný případný vznik MD jakožto POCHOS je spor o existenci tvrzeného neoprávněného zásahu do osobnosti člověka a souasně i neschopnost poškozeného člověka a povodce neoprávněného zásahu samostatně se dohodnout na vyřešení vzniklé právní konfliktní situace. Obrátí-li se strany sporu dobrovolně na mediátora zapsaného v seznamu mediátorů, jeho úkolem je podporovat a vytvářet podmínky pro komunikaci mezi stranami sporu, odhalování píin sporu, zohledňovat zájmy obou stran, nalézat a navrhopvat řešení sporu, kdy celý tento postup by měl vyústit v uzavění MD. Z elementární povahy samotného media ního řízení vyplývá, že mediátor má v tomto formálním řízení postavení nestranného a nezávislého prostředníka, který nenese odpovědnost za obsah uzavěné MD, nýbrž svým podpisem na MD pouze stvrzuje, že řešení sporu obsažené v MD vzešlo z media ního řízení, pod jeho vedením, čímž je kromě jiného zajištěna kontrola sporných stran nad procesem řešení konfliktu a podobou konečného výsledku.⁶⁵

MD plnící úel POCHOS by dle mého názoru měla obsahovat dle charakteru způsobu zásahu do osobnosti člověka dost podobná ujednání, která jsem již prezentoval u dohody o mimosoudním narovnání v předchozí podkapitole. Avšak v této souvislosti si dovolím zdraznit, že MD musí jasně vyplývat konkrétní řešení osobnostního sporu, dále co nej přesněji vymezení odpovědnosti, rozdělení úkolů a v neposlední řadě zakotvení sankcí za její nedodržení.⁶⁶

Dosáhnou-li strany sporu za pomoci mediátora uzavění MD, nebudou sjednané povinnosti přímo vynutitelné. P ípadně poruění takové povinnosti v MD je vynutitelné

⁶⁵ DOLEŽALOVÁ, Martina aj. *Zákon o mediaci: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013, s. 36

⁶⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 202/2012 Sb., o mediaci a o změnách některých zákonů, dostupná online na: <http://mediator-praha.cz/docs/zakon-o-mediaci-duvodova-zprava.pdf>, s. 1-5 (15.6.2011)

jako v klasické smlouvě pomocí žalobního návrhu k soudu na splnění povinnosti. Strany sporu si však mohou zajistit vykonatelnost MD pomocí dodatečného schválení soudem, a to buď v rámci smírčího řízení v podobě přetorského smíru, nebo pak v případě již zahájeného obanského soudního řízení ve formě soudního smíru. Dalším způsobem jak dosáhnout vykonatelnosti MD je následně sepsání tzv. dohody o splnění nároku vyplývajícího z MD formou notářského nebo exekutorského zápisu, v němž bude zapracováno svolení k vykonatelnosti.

Pro svoji novost a v právní praxi pouze občas aplikovanou se využitelnost MD v právním prostředí vyspělých států stále vyvíjí a nachází si nové možnosti využitelnosti v různých oblastech vzniku právních sporů, k čemuž v posledním období dochází i v ČR. Dle mého názoru je velmi inspirativní v této souvislosti program povinné mediace v civilním řízení, který se z hlediska potu mediace urovnaných sporů osvědčil, a jenž je uskutečňován na základě justiční reformy v civilní oblasti zejména v kanadských provinciích Quebec a Ontario, kde je stanoveno, že povinná mediace nastupuje až po podání žaloby a jednání s mediátorem musí být uskutečněno do 90 dnů od prvního vyjádření žalovaného k žalobě. Před tímto mediáčním jednáním musí strany poskytnout mediátorovi své stanovisko ohledně vlastních zájmů a sporných bodů. Pokud by jakákoliv sporná strana vykazovala nesoučinnost, má takové pasivní jednání pro ni negativní procesní následky v předem určeném civilním řízení.⁶⁷

Obzvláště velkou využitelnost MD k řešení osobnostních sporů sledávám v oblasti zdravotnictví. K osobnostním sporům ve zdravotnictví dochází poměrně často a s ohledem na poměrně rozšířené využití mediáčního řízení v jiných vyspělých státech v oblasti medicínských sporů, lze predikovat, že vývoj v ČR bude postupně následovat vývoj ostatních vyspělých států. Určité náznaky a snahy o řešení medicínských sporů, tedy sporů mezi pacientem na jedné straně a provozovatelem zdravotnického zařízení na druhé straně prostřednictvím tohoto způsobu řešení sporů, měly by být výsledkem výzkumu v dnešní době. Dle mého názoru právnické medicínské spory týkající se zásahů do osobnosti lidí jsou jednou z oblastí, kde se mohou v co nejvyšší míře projevit nepochybné výhody mediáčního řízení oproti řízení před soudem, které mohou stranám těchto specifických konfliktů zajistit zejména rychlé vyřešení sporu bez dlouhých čekáních

⁶⁷ B. HOUNEK, Tomáš – *Mediace v civilním řízení. Právní rozhledy*. 2004, . 19, s. 713

lhot, oboustranně přijatelné a výhodné řešení, široké spektrum možných řešení sporů, pocit soukromí, uchování důležitých informací, absence negativní publicity, snížení nákladů a zlepšení vzájemných vztahů.⁶⁸

4.2 Svěpomoc

K ochraně občanského subjektivního práva na ochranu osobnosti lze uflít i dalšího mimosoudního a obecného POCHOS, kterým je velmi specifický institut svěpomoci, k jehož uflití by se mělo postupovat s vysokou mírou opatrnosti. Úpravu tohoto institutu nalezneme v ustanovení § 14 OBZ. K tomuto institutu je nezbytné postupovat jako k velmi omezené výjimce ze státního monopolu na poskytování právní ochrany v podobě nalézání a vynucování práva, a proto je dovolená jenom v případech a za podmínek stanovených zákonem. Jedná se tedy o výjimku z toho nejzákladnějšího pravidla demokratického právního státu, kdy k ochraně práv jsou povolány soudy, kdy každý má právo v rámci státu na poskytnutí právní ochrany a stát má naopak povinnost takovou ochranu práv umožnit poskytovat. Obecně lze svěpomoc definovat, jako: *š Ochranu práva vlastním jednáním toho, jehož právo bylo protiprávním jednáním jiného ohroženo, a to bez účasti orgánů ve veřejné moci, které jsou jinak povolány o poskytování ochrany.*⁶⁹

Úprava svěpomoci byla zakotvena i v SOZ, avšak OBZ ji upravil s jistými odlišnostmi. V ustanovení § 14 OBZ nalezneme dva odstavce, jejichž vzájemný vztah je dle názorů některých významných osobností odborné veřejnosti nejasný, tvrdí OBZ však v této souvislosti poznamenávají, že jde o dvě samostatné skutkové podstaty svěpomoci.

Podíváme-li se tedy do zmíněvané první skutkové podstaty, nacházející se tedy v § 14 odst. 1 OBZ, jsou zde stanoveny dvě základní podmínky pro uflití jednání ve svěpomoci, a to v podobě ohrožení občanského subjektivního práva, v našem případě ohrožení občanského subjektivního práva na ochranu osobnosti a dále stav, kdy je bezpochyby zřejmé, že by zásah veřejné moci přišel pozdě. Druhou uvedenou podmínku jeden z hlavních autorů OBZ prof. Eliáš označuje jako obecný předpoklad

⁶⁸ CHOLENSKÝ, Robert. *Mimosoudní řešení sporů ve zdravotnictví: přehlednost pro mediaci*. *Právní rozhledy*. 2007, ro. 11, . 1, s. 402

⁶⁹ LAVICKÝ, Petr aj. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, s. 125

uplatnění jednání ve svépomoci a z tohoto obecného předpokladu i vyplývá postavení tohoto institutu v systému prostředků ochrany subjektivních práv v moderním právním státě. Jsou-li uvedené dvě podmínky splněny kumulativně, již nic dotyčné osob nebrání, aby si v případě potřeby sama pomohla ke svému právu sama, jak je uvedeno v OBZ. V rámci tohoto zákonného ustanovení je zároveň zakotven požadavek proporcionality (proporcionality) svépomocného jednání, kdy naplnění tohoto požadavku je nutno zkoumat vzhledem k okolnostem konkrétní situace.⁷⁰

Avizovanou druhou skutkovou podstatu svépomoci nacházející se v §14 odst. 2 OBZ je vhodné rozdělit na v tu první a druhou, z nichž každá obsahuje po jednom zvláštním případu svépomoci.

V této první umocňuje právní svépomocné jednání k odvrácení neoprávněného zásahu do práva vlastním úsilím a prostředky pouze tehdy, pokud zásah bezprostředně hrozí, nebo již nastal a trvá. Požadavek proporcionality u svépomocného jednání osoby se v tomto případě posuzuje, jak podle okolností konkrétního případu, tak i podle toho, jak by jednala modelová osoba nacházející se v obdobném postavení, nejde tedy ryze o subjektivní chápání právního. Vymezení pojmu modelové osoby nalezneme v ustanovení § 4 odst. 1 OBZ.

Pro lepší praktickou představu uplatnění svépomoci jako POCHOS na základě ustanovení § 14 odst. 2, v této první OBZ si dovoluji uvést příklad. Při konání odborné diskuse, která je prostředkována široké veřejnosti pomocí některého z masových médií, jeden z veřejně známých expertů uvede nepravdivé skutečnosti o osobě druhého vystupujícího experta, čímž zjevně dojde k zásahu do jeho osobnosti, zejména k poškození její hodnoty, vážnosti a dobrého jména na veřejnosti. V takovém případě, kdy dochází k přímé konfrontaci mezi experty, je poškozený expert oprávněn k ochraně svého VOSP uflit svépomocného jednání a zajistit ochranu svého VOSP vlastním úsilím v podobě označení výroky vedce neoprávněného zásahu za nepravdivé a uvedení nepravdivých informací na pravou míru, což lze označit vzhledem k okolnostem k nejefektivnějšímu a nejúčinnějšímu způsobu nápravy právně závadné situace. Vedce neoprávněného zásahu je povinen takovou korekci svých nepravdivých výroky strpět. Uvedené svépomocné jednání je právem aprobované, jelikož vzhledem k uvedeným

⁷⁰ LAVICKÝ, Petr aj. *Obanský zákoník: komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, s. 123 - 128

okolnostem je zřejmé, že existoval zásah do osobnosti poškozeného experta, lze tedy takový zásah označit za bezprostřední, a dále ochranný zásah ve veřejné moci by nepřišel v úvahu. Pokud by poškozený expert neprovedl uvedené svépomocné jednání a zdlouhavě čekal afl na zásah ve veřejné moci, vzhledem k veřejnosti debaty lze předpokládat, že by se informace poškozující jeho osobnost šířily ve veřejném prostoru a poškození jeho osobnosti by nabývalo na rozsahu a náprava v důsledku plynutí času by byla značně ztížena. V tomto případě institut svépomoci započal jako ústinný POCHOS nejlépe jiný POCHOS uplatňovaný u orgánů ve veřejné moci.

Uvedený osobnostní případ, u nějž došlo k užití svépomocného jednání, má pro svoje okolnosti určité specifické znaky. Proto lze konstatovat, že popsaný případ není ukázkovým případem užití svépomoci dle ustanovení § 14 OBZ pro svou určitou míru specifčnosti. Tím zásadním specifickým znakem je, že k jeho uskutečnění došlo ve veřejném prostoru a mezi veřejně známými osobami. V této souvislosti lze uvést, že určitý specifický způsob svépomocného jednání doporučil v jednom ze svých náleží Ústavní soud. Ústavní soud doporučil osobám, které se pohybují ve veřejném prostoru, aby za účelem minimalizace škodlivých následků sporných výroků na jejich adresu využily případných možností, které budou schopny takovými výrokům oponovat. Přímě Ústavní soud dle zdůrazňuje subsidiární charakter mocenského zásahu státu do práva na svobodu projevu za účelem ochrany osobnosti, který by se měl dostavit až tehdy, pokud škodlivé následky kontroverzních výroků nepůjde napravit popsaným svépomocným jednáním. Pro lze k této věci konstatovat, jak ostatně judikoval Ústavní soud, že takové svépomocné jednání je schopné minimalizovat škodlivé následky sporných výroků mnohem efektivněji než cestou soudního řízení.⁷¹

Novinkou do českého občanského práva, na základě inspirace soustavně německým občanským zákoníkem, přichází v ustanovení § 14 odst. 2 OBZ v ta druhá, která je zacílena na situace, při nichž je prostřednictvím svépomocného jednání potřeba zajistit právo, které by jinak bylo zmařeno. Kdo tímto způsobem zajistí právo, má povinnost se bez zbytečného odkladu obrátit na příslušný orgán ve veřejné moci.⁷²

Závěrem lze shrnout, že při uplatnění svépomoci jako POCHOS musí dojít k naplnění všech uvedených zákonných podmínek, jako při ohrožení zásahy do jiných

⁷¹ Nález Ústavního soudu ze dne 15. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS R 367/03

⁷² WESTKA, Jiří a.j. *Občanské právo hmotné*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, s. 341

obanských subjektivních práv, což vyplývá z obecnosti tohoto prostředku ochrany práv. Při užití svépomocné jednání jako POCHOS neklade právní úprava žádné další doplňkové podmínky.

5. Soudní prostředky ochrany proti neoprávněnému zásahu do osobnosti člověka

5.1 Návrh na provedení smírčího řízení

Na základě celospolečenského zájmu na předcházení soudním sporům a nevyhrocování sporů v předřadobní fázi nalezneme v *zákon č. 99/1963 Sb., OS* institut tzv. smírčího řízení neboli přetorského smíru, kdy je toto před samotným zahájením řízení v rámci předřadobního řízení mohou zúčastněné strany podat u soudu návrh na provedení smírčího řízení jakožto POCHOS, obsahující návrh hmotně právní dohody s fládostí o pokus o provedení smíru a následné schválení výsledné hmotně právní dohody. Vyřešení sporu dohodou poskytuje do budoucna v této záruku, že se neshody sporných stran nebudou opakovat.⁷³ Návrh hmotně právní dohody obsažené v samotném návrhu na provedení smírčího řízení mohou mít zúčastněné strany jifi vzájemně odsouhlasený i nikoliv a k odsouhlasení může dojít afi v případě smírčího řízení. Základním cílem iniciace smírčího řízení je tedy dosažení dohody sporných stran, kde úloha soudu je omezena na provedení pokusu o smír a následné schválení výsledné dohody sporných stran. Ve smírčím řízení absentuje imperativní rozhodnutí soudu.⁷⁴

Pro úplnost nutno dodat, že v OS se od tohoto přetorského smíru odlišuje je-t jiný druh smíru, jak také potvrzuje ÚS R, jedná se o soudní smír v řízení nalézacím. Nejv-tí odlišností je hledisko zahájení řízení, kdy druhý typ smíru je uzavírán afi po zahájení řízení na základě podání flaloby nesoucí hmotně právní a procesní úinky, které podání návrhu na provedení smírčího řízení nemá. Dalším rozdílem mezi uvedenými druhy smír je odlišný průběh řízení, kdy v případě, že pokus o smír ve smírčím řízení je neúspěšný, tak řízení končí a soud nemůže rozhodovat ve věci samé, což naopak u druhého typu smíru je přípustné.⁷⁵

Aby bylo možné iniciovat smírčí řízení, musí předem tná věc spadat do pravomoci civilních soudů a zároveň dle ustanovení § 67 odst.1 OS je pro podání tohoto návrhu vyřadováno, aby to připou-t la povaha věci. Nesmí se tedy jednat o věc,

⁷³ DRÁPAL, Ljubomír aj. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 2 sv. Velké komentáře, s. 411

⁷⁴ WINTEROVÁ, Alena aj. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 7., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde Praha, 2014, s. 317 - 320

⁷⁵ Nález ÚS R ze dne 2. 6. 1997, sp. zn. III. ÚS 144/97

u nichž to hmotná právní úprava nevykloučuje. Typicky nelze vést smírčí řízení ve věci, ve které hmotné právo nepřipouští vyřízení věci dohodou účastníků právního vztahu, také v řízení týkajícím se osobního stavu a řízení, které je možné zahájit i bez návrhu. Dále u osobnostních sporů je třeba uplatnění tohoto druhu POCHOS místně příslušný kterýkoliv okresní soud, jak vyplývá z ustanovení § 67 odst. 1 a § 9 odst. 1 OSŘ. Jen pro úplnost, co se týče věcné příslušnosti, tak věcně příslušnost mají okresní soudy, a to i tehdy je-li věcně příslušný krajský soud, avšak věcně příslušnost krajských soudů se osobnostních sporů netýká.

Dále je třeba připustit, aby bylo ve smírčím řízení navrženo soudu schválení MD, kterou jsem se v této DP již detailněji zabýval. Musí se však jednat o MD splňující podmínky stanovené zákonem o mediaci. Schválením MD ve smírčím řízení se dosáhne její vykonatelnosti. Schválení MD ve smírčím řízení tedy nabízí pouze jeden ze způsobů, jak dosáhnout vykonatelnosti MD. V souvislosti se schválením MD soudem ve smírčím řízení je v ustanovení § 67 odst. 2 OSŘ uložena povinnost soudu rozhodnout o tom, zda MD schvaluje do 30 dnů ode dne zahájení smírčího řízení.

Samotné smírčí řízení je neformální, neprovádí se v něm dokazování, a tedy nezjišťuje se skutkový stav. Soud během smírčího řízení pouze vyzve účastníky, aby vyřešili svůj spor pomocí smíru. Dle ustanovení § 68 odst. 2 OSŘ soud není oprávněn žádným způsobem vynucovat souinnost účastníků za účelem vedení smírčího řízení. Dospě-li jednání stran k smírnému řešení sporu, je nezbytné, aby dohoda obsahovala přesné vymezení stran, specifikovala podmínky dohody a zakotvovala vzájemné vypořádání stran. Poté soud může přistoupit ke schválení smíru, kterému je oprávněn dle ustanovení § 69 OSŘ ve spojení s ustanovením § 99 odst. 2 OSŘ. Soud při schvalování smíru nijak nezasahuje do obsahu uzavřené dohody. Soud pouze posoudí, zda podmínky dohoda není v rozporu s právními předpisy. Je-li tato podmínka naplněna, soud rozhodne formou usnesení o schválení smíru, jehož prostřednictvím je rozhodnuto o platnosti dosaheného smíru. Takové rozhodnutí soudu má úinky pravomocného rozsudku, jak uvádí ustanovení § 99 odst. 3 OSŘ, čímž dojde k vytvoření překážky věci rozsouzené (*rei iudicatae*).⁷⁶

⁷⁶ WINTEROVÁ, Alena aj. *Civilní právo procesní: vysoko-kolská učebnice*. 7., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde Praha, 2014, s. 317 - 320

Z uskutečněných smírů v oblasti osobnostních sporů za popsané asistence soudce, lze vysledovat, cofl i samozřejmý vyplývá ze samotného charakteru smírného řešení, flé dosáhnutí takového řešení sporu se neobejde bez nezbytné ochoty, kreativity a snahy sporných stran k vyjednávání. Srovnáme-li výroky sporných stran jak ve spojitosti k charakteru neoprávněného zásahu do osobnosti dotčeného, tak i navrhovaným nárokem, je zřejmé, flé za účelem dosažení dohody obě sporné strany obvykle ustupují ze svých povodně zaujatých stanovisek, mírní tedy svojí rétoriku a tedy dotčení zmírují své navrhované nároky a povodci neoprávněného zásahu ustupují od neochoty plnit. Smír se obvykle neobejde bez ústupků od obou sporných stran, proto ho lze označit za výsledek určitěho kompromisu. Při jednáních smířících k uzavření smíru se ve většině případů setkáváme s tím, flé povodce neoprávněného zásahu do osobnosti člověka uzná takové své jednání, avšak obvykle není ochoten uznat způsob a intenzitu tohoto jednání, jak na prvopočátku sporu popisovala dotčená osoba. Tato skutečnost je dost často doprovázena jevem, kdy dotčená osoba v zájmu uzavření smíru ustupuje ze svých povodních nároků vztahujících se k povodněnému neoprávněnému zásahu. Zároveň považují za nezbytné upozornit na skutečnost mající povod v tom, flé tvrzení účastníků a z nich vycházející ujednání obsažená v soudem schvalované hmotně právní dohodě nemusí být opěna o povodněné důkazy a tudíž se nemusí zakládat na skutečném stavu. Tuto skutečnost pokládám za určitou nevýhodu uzavírání smíru, avšak tento nedostatek je jen tflko odstranitelný, cofl vyplývá z podstaty institutu dohody jako takového a také z toho, flé v rámci smířícího řízení neprobíhá povod soudem klasické jednání a dokazování. Avšak v této souvislosti je dán určitý korektiv. Pokud by z dohody vyplývaly zjevné rozpory s realitou, mohla by tím být založena podmínka, jejímfl naplněním by mohlo dojít k tomu, flé by soud takovou dohodu neschválil pro rozpor s hmotným právem, k čemufl je oprávněn dle ustanovení § 99 odst. 2 OS .

5.2 Návrh na povodněné opatření

V rámci soudní ochrany povod zahájením řízení ve věci samé může člověk, který tvrdí, flé do jeho osobnostního práva bylo neoprávněněn zasáfleno, požádat soud o velmi

rychlou ochranu pomocí na ízení p edb fného opat ení mající prozatímní, do asnou povahu v í p vodci takového zásahu, kterému m fle být uložena povinnost.⁷⁷ Pro úplnost nutno uvést, fle dle ustanovení § 102 odst. 1 OS m fle soud na ídit p edb fné opat ení i po zahájení ízení, a to za stejných podmínek jako u na ízení p edb fného opat ení p ed zahájením ízení.⁷⁸

Tímto druhem soudního POCHOS je p ípustné uplatnit jak obecné, tak i zvlá-tní osobnostní nároky.⁷⁹ Základní ú el tohoto druhu POCHOS i s d razem na ústavní kontext vystihl ÚS R následujícím zp sobem: *šZákladním smyslem p edb fného opat ení je ochrana toho, kdo o jeho vydání fládá, p í emfl musí být respektována ústavní pravidla ochrany i toho, v í komu p edb fné opat ení sm uje (l. 90 Ústavy eské republiky), av-ak ochrana toho, v í komu p edb fné opat ení má sm ovat, nem fle dosáhnout takové míry, aby prakticky znemožnila ochranu oprávn ných zájm druhé stran. ō*⁸⁰

ízení o p edb fném opat ení, které jesamostatným typem ízení pro svou vysokou míru specifi nosti, lze iniciovat v režimu OS pouze na návrh, a to tehdy jak vyplývá z ustanovení § 74 odst. 1 OS , kdyfl dojde napln ní n kterého ze dvou specifikovaných d vod . Jde o takové d vody, kdy se navrhovatel dožaduje prozatímního upravení pom r nebo má-li obavu, fle by výkon soudního rozhodnutí byl ohrofen. Prvn jmenovaný d vod pro na ízení p edb fného opat ení nastává ve chvíli, kdy navrhovatelí hrozí vznik majetkové í nemajetkové újmy, pop ípad jejich roz-í ování. Také lze pod tento d vod subsumovat, hrozbu uvržení do nep íznivé společenské situace, k emufl zvlá-t v p ípad osobnostních zásah m fle docházet pom rn ásto.

V souvislosti se zásahem do osobnosti ílov ka, se ve svém usnesení Vrchní soud v Praze vyjád il k návrhu na p edb fné opat ení, jímfl se navrhovatel domáhal, aby byla p vodci uložena povinnost zdrflet se zve ej ování jakýchkoliv komentá í a informací o jeho osob , jelikofl p vodce uve ejnil jífl dva lánky, jejichfl obsah ohrozil a poru-il jeho právem chrán né zájmy na ochranu osobnosti a byla zde d vodná obava, fle p vodce

⁷⁷ WINTEROVÁ, Alena aj. *Civilní právo procesní: vysoko-kolská u ebnice. 7.*, aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde Praha, 2014, s. 320 - 328

⁷⁸ SMOLÍK, Petr aj. *Ob anský soudní íd: komentá í*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013, s. 353

⁷⁹ WINTEROVÁ, Alena aj. *Civilní právo procesní: vysoko-kolská u ebnice. 7.*, aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde Praha, 2014, s. 320 - 328

⁸⁰ Usnesení ÚS R ze dne 12. 3. 2002, sp.zn. III. ÚS 394/01

bude v takovém jednání pokračovat. Vrchní soud v Praze v souzené věci dovedl, že pro edb finé opatření nelze nařídit, protože k neoprávněnému osobnostnímu zásahu a vzniku imateriální újmy již došlo a případné nařízení pro edb finého opatření již na této skutečnosti nic nezmění a odkázal navrhovatele na uplatnění zvláštních osobnostních nároků dle ustanovení § 13 SOZ.⁸¹

Druhý uvedený důvod záleží především v prokázání odvodné obavy, kdy k tomu požadavku ÚS ČR, ve svém stanovil: *š Kdyby bylo požadováno více než prokázání odvodné obavy, mohlo by vydání pro edb finého opatření prakticky ztratit jakýkoli význam.*⁸² Je tedy třeba, aby důvodné obavy byly dovozovány s ohledem na určité kroky v jednání dotčeného účastníka. V samotném návrhu je tedy nezbytné krom jiného, především prokázat skutečnosti z nichž bude zřejmý ten který z uvedených důvodů dle ustanovení § 74 odst. 1 OS a dále osvědčit další skutečnosti, které jsou rozhodující pro uložení povinnosti pro edb finým opatřením, jak vyplývá z ustanovení 75c odst. 1 OS. U skutečností, u nichž je zakotven požadavek osvědčení, platí, že nemusí být prokázány jednoznačně a soud se tedy spokojí s jejich zmiňovaným osvědčením.⁸³ Na základě uvedených skutečností je nutné zpracovat vhodný petit, který může vycházet z demonstrativního výtku v ustanovení § 76 odst. 1 OS, kdy na osobnostní zásahy bude dopadat ustanovení § 76 odst. 1 písm. d), e) OS. Například v souvislosti s osobním zásahem na základě ustanovení § 76 odst. 1 písm. e) OS by mohlo být v petitu navrhováno, aby povinný bezodkladně odstranil fotografie snižující důstojnost navrhovatele z veřejně přístupných internetových stránek. Soud je vymezeným návrhem vázán, a to jak v tom, komu má být povinnost uložena, tak i ve specifikaci povinnosti. K nárokům obsaženým v petitu pro edb finého opatření se vyjádřil ÚS ČR, kdy poukázal na zásadu mající převod v judikatu Vrchního soudu v Praze, která stanoví, že není přípustné, aby již pro edb finým opatřením dosáhl oprávněný toho, čeho lze dosáhnout ať pravomocným rozsudkem ve věci po proběhlém řízení a uskutečněním dokazování. Avšak z této zásady existují výjimky, a tak uvedená zásada se nebude aplikovat v případech pro edb finého opatření směřujících k zákazu určitého jednání a žaloby o zrušení se tohoto jednání, je-li naplňuje znaky jednání nekalé soutěže.

⁸¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 2. 1994, sp. zn. Co 16/94

⁸² Nález ÚS ČR ze dne 10. 11. 1999, sp. zn. II. ÚS 221/98

⁸³ SMOLÍK, Petr aj. *Občanský soudní řád: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013, s. 240

Při aplikaci uvedených výjimek je nutné posuzovat, aby nedošlo k vzniku, popřímo rozšíření újmy dotčeného účastníka. Lze tedy konstatovat, že uvedené závěry judikatury je možné na základě analogie uplatnit i na ochranu osobnosti.^{84 85}

Pokud by návrh na vydání předběžného opatření byl neurčitý, nesrozumitelný, absentovaly by podmínky náležitosti, tak předseda senátu takový návrh odmítne dle ustanovení § 75a OSŘ, aniž by dodatečně navrhovatele vyzýval k nápravě, což mu nedovoluje elementární charakter tohoto druhu řízení, kterým je bezodkladnost.

V řízení o předběžném opatření nedochází k dokazování v procesním slova smyslu, soud rozhodne pouze na základě podaného návrhu, který ho musí přesvědčit. Jednání se nenahrazuje účastníci nejsou slyšeni. Předseda senátu musí rozhodnout bezodkladně ve formě usnesení, nehrozí-li nebezpečí z prodlení, může rozhodnout nejpozději do 7 dnů poté, co byl návrh podán, jak je uvedeno v ustanovení § 75c odst. 3 OSŘ.^{86 87}

5.3 žaloba na ochranu osobnosti

V kategorii soudních POCHOS má klíčové postavení žaloba na ochranu osobnosti neboli také návrh na zahájení řízení, kterou lze dle charakteru jejím prostřednictvím uplatňovaných nároků. Jednotlivými druhy žaloby na ochranu osobnosti se budu zabývat v následujících podkapitolách.

Na žalobu na ochranu osobnosti, spadající do obecného civilního institutu žaloba, je nezbytné hledět jako na první procesní úkon nositele VOSP ve věci samé, který se subjektivně domnívá, že bylo zasáhl do jeho VOSP, a proto se v postavení žalobce obrací na soud s žádostí o poskytnutí právní ochrany proti povodci tohoto domnělého neoprávněného zásahu do jeho osobnosti, žádá tedy o soudní ochranu svého zasáhlého subjektivního práva na ochranu osobnosti, kterému mu je garantované v generální klauzuli obsažené v ustanovení § 81 OBZ.

⁸⁴ Usnesení ÚSR ze dne 7. 5. 2014, sp. zn. II. ÚS 419/14

⁸⁵ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 6. 1995, sp. zn. 3 Cmo 1952/94

⁸⁶ WINTEROVÁ, Alena aj. *Civilní právo procesní: vysoko-kolská učebnice*. 7., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde Praha, 2014, s. 324 - 329

⁸⁷ SMOLÍK, Petr aj. *Občanský soudní řád: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013, s. 242

Dle mého názoru je bezpochyby správné, a to zejména p i e-ení osobnostních spor , aby podání žaloby na ochranu osobnosti následovala afl po selhání v-ech vláfn mín ných snah o mimosoudní vy e-ení p e, jelikofl následné projednávání v ci p ed soudem za ú asti soudce a ve ejnosti a také za p ímé konfrontace sporných stran, bude s vysokou mírou pravd podobnosti jak pro po-kozenou osobu, tak i p vodce zásahu po psychické stránce velmi náro ná a vy erpávající flivotní situace. Nez ídka p i projednávání osobnostních spor p ed soudem dochází k eskalaci p e mezi žalobcem a žalovaným v podob vzájemného oso ování, uvád ní zra ujících, poniflujících a vykolejujících informací. Psychická náro nost v podob ve ejného projednávání osobních v cí na stran žalobce je mimo jiné zap í in na také tím, fle je tíflí d kazní b emeno, a tak musí prokázat, co se jim na základ osobnostního zásahu stalo.⁸⁸

P ed samotným podáním žaloby, jejímfl prost ednictvím bude nárokováno spln ní povinnosti je žalobci dle ustanovení § 142a odst.1 OS uložena povinnost doru it žalovanému výzvu k pln ní, tzv.p edžalobní výzvu. P i emfl pokud by žalobce tuto povinnost nesplnil, soud za takové situace p istoupí k aplikaci sankce, v podob nep iznání náhrady náklad ízení, a to i p es jeho úsp ch v ízení. Zárove je v-ak v ustanovení § 142a odst. 2 OS zakotvena výjimka, kdy je soudu p iznáno modera ní právo, na jehofl základ m fle soud, jsou-li dány v tom konkrétním p ípad d vody hodné zvlá-tního z etele, p iznat žalobci náhradu náklad ízení, i p es to fle žalobce žalovanému p ed zahájením ízení p edžalobní výzvu nedoru il.⁸⁹

Podáním žaloby na ochranu osobnosti se okamflkem doru ení p íslu-nému soudu zahajuje návrhové sporné ízení a uvádí se do pohybu soudní postup, který m fle skon it autoritativním rozhodnutím soudu tj. závazn a vynutiteln .⁹⁰ Podáním žaloby na ochranu osobnosti žalobce vykonává své základní lidské právo na soudní ochranu, které mu zaru uje ustanovení l. 36 odst. 1 LZPS a zárove ustanovení § 12 OBZ, a to v rámci civilního procesu za nezbytných podmínek garantovaných ústavním po ádkem a b flnými zákony, které souhrnn ozna ujeme jako právo na spravedlivý proces.

Kafldá žaloba, tedy i žaloba na ochranu osobnosti, musí obsahovat ur ité obligatorní náleflitosti, mezi které adíme obecné náleflitosti podání uvedené v

⁸⁸ Vetchý: Bulvár má právo existovat, ale tady je lefl normou. *Aktuáln .TV* [online]. [cit. 2015-08-16]. Dostupné online na: <http://video.aktualne.cz/dvtv/vetchy-bulvar-ma-pravo-existovat-ale-tady-je-lez-normou/r~4ca6741cd70011e4994f002590604f2e/>

⁸⁹ SMOLÍK, Petr aj. *Ob anský soudní ád: komentá* . Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013, s. 499 - 500

⁹⁰ WESTKA, Ji í aj. *Ob anské právo hmotné*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer eská republika, 2013, s. 334,336

ustanovení § 42 odst. 4 OS a dále - jak vyplývá z ustanovení § 79 odst. 1 OS - zvlátní obligatorní náležitosti.

Soudní řízení lze za účelem ochrany osobnosti iniciovat u věcně příslušného soudu. Právo určení věcně příslušnosti došlo ve věcech ochrany osobnosti novelizací zákonem č. 293/2013 Sb., kterým se změnil OS, s účinností od 1. 1. 2014 k významné změně, kdy k projednávání a rozhodování osobnostních sporů v prvním stupni již nemají věcnou příslušnost krajské soudy, nýbrž okresní soudy. Uvedený novelizační zákon provedl změny v úpravě místní příslušnosti, které se dotýkají i žalob na ochranu osobnosti. Uvedené změny se dotkly ustanovení § 87 OS, poskytující žalobci možnost výběru místně příslušného soudu, kdy ve vztahu k ochraně osobnosti je vyňatelné ustanovení § 87 písm. b) OS, které nově zakotvilo kritérium určení místně příslušného soudu, v jehož obvodu došlo ke skutečnosti, která zakládá právo na náhradu újmy, čímž došlo k nahrazení kritéria, kterým bylo místo, v němž došlo ke skutečnosti zakládající právo na náhradu škody.⁹¹

Zvlátní obligatorní náležitosti zahrnují označení účastníků řízení (popřípadě jejich zástupců), vylíčení rozhodujících skutečností, označení důkazů a žalobní nárok popisující, čeho se žalobce domáhá, též označený jako žalobní petit. Ke kterým zvlátním obligatorním náležitostem se velmi precizně vyjádřil ve svém rozsudku NS

R, z něhož lze při vymezování těchto náležitostí žaloby vycházet. NS R definuje rozhodující skutečnosti ve vztahu k žalobnímu nároku jako: *š Údaje, které jsou zcela nutné k tomu, aby bylo jasné, o čem a na jakém podkladě má soud rozhodnout. Žalobce (navrhovatel) musí v žalobě (návrhu na zahájení řízení) uvést takové skutečnosti, jimiž vylíčený skutek (skutkový důvod), na jehož základě uplatňuje (v žalobním petitu) svůj nárok, a to v takovém rozsahu a v takové kvalitě, které umožní její jednoznačnou individualizaci (aby její nebylo možné zamítnout s jiným skutkem). Vylíčením rozhodujících skutečností se vymezuje předmět řízení po skutkové stránce.*⁹² Popsáním rozhodujících skutečností žalobce plní svou povinnost tvrzení zakotvenou dle ustanovení § 10 odst. 1 písm. a) OS. Na základě uvedených požadavků na uvedení rozhodujících skutečností a to zásadně nezamítnutelným způsobem, musí být v žalobě na ochranu osobnosti přesně popsáno, v čem je spatřován neoprávněný zásah do osobnosti

⁹¹ WESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan aj. *Občanský zákoník: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, s. 314

⁹² Rozsudek NS ČR ze dne 27. 6. 2001, sp. zn. 21 Cdo 2369/2000

lovka, v etn explicitního označení hodnoty osobnosti, do níž bylo zasaženo. Taktéž je nutné vyspecifikovat následky, které neoprávněný zásah způsobí do osobnostních práv poškozené osoby. Nelze také neuvést příinnou souvislost mezi zásahem a uvedenou újmou.⁹³ Pokud by soud následně v průběhu jednání dospěl k závěru, že vymezení rozhodujících skutečností a jejich prokázání příslušnými důkazy je nedostatečné, bude soud postupovat dle ustanovení 118a OS, kdy vyzve žalobce k nápravě. V případě, že by žalobce uvedené náležitosti nedokázal náležitě napravit, došlo by na jeho straně k neunesení důkazního břemene a břemene tvrzení, což by mělo za následek jeho neúspěch ve věci samé. Náležitá individualizace skutkového důvodu má také význam pro procesní právní pojem totožnost skutku, kdy je bezvýjimečně vyřadováno, aby skutek popsaný v žalobě byl, což do popsaného jednání a následku shodný se skutkem, o němž v daném soudním řízení vynesl soud rozsudek.⁹⁴

Na jednotlivé tvrzené skutečnosti musí být navázané navrhané důkazy. Dle ustanovení § 125 OS platí, že za důkazy mohou sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci.

Poslední jmenovanou v OS zvlátní obligatorní náležitostí žaloby, je žalobní petit obsahující přesné označení povinnosti, které se žalobce tímto POCHOS domáhá. U žalobního petitu je vyřadováno, aby byl formulován jako návrh autoritativního výroku soudu, jehož takováto formulace by mohla být do rozsudku převzata, v případě plného vyhovění žalobě. Je tedy nezbytné, jak uvádí ve svém rozhodnutí NS R, aby žalobní petit byl formulován přesně, určitě a srozumitelně, avšak soud není povinen do svého výroku promítnout doslovné znění žalobního petitu, jelikož pouze soud má právo rozhodovat o tom, jak bude formulován jeho výrok, samozřejmě musí z obsahového hlediska zohlednit to, čeho se žalobce žalobním petitem domáhá.⁹⁵ V této souvislosti chci uvést, že soud je žalobním petitem vázán, jelikož v řízení o ochraně osobnosti soud nemůže ve svém výroku přiznat něco jiného nebo více, než žalobce navrhol. Výjimka z uvedeného pravidla zakotvená v ustanovení § 153 odst. 2 OS na rozhodování soudu ve věcech ochrany osobnosti nedopadá, jelikož se v tomto případě nejedná o zákonem stanovený způsob vypořádání vztahu mezi účastníky.

⁹³ Usnesení NS R ze dne 31. 1. 2012, sp. zn. 30 Cdo 4427/2011

⁹⁴ LAVICKÝ, Petr aj. *Obanský zákoník: komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, s. 480 - 481

⁹⁵ Rozhodnutí NS R ze dne 30. 1. 2012, sp. zn. 30 Cdo 4427/2011

Aby žalobnímu petitu nemohl být vytknut nedostatek nesrozumitelnosti i nelogičnosti dle ustanovení § 43 odst. 1 OSŘ nesprávnost, musí navazovat a vyplývat ze skutkového děje popsaného v žalobě. Žalobní petit v žalobě na ochranu osobnosti může obsahovat formulaci o kterém ze zvláštních osobnostních nároků uvedených v ustanovení § 82 odst. 1 OBZ, popřípadě nezávisle na zvláštních osobnostních nárocích i dohromady s nimi o který z obecných občanskoprávních nároků v podobě zejména nárok na poskytnutí přiměřeného zadostiučinění, poskytnutí náhrady škody, vydání bezdodného obohacení, nárok uražlivý a nárok informační. Dále k žalobnímu petitu je nezbytné zdůraznit, že při jeho formulaci musí mít žalobce na paměti potenciální materiální vykonatelnost soudního rozhodnutí, jehož vydání se žalobce domáhá. Tedy u formulace žalobního petitu musí být dána zohledněna eventualita výkonu rozhodnutí.⁹⁶

Co se týče právní kvalifikace popsaného skutku, žalobce jí není povinen v žalobě uvádět, jelikož provedení právní kvalifikace skutku je záležitostí soudu. Jestliže však právní kvalifikaci žalobce v žalobě uvede, soud jí nebude vázán.⁹⁷

5.3.1 žaloba zdržovací (negativní)

Zdržovací žaloba je POCHOS, na jehož základě se žalobce domáhá zvláštního osobnostního nároku, tj. zdržovací nároku, zakotveného na prvním místě v taxativním výčtu v ustanovení § 82 odst. 1 OBZ, jehož hlavním cílem je, aby bylo odneprávněného zásahu do osobnostní hodnoty upuštěno. Po žalobě je tedy vyžadováno pasivní chování (omittere), proto se z povahy tohoto nároku nelze domáhat po žalobě, aby něco aktivně konal (facere). Žalobce se tedy domáhá toho, aby soud zakázal žaloběmu dle jeho názoru protiprávní jednání, které ohrožuje osobnost žalobce nebo přímo do jeho osobnosti zasahuje. U tohoto druhu žaloby je také zřejmé její preventivní charakter, kdy tuto její vlastnost zapracoval do své definice zdržovací žaloby Krajský soud v Ostravě. Definoval zdržovací žalobu takto: *„Tímto obanskoprávní prostředek, který směřuje k tomu, aby žalovaný upustil od*

⁹⁶ LAVICKÝ, Petr aj. *Obanský zákoník: komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, s. 480

⁹⁷ WINTEROVÁ, Alena aj. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 7., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde Praha, 2014, s. 188

neoprávněného zásahu, a tak bylo zabráněno újmu na osobnosti fyzické osoby, nabývá výrazně preventivního charakteru. ⁹⁸

Dle mého názoru tento POCHOS má poměrně omezenou využitelnost, protože má při řešení osobnostních sporů své nezastupitelné místo. Při úvahách o možnosti využitelnosti tohoto POCHOS, je nezbytné mít na paměti, že pro úspěšné uplatnění tohoto druhu žaloby, musí být v rámci žalobceva splnění povinnosti tvrzení a doložení splnění velmi důležitá a pro tento POCHOS charakteristická záležitost, kdy je bezvýjimně považováno, aby neoprávněný zásah do osobnosti trval, resp. pokračoval nebo musí existovat nebezpečí opakování takového zásahu v budoucnu.⁹⁹ Z toho tedy vyplývá, že zdravotního nároku se nelze domáhat za situace, kdy sice v minulosti k neoprávněnému zásahu do osobnosti došlo, ale v současnosti již škodlivý zásah netrvá a ani reálně nehrozí. Na základě tohoto pojetí nelze úspěšně uplatnit tohoto druhu žaloby v případech, kdy se jedná o jednorázový nebo již dokonaný zásah do osobnosti člověka bez hrozby opakování. V této souvislosti se skutkovými okolnostmi domnělého neoprávněného zásahu do osobnosti člověka tvořící podklad pro tento žalobní nárok považují za nezbytné připomenout ustanovení § 154 odst. 1 OS, který uvádí, že pro samotné rozhodnutí soudu ve věci je rozhodující stav v době vyhlášení rozsudku, k čemuž se NSR detailně vyjádřil v jednom ze svých judikátů, v němž konstatoval, že: *„Soud při rozhodování v věci je povinen přehlédnout nejen ke skutkovým okolnostem, které tu byly v době zahájení řízení, ale také k okolnostem, které nastaly za řízení až do vyhlášení rozhodnutí, a že nesmí vzít v úvahu to, co má (m) nastat až po vyhlášení rozsudku.“*¹⁰⁰

Rozhodne-li se žalobce podat žalobu na ochranu osobnosti, v níž bude uplatňovat tento druh zvláštního osobnostního nároku, musí být žalobní petit formulován tak, aby v něm bylo co nejpřesněji uvedeno, jakých zásahů se má žalovaný zdržet. Pokud soud takovému žalobnímu nároku vyhoví, ve výroku rozsudku je žalovanému uložena povinnost zdržet se v žalobě specifikovaných zásahů, přičemž v rozsudku se nestanovuje žádná lhůta k plnění a rozsudek je tedy vykonatelný v okamžiku nabytí právní moci v souladu s ustanovením §161 odst. 2 OS, v případě

⁹⁸ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 15. 4. 1997, sp. zn. 23 C 3/97

⁹⁹ KNAP, Karel aj. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004., s.176

¹⁰⁰ Usnesení NSR ze dne 13. 11. 2008, sp. zn. 21 Cdo 4302/2007

p edb fln vykonatelných rozsudk je rozsudek vykonatelný, anifl by nabyl právní moci. Jakmile tedy rozsudek nabude vykonatelnosti, flalovaný se musí okamflit zdrflet p edm tných zásah . Pokud by tomu tak nebylo, výkon takového rozhodnutí je p ípustný dle ustanovení § 351 odst. 1 OS pomocí ukládání pokut.¹⁰¹

5.3.2 flaloba odstra ovací (restitu ní)

Krom nároku zdrflovacího obsahuje ustanovení § 82 odst. 1 OBZ je-t nárok odstra ovací, ímfl je taxativní vý et zvlá-tních osobnostních nárok vy erpán. Odstra ovací nárok spo ívá v odstran ní následku neoprávn ěného zásahu do osobnosti lov ka za ú elem obnovení p vodního stavu, který p ed tímto neoprávn ěným zásahem existoval. Takové uvedení do p vodního stavu ozna ujeme termínem restituce, kdy jde obecn o jednu z forem nápravy d sledk chování, které bylo v rozporu se zákonem (contra legem) nebo zákon obcházelo (in fraudem legis).¹⁰² Odstra ovací nárok uplat ovaný pomocí flaloby na ochranu osobnosti se v mnoha aspektech odli-uje od nároku zdrflovacího, cofl vyplývá z jeho samotného charakteru a na t chto odli-nostech je moflné demonstrovat n které jeho základní defini ní znaky. Mezi odli-nosti p edest ených zvlá-tních osobnostních nárok adíme p edev-ím to, fl je moflné se odstra ovacího nároku domáhat p edev-ím v p ípad poru-ení osobnosti lov ka, jeho vyufitelnost p i ohrofení n které z osobnostních hodnot je velmi výjime ná, setkáváme se s ní ve sporadických p ípadech. Rozdíl lze spat ovat také v tom, fl uplatn ní odstra ovacího nároku je p ípustné i v p ípad , kdy samotný neoprávn ěný zásah jifl skon il, ale jeho následky je-t nebyly od in ny, musí tedy v dob podání tohoto druhu flaloby trvat následky neoprávn ěného zásahu. Tuto situaci si lze ukázat na typickém osobnostním p íkladu, kdy zásah do osobnosti lov ka v podob uvedení nepravdivých a difamujících údaj o po-kozené osob jednorázovým výrokem p vodce jifl byl ukon en, ale nep íznivý následek zp sobující snífení její cti a lidské d stojnosti nadále p etrvává. Dal-í podstatnou odli-ností od zdrflovacího nároku je, fl na základ jeho uplatn ní má p vodce neoprávn ěného zásahu n co aktivn konat (facere).

¹⁰¹ TĚSTKA, Ji í aj. *Ob anský zákoník: komentá . 10., jubilejní vyd.* Praha: C.H. Beck, 2006, s. 176

¹⁰² HENDRYCH, Du-an aj. *Právníký slovník. 3., podstatn roz- vyd.* V Praze: C.H. Beck, 2009, s.926

fialobce tedy musí v tomto druhu žaloby velmi přesně vymezit, jaké následky neoprávněného zásahu do konkrétní hodnoty osobnosti člověka mají být tímto druhem POCHOS odstraněny a zároveň uvést konkrétní způsob, kterým má být tohoto účelu dosaženo. Základním předpokladem pro vymezení způsobu odstranění následku je, že takový následek musí být na základě svých vlastností způsobitelný k faktickému odstranění. Následně z důvodu velké variability možných způsobů odstranění následku, vymezení tohoto způsobu musí být v této žalobě věnována patřičná pozornost, a proto je po takovém vymezení způsobu požadováno, aby odpovídal obsahu, formě i rozsahu neoprávněného zásahu. Pro lepší představu jako příklady způsobů odstranění následku lze uvést odstranění podobizny z reklamního plakátu, na němž byla neoprávněně umístěna, smazání difamující informace z počítačového serveru či jiného nosiče atd.^{103 104}

Při specifikaci způsobu odstranění následku je nutno mít také na paměti, že požadovaný způsob odstranění nároku musí respektovat práva třetích osob. V tomto ohledu může být inspirativní ustanovení § 40 odst. 3 AutZ, v němž je výslovně zakotven požadavek na přiměřenost restitučního nároku, a to takovým způsobem, že je poskytnut prostor pro soudcovské uvážení co do posouzení vhodnosti, účinnosti a závažnosti přiznaného odstranění nároku podle okolností souzené věci, jakož i zájmů třetích osob a kromě jiného i osob jednajících v dobré víře.¹⁰⁵

Vyhoví-li soud odstranění žalob, ve výroku jeho rozsudku je reflektován odstranění nárok v podobě splnění určité povinnosti, kterou má povinný možnost splnit v právní lhůt v délce tří dnů, popřípadě na základě rozhodnutí soudu i déle trvající lhůt, od nabytí právní moci takového rozsudku, jinak po marném uplynutí takové lhůty nastává vykonatelnost rozsudku, jak vyplývá z ustanovení § 160 odst. 1 a ustanovení § 161 odst. 1 OSŘ. Uprávně vykonatelných rozsudků, jak vyplývá z ustanovení § 160 odst. 4 OSŘ, soud určí lhůtu ke splnění povinnosti od jejich doručení tomu, kdo má tuto povinnost splnit. Uložená povinnost v podobě odstranění způsobeného následku je povinným splněna zásadně na jeho náklady.¹⁰⁶

¹⁰³ KNAP, Karel aj. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004., s.179, 178-179.

¹⁰⁴ LAVICKÝ, Petr aj. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, s.473 - 474.

¹⁰⁵ TELEČEK, Ivo, TROJAN, Pavel *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, s.431,432.

¹⁰⁶ KNAP, Karel aj. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004., s.179, 178-179.

5.3.3 žaloba satisfakční

Dostávám se k nejproblematičtějšímu druhu POCHOS, jehož hlavním úelem je vyvážení, odinění zp sobené nemajetkové újmy na osobnosti žalobce, což je dosahováno poskytnutím píim eného zadostiu in ní neboli satisfakce mající podobu ur itého pln ní, které se p iznává postifené osob a takové pln ní je nezávislé na náhrad ěkody, jakožto majetkové újmy. Tímto druhem žaloby se tedy uplat uje na základ nové ob anskoprávní úpravy obecný ob anskoprávní nárok na píiznání píim eného zadostiu in ní, který má dv formy, a to konkrétn formu morální nebo pen flitou neboli relutární. Elementárním úelem samotné morální satisfakce je, aby po-kozená osoba byla pívodcem neoprávn ěného zásahu píesv d ěna, fle jí zp sobenou osobnostní újmu uznává a zároveň projevuje lítost nad svým konáním. Mezi konkrétní píípady morální satisfakce nabízející se k zapracování do žalobního petitu, adíme omluvu, odvolání difamujícího výroku, uve ejn ní soudního výroku v tisku, rozhlase, televizi atd. Budeme-li hledat elementární ú el pen flní satisfakce, je nutné mít na pam ti, fle se jejím prost ednictvím neusiluje o finan ní vyrovnání zp sobené nemajetkové újmy, jelikož nemajetkovou újmu není možné objektivn vy íslit v pen zích. Na základ této skute nosti se pomocí pen flní satisfakce poskytuje ur ité množství pen z, jejichž ú elem je zp íjemnit po-kozenému flivot, kdy on bude mít možnost si za tyto finan ní prost edky libovoln píídit nejr zn j-í záleflitosti a lze tak pouze do ur ité míry píedpokládat, fle dojde ke zmírn ní jeho pocitu k ivdy, kterou utrp l. Z tohoto obecného postulátu k primárnímu ú elu pen flní satisfakce se v-ak vymyká ustanovení § 2959 OBZ, který upravuje od in ní nemajetkové újmy mající charakter mimo ádné emocionální újmy osobám blízkým jakožto sekundárním ob tem, kdy u k poskytnutí píim eného zadostiu in ní v pen zích je uvedeno, fle taková náhrada musí být schopna pln vyváflit jejich utrpení, což samoz ejm naráflí na skute nost, fle nemajetková újma bude vfldy subjektivní.¹⁰⁷

Od in ní nemajetkové újmy nalezneme v ustanovení § 2951 odst. 2 OBZ, které rozli-uje pen flní formu satisfakce a dále blífle nedefinovaný jiný zp sob od in ní nemajetkové újmy, pod n jfl lze subsumovat nap . omluvu nebo soudní konstatování, fle do-šlo k neoprávn ěnému zásahu do osobnostní sféry lov ka. Zároveň z díkce tohoto

¹⁰⁷ LAVICKÝ, Petr aj. *Ob anský zákoník: komentá .* 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, s. 1683-1684, 1720 - 1722

ustanovení vyplývá, že primárně bude zkoumáno, zda je dostatečně zjištěný jiný způsob odinění nemajetkové újmy a až následně jako druhá možnost bude poskytována peněžní satisfakce. Proto lze konstatovat, že peněžní satisfakce je subsidiární ve vztahu k jinému způsobu odinění nemajetkové újmy. Subsidiární povaha peněžní satisfakce byla zakotvena již v ustanovení § 13 SOZ. K tomuto právnímu postupu se ve svém nálezu vyjádřil i ÚS ČR, v němž dovedl dle svého závěru pro rozhodovací činnost soud na základě uvedeného subsidiárního vztahu, když uvedl, že: *„Pokud primární způsob zadostiučinění je v době rozhodování soudu již natolik oslaben, že svým způsobem pozbývá své funkce, je povinností soudu tímto způsobem zvažovat plnění zadostiučinění finančně.“*¹⁰⁸ Tento závěr ke vztahu mezi dvěma formami satisfakce vyslovil ÚS ČR je třeba odkázat k ustanovení § 13 SOZ, jelikož v případě, že došlo i v OBZ k zachování subsidiární povahy peněžní formy satisfakce, lze dovozovat aktuálnost tohoto vyjádření ÚS ČR.

Zabýváme-li se odiněním nemajetkovou újmou, pro úplnost chci poznamenat, že v OBZ je nadstandardní pozornost věnována odinění zvláštní formy nemajetkové újmy v podobě ublížení na zdraví a při usmrcení, jelikož se jedná o mimořádně závažnou formu nemajetkové újmy. Tato problematika je upravena v návaznosti na ustanovení § 2956 OBZ v ustanoveních § 2958 an. OBZ. V této části oblasti OBZ přináší zásadní změnu oproti SOZ, když při určení přiměřené zadostiučinění nahrazující ublížení na zdraví nebo usmrcení v ustanovení § 3008 OBZ ruší vyhláškou č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění, která původně stanovovala výši náhrady. Tvůrci OBZ tak reflektovali kritiku toho formalistického pojetí určení náhrady, které bylo také značně podhodnocené a soudní praxi tak odstihli od vlivu moci výkonné, která prostřednictvím uvedené vyhlášky limitovala soudy v možnosti přiznat spravedlivou a dostatečnou náhradu. Na základě této změny je tedy možné, aby soud určil výši přiměřené zadostiučinění dle vlastního uvážení s přihlédnutím ke všem okolnostem případu, když například soud zohlední, zda o končinu přiměřel profesionální sportovec nebo počítačový programátor.^{109 110}

¹⁰⁸ Nález ÚS ČR ze dne 31. 5. 2001, sp. zn. IV. ÚS 581/99

¹⁰⁹ C. H. Beck, s.r.o., REDAKCE. *K náhradě nemajetkové újmy na zdraví dle nového občanského zákoníku. Právní rozhledy*. 2014, ro. 22, č. 9

¹¹⁰ Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Náhrada újmy* [online]. [cit. 2015-08-19]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/nahrada-ujmy/konkretni-zmeny>

Do samotného znění tohoto druhu žaloby je nezbytné explicitně zpracovat požadavek na přiznání satisfakčního nároku. Pokud by tomu tak nebylo, soud tento nárok nemůže na základě své vlastní iniciativy přiznat. Požadavek na přiznání satisfakčního nároku se musí z logiky věci taktéž promítnout do žalobního petitu, kde je nutné formulovat, zda je nárokována morální nebo peněžní forma satisfakce, popřípadě i přípustná kumulace obou forem satisfakčních nároků. Nutností je bedlivě uvážit a nakonec zakotvit do žaloby takovou formu satisfakce, která vzhledem ke skutkovým okolnostem případu je přiměřená a postačující k nápravě nemajetkové újmy. Bude-li poškozené osobě přiznán tento druh nároku, povinný bude muset aktivně konat (facere), kdy pro splnění uložené povinnosti bude muset poskytnout určitě plnění morálního či peněžního charakteru, což však neplatí bezvýjimečně, a to konkrétně v případě, kdy soud bude v rozsudku pouze konstatovat, že došlo k neoprávněnému zásahu do osobnostní sféry žalovatele. Takové pouhé konstatování je také způsobilé s satisfakcí, s kterým se setkáváme v ustanovení § 31a ZODP¹¹¹.

OBZ zakotvuje nárok na poskytnutí přiměřené zadostiučinění jako obecný občanskoprávní nárok na základě své koncepce jednotného deliktního práva. V souvislosti s úspěšným uplatněním tohoto druhu nároku i neoprávněným zásahu do osobnosti žalovatele u soudu je nutné, aby došlo k naplnění níže popsaných předpokladů. Avšak je třeba se dotázat, zda osoba rozhodne domáhat pomocí satisfakční žaloby poskytnutí přiměřené zadostiučinění soudní cestou, je nutno vzít v potaz, jak judikoval NS ČR, že soud přiměřené zadostiučinění nepřizná, pokud již poškozený neoprávněného zásahu dobrovolně poskytl příslušnou reparaci.¹¹²

Občanskoprávní úprava vychází z dikce ustanovení § 2894 odst. 2 OBZ a ustanovení § 2956 OBZ, kdy lze na jejich podkladě uvést z obecného hlediska, že přiměřené zadostiučinění nebude poskytnuto za osobnostní zásah do jakékoliv složky osobnosti, jelikož poskytnutí přiměřené zadostiučinění je podmíněno, aby taková zasažená osobnostní složka měla přirozenoprávní charakter, čímž je jí zajištěna ochrana v rámci režimu první části OBZ. Takže prvním předpokladem pro poskytnutí tohoto druhu nároku je přirozenoprávní charakter zasažené osobnostní složky. Musí se tedy pečlivě u konkrétní složky osobnosti zkoumat, zda je předmětem jak práva

¹¹¹ Rozsudek NS ČR ze dne 31. 1. 2006, sp. zn. 30 Cdo 895/2005

¹¹² Rozsudek NS ČR ze dne 31. 1. 2001, sp. zn. 30 Cdo 2971/2000

soukromého, tak i zároveň předem tím práva pirozeného, což lze identifikovat na základě zjištění týkající se její existence ze své pirozenosti od narození člověka. Jako příklad osobností slofkky, u níž nelze dovést pirozenoprávní charakter je její jméno, příjmení a pseudonym, jelikož z jejich povahy je zřejmé, že člověk uvedené slofkky nabývá po okamžiku svého narození, tedy v průběhu trvání svého života. Proto tedy lze uzavřít, že v případě zásahu do práva na jméno nevzniká povinnost k odinění nemajetkové újmy, což vyplývá z ustanovení § 2894 odst.2, § 78, § 2956 OBZ a contrario.

Nyní se dostávám k dalšímu předpokladu pro poskytnutí příimného zadostiu in iní za neoprávněný osobnostní zásah, kterým je existence okamžiku vzniku skutečné nemajetkové újmy. Zásah do osobnosti člověka způsobující nemajetkovou újmu může být proveden poruchovým nebo ohrožujícím jednáním. Z obecného hlediska vznik odpovědnostního závazku k náhradě způsobené újmy je vázán až na okamžik vzniku skutečné újmy. Není pochyb o tom, že poruchové jednání vůči osobnosti člověka je způsobitelné způsobit nemajetkovou újmu, k jejímuž odinění může být nárokováno příimné zadostiu in iní. V koncepci OBZ je však diskutabilní, zda bude poskytnuto zadostiu in iní i v případě pouhého ohrožení některé z osobnostních slofk, s ohledem na posouzení vzniku skutečné újmy. Jelikož podle OBZ je uplatňovaný nárok na poskytnutí příimného zadostiu in iní v souvislosti se zásahem do osobnostní sféry obecným občanskoprávním nárokem, bude se obecný požadavek na vznik skutečné újmy vztahovat i na oblast ochrany osobnosti. Proto lze uzavřít, i s ohledem na již uvedené v této DP, že ochrana osobnostním právem je poskytována i před ohrožujícím jednáním, kdy se lze proti takovému jednání bránit zdržovací nárokem, nikoliv však v koncepci OBZ satisfakčním nárokem, jelikož by nebylo co odinovat.

Tetím předpoklad, který musí být pro úspěšné uplatnění tohoto druhu nároku naplněn, se týká zavinění. Aby vznikla samotná povinnost poskytnout příimné zadostiu in iní, musí předce neoprávněného zásahu do osobnosti člověka jednat zaviněně, což vyplývá z ustanovení § 2910 OBZ ve spojení s ustanovením § 2894 odst. 2 v druhé OBZ. I u pojetí tohoto požadavku došlo k určitým zásadním odlišnostem od úpravy obsažené v SOZ, kde požadavek zaviněného jednání pro účely poskytnutí příimného zadostiu in iní měl především význam jako kritérium pro určení příimné formy a výše satisfakce, jak bylo vyřadováno v ustanovení § 13 odst. 3 SOZ a

subjektivní odpovědnost nebyla vyžadována pro samotný vznik satisfakční povinnosti, což se stalo i předmětem kritiky ze strany ústavní soudkyně E. Wagnerové, kdy v odlišném stanovisku k nálezu ÚS ČR ze dne 4. 5. 2005, sp. zn. Pl. ÚS. 16/04 uvedla, že: „Forma a intenzita zavinění by měla hrát klíčový význam pro stanovení povinnosti nahradit škodu za citovou újmu poškozeného. Jednání vedoucí k neoprávněnému zásahu do osobnosti člověka musí být tedy buď úmyslné, nebo nedbalostní formou zavinění, kdy nedbalostní forma je presumována, jak vyplývá z ustanovení § 2911 OBZ.“
113

Jak již vyplývá ze samotného pojmu poskytnutí přiměřené zadostiučinění, dalším požadavkem při aplikaci tohoto institutu je požadavek přiměřenosti, jehož naplnění a vymezení je dle mého názoru pro právní praxi v této oblasti nejspíše nejspíše úkol, jelikož pro určení patřičné formy nebo potažmo výše zadostiučinění je nezbytné u každého konkrétního případu pečlivě posoudit široký okruh aspektů, jak na straně dotčeného, tak i přivodce neoprávněného zásahu. Rozhodující jsou tedy okolnosti každého konkrétního případu, určení patřičné míry přiměřenosti zadostiučinění se nedá na základě poznatků fládně exaktní vady, ani na základě fládně všeobecně respektované bodové škály. Požadavku přiměřenosti se nelze vyhnout, již fláobce se s ním musí vypořádat v fláobě, kdy konkrétní podoba přiměřené satisfakce musí mít svůj základ v popsáném fláobním ději a musí být zakotvena v fláobním petitu, s kterým pak bude v rámci své rozhodovací činnosti konfrontován soud.

Na základě judikatury ÚS ČR je také nezbytné při určení výše zadostiučinění zohlednit jak funkci satisfakční, tak i preventivní - sankční. Funkce satisfakční si klade za cíl vyvážit a zmírnit nepříznivý následek osobnostního zásahu, při čemž je nutné zohlednit míru zavinění. Funkce preventivní - sankční usiluje o to, aby výše peněžní satisfakce náležitě odrazovala od takového jednání rušitele chráněného osobnostního statku, tak i jeho potencionální následovníky.¹¹⁴

Při stanovování přiměřenosti zadostiučinění je nutno dále vycházet ze zjištěného skutkového stavu. Při kladném hodnocení skutkového stavu za účelem stanovení přiměřenosti zadostiučinění je vhodné soustředit svou pozornost především na okolnosti, objasňující míru významnosti narušeného osobnostního statku pro

¹¹³ LAVICKÝ, Petr aj. *Obanský zákoník: komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, s. 475 - 478

¹¹⁴ Nález ÚS ČR ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 1586/09

po-kozeného a v domost –k dce o tomto významu, dále zp sob provedení zásahu, asový a místní rozsah újmy, vliv zásahu na postavení po-kozeného v rodin , v práci a také v neposlední ad dobu, která uplynula od provedení zásahu.¹¹⁵

K problematice p im enosti zadosti u in ní se jífl mnohokrát vyjád il také NS R, který v jednom ze svých judikát uvedl, fle p i ur ování pat i né míry p im enosti satisfakce, je nutné d kladn porovnávat míru dot ení osobnosti lov ka s odpovídajícím pofladavkem na poskytnutí p im eného zadosti u in ní, p i emfl p i ur ování p im eného zadosti u in ní je nezbytné také zohlednit, do jaké míry byl nárok na satisfakci nahrazen p ípadným svépomocným jednáním po-kozeného, a jak tedy vyplývá z tohoto judikátu, o tuto projevenou míru nahrazujícího svépomocného jednání má být takový nárok na poskytnutí p im eného zadosti u in ní snífl en i neposkytnut v bec. Svémocným nahrazením satisfak ního nároku má NS R na mysli, takové jednání po-kozené osoby následující po zásahu do její osobnosti, kterým si sama, na základ vlastní vyvinuté aktivity, poskytuje jistou formu zadosti u in ní, mající nep íznivé následky pro p vodce neoprávn ěného zásahu. Obvykle má takové jednání po-kozené osoby formu jinak neakceptovatelného verbálního nebo brachiálního útoku.¹¹⁶ Z tohoto záv ru NS R vy-el i Vrchní soud v Olomouci, kdy na základ odvolání flalované snífl il vý-i pen flitého zadosti u in ní p iznaného flalobci, protofle si doty ný flalobce poskytl svémocn pen flité zadosti u in ní, které si opat il na základ rozsáhlé úplatné medializace v neprosp ch flalované. flalobce v tomto p ípad vyvinul vlastní aktivitu za ú elem získání majetkového prosp chu, ehofl docílil poskytnutím mediím p ípadu, který se týkal jeho rodinného flivota.¹¹⁷

Pro lep-í praktickou p edstavu uvedu p ípad, u kterého NS R do-el k záv ru, fle nebyl u nárokovaného morální zadosti u in ní spln n pofladavek p im enosti. V této kauze se flalobkyn domáhala, aby flalovaný doru il v-em ob an m m sta dopis obsahující specifikovaný text omluvy za svoje výroky, z nichfl n které byly objektivn zp sobilé snífl it ob anskou est flalobkyn a které flalovaný uve ejnil p ed komunálními volbami prost ednictvím vlastnoru n podepsané písemnosti. Tomuto návrhu flalobkyn , jak nífl-ími soudy, tak i NS R nebylo vyhov no z dvodu jeho

¹¹⁵ LAVICKÝ, Petr aj. *Ob anský zákoník: komentá* . 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, s. 1683-1684

¹¹⁶ Rozsudek NS R ze dne 31. 1. 2001, sp. zn. 30 Cdo 2971/2000

¹¹⁷ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 20. 1. 2010, sp. zn. 1 Co 137/2009

nepimnosti a nepřítelivosti ke skutkovým okolnostem podmíněného jednání žalovaného. NS R ve svém rozsudku potvrdil závěr odvolacího soudu, který konstatoval, že navržená forma omluvy je nepřiměřená, protože obě strany nemusí být totožnými osobami, které se s podmíněným dopisem žalovaného seznámily. Tuto argumentaci odvolacího soudu NS R ještě doplnil o argument zdrazující neadekvátnost formulace žalobního petitu i z toho aspektu, že ve svém důsledku by omluvný dopis musel být doručen i nezletilým dětem od nejútlejšího věku, jelikož jsou podle příslušné legislativy občany obce. S ohledem na výše uvedené skutečnosti, se dle mého názoru v tomto případě jedná o ukázkový případ nenaplnění požadavku nepřiměstnosti, kdy žalobce nezcela důsledně zvažoval faktické dopady nárokové formy omluvy, jelikož si dovoluji tvrdit krom jiného, že je zcela bezúspěšně vzhledem k složitě povaze této osobnostní kauzy vládat po žalovaném doručení omluvného dopisu i nezletilým dětem.¹¹⁸

5.3.4 žaloba na náhradu škody

Dojde-li k zásahu do osobnosti člověka, kromě způsobení nemajetkové újmy, podmíněným únikem takového osobnostního zásahu může pouze být způsobení i majetkové újmy, k jejímu nápravě lze uplatnit občanskoprávní POCHOS v podobě žaloby na náhradu škody, jejíž prostřednictvím se uplatňuje nárok na náhradu majetkové újmy. Typický příklad, v němž přivodce neoprávněným osobnostním zásahem způsobí majetkovou újmu, spočívá v takovém skutkovém ději, kdy přivodce neoprávněným zásahem rozšíří o veřejném a uznávaném herci nepravdivé a difamující informace, čímž kromě nemajetkové újmy do jeho osobnosti způsobí také majetkovou újmu, kterou lze spatřovat v ušlém zisku, kterému přivodce tím, že jí herce nedostává takové množství pracovních nabídek od režiséra, jako dostával dlouhodobě v předchozím období, resp. že práva pouze jen pro pořadovou povst s ním není uzavřena smlouva, která byla před uzavřením.

K uvedenému žalobnímu nároku je nutné postupovat jako k občanskoprávnímu nároku, pro jehož plnění je nevyhnutelným předpokladem

¹¹⁸ Rozsudek NS R ze dne 28. 2. 2005, sp. zn. 30 Cdo 2745/2004

vyvození klasické soukromoprávní odpovědnosti za újmu na jmění (–kodu), jelikož v souvislosti uplatněním tohoto druhu nároku se zásahem do osobnosti člověka OBZ zvláštní úpravu neobsahuje, a tedy bude se při poznávání tohoto nároku postupovat dle ustanovení § 2894 an. OBZ. Pro úspěšné uplatnění tohoto nároku na náhradu majetkové újmy je kromě jiného také nezbytné zdůraznit, že majetkovou újmu musí způsobit zaviněným jednáním, a to buď v úmyslné i nedbalostní formě. Zaviněné jednání je také vyřadováno při vzniku povinnosti k poskytnutí peněžitého zadostiučinění, jde tedy o shodný požadavek u těchto dvou druhů občanskoprávních nároků.

Zaměřili-li se na výše popsaný skutkový děj pro jeho typičnost v této problematice, bylo by v řízení o náhradu škody nezbytné uvést v žalobním petitu přesnou částku v penězích, jak vyžaduje podmínka určitosti žalobního petitu a dále v něm předcházejícím žalobním dějem popsat, jakým způsobem žalobce k nárokované částce došel, což by mělo být provedeno, pokud je to fakticky možné, pomocí konkrétního vyšetření a odvození nárokované výše náhrady majetkové újmy v podobě ušlého zisku a podloženo příslušnými důkazy. Předložení důkazů prokázání výše ušlého zisku může být často komplikované.¹¹⁹

5.3.5 žaloba určovací

Jak už jsem v této DP uvedl, konkrétně v podkapitole zabývající se z obecného hlediska možnými občanskoprávními nároky z neoprávněného zásahu do osobnosti člověka, zejména na koncepci zvláštních osobnostních nároků v ustanovení § 82 OBZ oproti úpravě SOZ se výrazně dotkla kromě jiného i určovací nárok v případě neoprávněného zásahu do osobnosti člověka. Na základě nové úpravy OBZ je nutné vycházet z toho, že určovací nárok již nelze adit mezi zvláštní osobnostní nároky, a to z důvodu taxativního výčtu zvláštních osobnostních nároků v § 82 odst. 1 OBZ.

Jak v minulosti, tak se dá předpokládat dle mého názoru, že i v budoucnosti bude tento určovací nárok v oblasti ochrany osobnosti nacházet u poškozených osob

¹¹⁹ LAVICKÝ, Petr aj. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, s. 479

–iroké uplatn ní. fialobou ur ovací ve v ci ochrany osobnosti lze tedy uplatnit ur ovací nárok, kdy obecn platí, fe ur ovacím nárokem se flalobce m fe domáhat ur ení dvou skute ností, a to bu ur ení nepravdivosti zásahu, nebo ur ení, fe p vodce neoprávn n zasáhl do práva flalobce na ochranu osobnosti, cofl nap íklad nabízí dot eným osobám ustanovení 31a ZOdp^{TK} jako jeden ze zp sob p im eného zadostiu in ní v p ípad neoprávn ného zásahu do jejich osobnosti.

Právní teorie reagující na novou právní úpravu této problematiky v OBZ se domnívá, fe na základ p ístupu k ur ovacímu nároku jakoflto obecnému ob anskoprávnímu nároku, je akceptovatelné, aby vzhledem k okolnostem konkrétního p ípadu p edstavoval p im ený zp sob od in ní nemajetkové újmy podle obecné úpravy deliktního práva a obecné úpravy od i ování nemajetkové újmy. Na základ tohoto p ístupu bude pro úsp –nost flalobního návrhu nezbytné napln ní ur itých podmínek, a to aby takovým zásahem do osobnosti lov ka do–lo k újm na p írozeném právu lov ka zakotveného v první ásti OBZ a dále aby k takovému zásahu do–lo v d sledku zavin ní flalovaného, kdy nedbalostní zavin ní je presumováno dle ustanovení § 2911 OBZ.

Vedle vý–e uvedeného se s ur ovacím nárokem máme také moflnost setkat v ustanovení § 80 OS , jehofl prost ednictvím flalobce nárokuje, aby soud ur il, zda právní pom r nebo právo existuje i nikoliv, av–ak za spln ní d leflité podmínky, kdy flalobce musí prokázat naléhavý právní zájem. Jde v tomto p ípad o typovou ur ovací flalobu jakoflto procesn právní institut, který lze uplatnit pouze v p ípad ohroflení práva na ochrany osobnosti pro jeho výhradn preventivní charakter. Nejedná se o nárok mající p vod v neoprávn ném zásahu do osobnosti lov ka, jelikofl obecn platí v p ípad tohoto typu ur ovací flaloby, fe ji nelze aplikovat tam, kde jifl bylo právo poru–eno. Cofl potvrdil i ve svém rozhodnutí NS R, který k tomuto typu flaloby konstatoval, fe: *š Tvo í ur itý právní rámec, který je zárukou odvrácení budoucích spor ú astník .õ*¹²⁰ Pro uplatn ní této flaloby není rozhodující hmotn právní legitimace ú astník , a proto ji m fe podat i ten, kdo není subjektem práva, povinnosti nebo právního vztahu, které mají být soudem ur eny.¹²¹

¹²⁰ Rozsudek NS R ze dne 30. 5. 2006, sp. zn. 26 Cdo 1554/2005

¹²¹ Rozsudek NS R ze dne 27. 3. 1997, sp. zn. 3 Cdon 1338/96

Závrem chci zdraznit, že výše popsaný přístup k ur ovacímu nároku ve vcech ochrany osobnosti reagující na novou právní úpravu v OBZ je výsledkem teoretického bádání právních expertů a lze tedy d vodn p edpokládat, že i soudní praxe z tohoto záv ru bude vycházet. Tento p edpoklad se v-ak potvrdí aíl na základ konkrétních soudních rozhodnutí, kterých se v budoucnu teprve do káme.¹²²

5.3.6 žaloba na vydání bezd vodného obohacení

V praxi se m fleme setkat i s p ípady, kdy se p vodce neoprávn ěného zásahu do osobnosti lov ka takovým zásahem bezd vodn obohatí, jelikoíl získá pln ní bez právního d vodu, ímíl dochází k napln ní skutkové podstaty bezd vodného obohacení dle obecných ustanovení § 2991 an. OBZ. Koncep ním základem pro domáhání se tohoto druhu nároku je obecná ob anskoprávní zásada, která stanovuje, že: *šNikdo nem že mít prosp ch z vlastního nezákonného nebo nepoctivého jednání. ō* Nej ast ji k takovým situacím dochází tehdy, kdy dot ená osoba nedá k takovému zásahu do své osobnosti souhlas, a tak se -k dce obohatí z tzv. nepoctivých zdroj , za které považujeme nabývání hodnot, které není právním ádem uznáváno a je v rozporu s dobrými mravy. Proto k náprav popsané právn závadné situace lze uflít tohoto druhu žaloby jako obecného POCHOS, kterým lze uplatnit obecný ob anskoprávní nárok na vydání bezd vodného obohacení.¹²³

K popsání tohoto druhu nároku v oblasti osobnostních spor m že velmi vhodn poslouflit dle mého názoru následující p ípad e-ený p ed eskými soudy, kterým se zabýval i NS R, a to poté kdy soud prvního stupn s odvolacím soudem žalobu zamítly, s od vodn ním, že p edm tnou záleflitost nelze žalovat pro bezd vodné obohacení, nýbríl na základ n kterého ze zvlá-tních osobnostních nárok nebo satisfak ního nároku, jak umofil uje dne-ní ob anskoprávní úprava. Dle mého názoru jde o typický, dá se i íct aíl modelový p íklad bezd vodného obohacení, kdy -k dce neoprávn n uflíval bez souhlasu dot ené osoby n které z jejich osobnostních sloflek ke komer ním ú el m. V této kauze se žalovaní konkrétn dopustili toho, že neoprávn n

¹²² LAVICKÝ, Petr aj. *Ob anský zákoník: komentá . 1. vydání.* Praha: C.H. Beck, 2015, s. 472-473

¹²³ LAVICKÝ, Petr aj. *Ob anský zákoník: komentá . 1. vydání.* Praha: C.H. Beck, 2015, s. 479-480

používali flalobcovu podobu a jeho jména v reklamě propagující jejich výrobky, kdy neoprávněnost takového jejich jednání je spatřována, jak v absenci poskytnutí flalobcovu souhlasu k užívání jeho osobnostní sloflky, tak i v d sledku toho i neposkytnutí spravedlivé úplaty mající negativní dopad do jeho majetkových poměrů. Je tedy zřejmé, že takovým jednáním flalovaného bylo neoprávněně zasafeno jak do osobnostního práva flalobce, tak i do jeho nezadatelného práva svobodně se rozhodnout, zda dá svolení k tomu, aby zákonem chráněné osobnostní hodnoty byly vyuffity ke komerčním účelům. NSR se s postupem nižších soudů neztotofnil, flalobní nárok právně kvalifikoval jako nárok na vydání bezdodného obohacení a ve svém judikátu k souzení v cí uvedl, že: *šDojde-li k poufítí podobizny, obrazového i zvukového snímku fyzické osoby bez jejího souhlasu nad rámec tzv. zákonné licence, vzniká bezdodné obohacení z nepoctivých zdrojů na úkor dotčené osoby. Výše tohoto bezdodného obohacení se určís ohledem na výši úplaty, která se osobám v postavení postífeného za ufití jejich podobizen v reklamě bfln poskytuje, s přihlédnutím k rozsahu a konkrétním okolnostem ufití. Tento nárok z bezdodného obohacení je nárokem odlišným od nároku na primárně zadostiu in ní za zásah do práva na ochranu osobnosti. Oba nároky lze uplatnit nezávisle na sobě.*¹²⁴

Ke vzniku odpovědnosti k vydání bezdodného obohacení dochází bez ohledu na zavinění bezdodného obohaceného, hovoříme tedy v tomto případě o objektivní odpovědnosti. Dále je k posouzení výše bezdodného obohacení dle ustanovení § 3004 odst. 1 OBZ zásadní skutečnost, zda byl obohacený v dobré víře i nikoliv. Jak vyplývá z uvedeného ustanovení, pokud obohacený nebyl v dobré víře, je povinen ochuzenému vydat jak vlastní bezdodné obohacení, tak také veškeré plody a ufitky. Naopak pokud by bylo dle kazn podlofeno, že obohacený byl dobré víře, že mu bezdodné obohacení náleží, plody a ufitky by připadly do jeho vlastnictví.

V ustanovení § 3004 odst. 2 OBZ se nachází zvláštní úprava týkající se nabytí obohacení bezdodným zásahem do pirozených právlovka chráněných první částí OBZ. Jak je uvedeno ve v t první zmi ovaného ustanovení, pokud dojde k neoprávněnému nakládání s n kterou z hodnot osobnosti lovka, je v takovém případě ochuzená osoba oprávněna nárokovat namísto standardní odměny dvojnásobek odměny

¹²⁴ Rozsudek NSR ze dne 20. 7. 2011, sp. zn. 4755/2009

obvyklé za udělení souhlasu. Dopad dikce tohoto zákonného ustanovení s dle rázem na faktickou možnost neoprávněného nakládání a povahu n kterých osobnostních sloflek bude sm ovat zejména op t na neoprávn ěné nakládání s podobiznou ochuzeného ke komer ním ú el m, dále lze t eba také uvést zve ejn ní písemností osobní povahy atd. Nárok na dvojnásobek odm ny obvyklé za udělení souhlasu je novinkou stejn jako celé ustanovení § 3004 odst. 2 OBZ, kterou p inesla do eského právního ádu nedávná ú innost OBZ. Novinka v podob dvojnásobku odm ny obvyklé za udělení souhlasu je inspirovaná ustanovením § 40 odst. 4 AutZ. Krom vý-e uvedeného je v ustanovení § 3004 odst. 2 OBZ je-t v ta druhá, která oprav uje soud, aby - je-li pro to spravedlivý d vod - rozsah pln ní p im en navý-íl je-t nad uvedenou hranici dvojnásobku odm ny obvyklé. Podíváme-li se souhrnn na zn ní toho ustanovení § 3004 odst. 2 OBZ, je z ejmé, fle zakotvený zp sob nároku na vydání bezd vodného obohacení zap í inil áste né upozad ní jeho restitu ního charakteru, p esto nutno konstatovat, fle nárok stále plní sv j restitu ní ú el, k n mufl v-ak výrazn p istupuje v podob avizovaného dvojnásobku odm ny obvyklé i dokonce soudního navý-ení dvojnásobku sank ní pojetí formou soukromé pokuty.¹²⁵ Dle mého názoru se jedná o ustanovení, v jehofl obsahu spat uji pozitivní aspekty, a to p edev-ím ve zvý-ené mí e ochrany osobnostních sloflek, jelikofl tyto právem chrán ěné statky si zasluhují ve srovnání s jinými právem chrán ěnými hodnotami poskytnutí zvý-ené intenzity ochrany.

Pro úplnost chci je-t podotknout, fle m fle nastat situace, kdy bude pro ochuzeného velmi komplikované stanovit p esnou vý-i bezd vodného obohacení, ímfl by za standardních okolností nebyl spln n pofladavek ur itosti flalobního petitu, jak vyfladuje ustanovení § 79 odst. 1 OS . S takovými situacemi za p esn daných podmínek po ítá ustanovení § 136 OS , která dává oprávn ní soudu stanovit p esnou vý-i nejen bezd vodného obohacení na základ vlastní úvahy, pokud jeho vý-i lze zjistit pouze nepom rnými obtíflmi nebo ji dokonce nelze zjistit v bec. Typicky se m fle jednat o p ípady, kdy by ochuzený za ú elem zji-t ní a prokázání vý-e nároku musel vynaloflit nep im ěné náklady. V tomto ustanovení nelze spat ovat právní podklad pro svévoli soudu, jelikofl soud musí v od vodn ní p edm tného rozsudku od vodnit jak napln ní podmínek pro uflití vlastní úvahy ke stanovení vý-e nároku, tak i uvést úvahy,

¹²⁵ LAVICKÝ, Petr aj. *Ob anský zákoník: komentá .* 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, s. 480, 1986

kterými byl veden ke stanovení konkrétní výše nároku. Navíc v případě, že bylo v otázce stanovení výše nároku vedeno dokazování, musí soud v odvodní rozhodnutí zhodnotit jeho výsledky.^{126 127}

5.4 Ústavní stížnost

Mezi soudní POCHOS lze adit i ústavní stížnost, avšak hned na úvod chci podotknout, že se nejedná o prostředek ochrany v tradičním smyslu, nýbrž lze konstatovat, že tento POCHOS pro svoji níže detailně rozebranou specifickou povahu v podobě subsidiarity - podpůrnosti lze označit za krajní POCHOS. Z důvodu velké obsáhlosti tohoto ochranného prostředku, se zaměřím především na jeho souvislosti k zajištění ochrany osobnostních práv a na informace, které by mli potencionální podatelé zvažlit před jeho podáním u ÚS ČR. Jen okrajově se dotknu procesních pravidel řízení před ÚS ČR.

Potencionální podatelé ústavní stížnosti, kteří jsou hluboce subjektivně přesvědčeni, že nebyla pravomocným rozhodnutím nebo jiným zásahem orgánu ve stejné moci poskytnuta patřičná ochrana jejich ústavně zaručeným osobnostním právům, by si mli být v domě, že tento druh POCHOS slouží v českém právním řádu jako velice specifický a podpůrný prostředek ochrany základních práv a svobod, do jejichž okruhu působnosti lze bezpochyby adit i n která osobnostní práva. K tomuto druhu POCHOS nelze připustovat jako mimořádnému opravnému prostředku, jelikož ÚS ČR není 3. instancí obecného soudnictví.¹²⁸

Dotčená osoba neoprávněným osobnostním zásahem je aktivně legitimována k podání ústavní stížnosti sloufící jako návrh na zahájení řízení dle ustanovení § 72 odst. 1 písm. a) ZÚS, a to za situace, kdy za účelem ochrany svého VOSP již vyerpala všechny procesní prostředky poskytované zákonem. V tomto pořadí se právo projevuje ona zmíněvaná podpůrnost, k níž ÚS ČR v jednom ze svých nálezů uvedl, že jeho ochrana práv je poskytována jako krajní prostředek, který nastupuje až tehdy,

¹²⁶ SMOLÍK, Petr aj. *Obanský soudní řád: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013, s. 472

¹²⁷ LAVICKÝ, Petr aj. *Obanský zákoník: komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, s. 480

¹²⁸ TRMÍ EK, Vojtěch. *Ústavní stížnost*. 3. aktualiz. a přeprac. vyd. Praha: Linde, 2005, s. 76.

kdy byla poskytnuta ostatním orgánům ve stejné moci přiležitost rozhodnout o sporné otázce obyčejného práva. Pokud by tomu tak nebylo, jednalo by se o zjevný zásah do pravomoci ostatních orgánů ve stejné moci a narušení ústavního principu dělby moci.¹²⁹ Z povahy věci vyplývá, že všechny procesní prostředky však existují dle ustanovení § 75 odst. 2 ZÚS dvě výjimky, a to v případech, kdy taková ústavní stížnost svým významem podstatně porušuje vlastní zájmy stávatele nebo v řízení o podaném opravném prostředku dochází ke značným prohrám.

Ústavní stížnost je nezbytné podat v zákonem stanovených procesních lhůtách, a to v souladu s ustanoveními § 72 odst. 3, 4, 5 ZÚS, v nichž nalezneme, jak objektivní, tak i subjektivní lhůty. Dle ustanovení § 72 odst. 3 ZÚS lze podat ústavní stížnost do dvou měsíců od doručení rozhodnutí o posledním procesním prostředku, který je zákonem stávateli k ochraně jeho práva poskytnut. Další objektivní lhůtu nalezneme v ustanovení § 72 odst. 4 ZÚS, která trvá v délce dvou měsíců od doručení takového rozhodnutí, jímž bylo odmítnutí mimořádného opravného prostředku na základě uvážení příslušného orgánu ve stejné moci. V ustanovení § 72 odst. 5 OBZ se nachází subjektivní lhůta s objektivním korektivem. Tato lhůta k podání ústavní stížnosti trvá v délce dvou měsíců od okamžiku, kdy se stávatel dozvěděl o zásahu orgánu ve stejné moci do jeho ústavně garantovaných základních práv a svobod, nejdéle však do jednoho roku ode dne, kdy k takovému zásahu došlo.

Jsou-li naplněny uvedené podmínky, lze přistoupit k samotnému sepsání a následnému podání ústavní stížnosti, které lze označit za klíčovou záležitost, od níž se bude odvíjet následující průběh řízení před ÚS ČR. V této souvislosti chci informovat o nálezu ÚS ČR, v němž bylo zdůrazněno, že podání ústavní stížnosti je nedílnou součástí řízení před ÚS ČR a dokonce lze konstatovat, že se jedná o jeho nejdůležitější část. Navíc v tomto nálezu ÚS ČR poukazuje na důležitost role advokáta ve zmiňované části řízení. Důležitost role advokáta ÚS ČR spatřuje především v jeho schopnosti vyloučit a omezit zbytečné podání ústavních stížností a navíc ochránit obany před zbytečnými náklady. Dále je ve zmiňovaném nálezu konstatováno, že v samotném znění podání ústavní stížnosti je advokát, jakožto profesionál, schopen vyhodnotit skutečnosti vedoucí k porušení ústavnosti a je v něm schopen identifikovat jednotlivá porušení

¹²⁹ Nález ÚS ČR ze dne 2.10.2008, sp.zn. III.ÚS 2111/07

základních lidských práv a svobod.¹³⁰ Přesný popis ústavních řízení, detailní a pravdivý popis rozhodujících skutečností, s přesnou identifikací porušených základních lidských práv a svobod týkající se ochrany osobnosti a přesný a srozumitelný petit musí být krom jiných obecných náležitostí uvedených v ustanovení § 34 ZÚS obsaženy v podání ústavní stížnosti. Vedle veškerých obecných náležitostí, nesmí v podání ústavní stížnosti být opomenuta klíčová zvláštní náležitost, kterou je tvrzení, jak vyplývá z ustanovení čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy ČR a § 72 odst. 1 písm. a) ZÚS, že bylo pravomocným rozhodnutím nebo jiným zásahem orgánu veřejné moci zasáhl do stávajících ústavně garantovaných základních práv a svobod. Jak uvádí ustanovení § 75 odst. 6 ZÚS nezbytnou přílohou podání ústavní stížnosti je kopie rozhodnutí o posledním procesním oprávněm prostředku nebo kopie rozhodnutí o odmítnutí mimořádného oprávněm prostředku na základě uvážení orgánu veřejné moci. Máme-li ústavní stížnost sepsanou, okamžikem doručení ÚS ČR je zahájení řízení o ústavní stížnosti, které je druhem řízení před ÚS ČR, jehož úkolem dle soustavné judikatury ÚS ČR je pouze zajištění ochrany ústavnosti, nikoliv zákonnosti.¹³¹

Je-li ústavní stížnost úspěšně uplatněna, vydá ÚS ČR, jakožto zvláštní orgán ochrany ústavnosti rozhodnutí nazývané náleze, v němž konkrétně uvede, které ústavně zaručené osobnostní právo spadající pod ochranu základních práv a svobod bylo porušeno a zároveň označí zásah orgánu veřejné moci, kterým k takovému porušení došlo. V nálezu ÚS ČR také předmětné rozhodnutí či jiný zásah orgánu veřejné moci zruší a stanoví způsob nápravy závadného stavu.¹³²

Závěrem této podkapitoly chci konstatovat, že dle mého názoru tento druh POCHOS nachází v oblasti ochrany osobnosti široké uplatnění. V oblasti osobnostních sporů obvykle dochází k využití ústavní stížnosti za situace, kdy obecné soudy ve svých rozsudcích dojdou k závěru, že se jednalo o zásah do osobnosti člověka a naopak povinná osoba v takovém rozhodnutí spatřuje zásah do svých základních práv a svobod.¹³³ ÚS ČR tedy obvykle v rámci své rozhodovací činnosti řeší stávající dvě ústavně garantovaných základních práv a svobod, a to konkrétně práva na ochranu osobnosti zakotveného v ustanovení čl. 10 LZPS a práva na svobodu projevu, nacházející se v čl. 17.

¹³⁰ Usnesení ÚS ČR ze dne 17. 2. 1998, sp. zn. II. ÚS 141/97

¹³¹ Nález ÚS ČR ze dne 3. 2. 2015, sp.zn. II ÚS 2051/14

¹³² KADEŘKA, S. *Ochrana osobnosti v soudní praxi*. Právní rádce, 1999, . 8, s. 24

¹³³ KADEŘKA, S. *Ochrana osobnosti v soudní praxi*. Právní rádce, 1999, . 8, s. 24

17 LZPS, kdy ke kolizi těchto ústavních práv dochází nejčastěji při přenosu informací prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků.

Tento závěr je možné demonstrovat pro lepší představu na jednom případě, který se práva na základě užití ústavní stílnosti dostal před ÚS ČR. V této právní konfliktní situaci dovolací soud konstatoval, že se jednalo o zásah do osobnostního práva žalobkyně, a to na základě skutečnosti, že žalovaný uvedl v televizním vysílání v rámci obecné politické diskuze z velké části nepravdivé informace týkající se činnosti žalobkyně při jejím působení ve funkci primátorky. ÚS ČR posuzoval tento spor o právo jako kolizi dvou subjektivních ústavních práv, a to na jedné straně práva na ochranu osobnosti dle ustanovení čl. 10 LZPS a na straně druhé práva na svobodu projevu dle ustanovení čl. 17 LZPS. ÚS ČR se shodl s dovolacím soudem v této skutečnosti, že stávající v politický projev obsahující skutková tvrzení nebyl zcela v souladu s objektivním stavem reality a podotkl, že obecné soudy pečlivě ověřily pravdivost výroku. I přes tuto konkrétní shodu s dovolacím soudem a zároveň i navzdory vyjádření k ústavní stílnosti vedlejší ústnice, proti níž byly výroky namířeny, zdá se, že svoboda projevu neznamená právo lhát a dále že nepravdivá skutková tvrzení nepožívají podle konstantní judikatury ESLP a ÚS ČR právní ochrany, ÚS ČR dovedl, že takové stávající jednání nelze považovat za porušení práva na ochranu osobnosti ve smyslu ustanovení čl. 10 LZPS, a proto ústavní stílnosti bylo vyhověno, jelikož rozhodnutím dovolacího soudu bylo zasaženo do svobody projevu, která požívá v demokratické společnosti výrazné a rozsáhlé ochrany. V této souvislosti také ÚS ČR judikoval, že pod ochranu svobody projevu spadají nadnesené a předháněcí názory užití v rámci veřejných nebo politických debat. ÚS ČR dále svoje rozhodnutí zdůvodnil tím, že jádro stávajícího vyjádření bylo založeno na veřejně dostupných podkladech, a kromě toho se stávající za své nepřesné výroky omluvil, čímž došlo ke zhojení neoprávněného zásahu do osobnosti žalovky a zároveň jeho výroky nevybočily z obecně uznávaných pravidel slušnosti.

K popsanému případu lze závěrem konstatovat, že ÚS ČR v předním nálezu také stanovil kritéria pro posuzování rovnováhy mezi svobodou projevu a právem na ochranu osobnosti. Jak již vyplývá z výše uvedených závěrů ÚS ČR, při takovém posuzování musí být vzat v úvahu celkový kontext věci, při němž je nutné se konkrétně zaměřit na kritérium v podobě samotné povahy výroku, v jejím rámci je nutné rozlišit,

zda jde o skutkové tvrzení nebo hodnotový soud, dále na obsah výroku, u něhož bude předem tím posuzování jeho politický nebo komerční charakter. Tímto kritériem je forma výroku, kdy je nutné při posouzení se zaměřit na míru expresivnosti i dokonce vulgárnosti. Nutné je také se zaměřit na postavení kritizované osoby, u níž bude rozhodující, zda se jedná o osobu veřejnou, popřípadě osobu veřejně známou. V neposlední řadě je vhodné se zabývat tím, zda se výrok dotýká soukromé i ve veřejné sféře kritizované osoby. Dále je nutné podrobit posuzování kritérium chování kritizované osoby, kdy například kritizovaná osoba může kritiku sama vyprovokovat. Stranou zájmu by neměla zůstat osoba, která výrok pronesla, u níž je rozhodující, zda se jedná o politika, novináře i běžného občana. A posledním kritériem je okamžik, v němž došlo k výroku, u něhož se přihlíží k tomu, jaké v té dané situaci měl autor výroku informace a jaké situací okolnosti mohly obsah jeho výroku ovlivnit.^{134 135}

Při posuzování kolize uvedených základních lidských práv a svobod je nutné tedy vycházet z toho, že jde o práva rovnocenná a ani jedno z nich nepožívá přednosti, což Ústavní soud potvrzuje také ve své judikatuře, a je proto na posouzení soudu, aby při kolizi těchto dvou ústavních práv rozhodl podle okolností každého konkrétního případu, které z těchto dvou práv bude mít v daném případě přednost před tím druhým.¹³⁶ V návaznosti na rovnocennost uvedených práv je nezbytné, aby soudy posuzovaly střet těchto dvou práv na principu proporcionality (poměrnosti), což ve svém rozhodnutí potvrdil NSÚR a ke kolizi těchto dvou práv uvedl, že: *„Rozhodnutí soudu v takovém případě musí vycházet ze zásady proporcionality, být vyvážené a do ústavně zaručeného práva na svobodu projevu zasahovat, jen je-li to skutečně nezbytné.“*¹³⁷ Základním smyslem testu proporcionality je posouzení poměrnosti zásahu do základního práva s ohledem na jeho účel.¹³⁸ Dále se při střetu těchto ústavně zaručených práv aplikuje na základě judikatury Ústavního soudu pouze ve vztahu ke svobodě projevu interpretační zásada v podobě presumpce předupustnosti svobody projevu, k níž se Ústavní soud vyjádřil, že: *„Každý názor, stanovisko, kritika je vzhledem k významu svobody projevu jako jednoho z pilířů*

¹³⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2015, sp.zn. II. ÚS 2051/14

¹³⁵ ELIÁŠEK, Martin Rovnováha mezi svobodou projevu a právem na ochranu osobnosti. *Právní prostor* [online]. [cit. 2015-08-17]. Dostupné z: <http://www.pravniprostor.cz/judikatura/ustavni-pravo/rovnovaha-mezi-svobodou-projevu-a-pravem-na-ochranu-osobnosti>

¹³⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 10. 12. 1997, sp. zn. II. ÚS 357/96

¹³⁷ Usnesení NSÚR ze dne 5. 1. 2001, sp. zn. 7 TZ 204/99

¹³⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 23. 6. 2015, sp. zn. II. ÚS 577/13

každé demokratické společnosti zásadně připustnou záležitost. ¹³⁹ Tato interpretace zásady spočívá v tom, že pokud nebude prokázán opak, předpokládá se, že konkrétní akt svobody projevu se nachází v zákonných mezích. ¹⁴⁰

5.5 Stíflnost k Evropskému soudu pro lidská práva

Posledním POCHOS, kterému se v této práci budu detailněji věnovat, je individuální stíflnost k ESLP, jakožto mezinárodnímu soudnímu orgánu, plnící roli klíčového institutu ve velmi dobře propracovaném a efektivně fungujícím systému praktické ochrany lidských práv na základě Úmluvy. Dle mého názoru lze označit tuto stíflnost stejně jako ústavní stíflnost za krajní POCHOS, kterou bych chtěl poznamenat, že tento druh POCHOS dosahuje ještě vyšší míry krajnosti, chcete-li podprávnosti, nežli zmíněná ústavní stíflnost, čímž se ještě v následujících částech budu konkrétněji zabývat. Jedná se o jediný mezinárodní POCHOS, který umožňuje ochranu svých osobnostních práv využít. Stíflnost k ESLP směřuje proti státu, který ratifikoval Úmluvu a musí se týkat skutečností, za něž nese odpovědnost některý z vnitrostátních orgánů ve své moci, z čehož vyplývá, že ESLP se nemůže věnovat stíflností směřujícím proti soukromoprávním subjektům. ¹⁴¹

Vztaženo pouze k ochraně osobnosti, lze domnívat, že bylo neoprávněně zasazeno do jejího osobnostního práva, které je mu zaručeno zejména v ustanovení 1. 8 Úmluvy prostřednictvím rozhodnutí vnitrostátního soudu ve věci ochrany osobnosti, může se individuální žalostí dle ustanovení 1. 34 Úmluvy obrátit na ESLP sídlící ve Strasburku. Aby taková individuální stíflnost naplnila podmínky přijatelnosti dle ustanovení 1. 35 odst. 1 Úmluvy, je nevyhnutelné, aby v případě soudního řízení, jehož předmětem bylo porušení osobnostního práva, z kterého vzešlo rozhodnutí, proti kterému byly vyčerpány všechny vnitrostátní právní prostředky nápravy, což v českém právním prostředí znamená i rozhodnutí Ústavního soudu o podané ústavní stíflnosti. Právě tato skutečnost je odrazem mého výše uvedeného tvrzení, že

¹³⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 10. 12. 1997, sp. zn. II. ÚS 357/96

¹⁴⁰ HERCZEG, Jiří. *Meze svobody projevu*. Vyd. 1. Praha: Orac, 2004. Knihovnická Orac. s. 12 - 15

¹⁴¹ HUBÁLKOVÁ, Eva. *Přehled judikatury Evropského soudu pro lidská práva: řízení před Evropským soudem pro lidská práva, formální náležitosti podání: Úmluva o ochraně lidských práv: jednací řád Evropského soudu pro lidská práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, s. 7

individuální stížnost k ESLP dosahuje vyší míry krajnosti - podpora stížnosti není ústavní stížností. Z pohledu rovnosti před zákonem na osobnostních právech je stížnost k ESLP skutečně poslední možností, jak docílit ochrany proti neoprávněnému osobnostnímu zásahu. Dále dle ustanovení čl. 35 odst. 1 Úmluvy je nezbytné, aby stížnost byla podána ve lhůtu do -esti měsíců ode dne přijetí konečného vnitrostátního rozhodnutí, v případě jejího zmešání nemá ESLP žádnou pravomoc tuto lhůtu prominout.

Aby podatel zabránil odmítnutí své stížnosti ESLP, kterou mu dochází zhruba až v 90 % případů, je nezbytné, aby stížnost obsahovala předepsané náležitosti. Stížnost tedy může být podána v kterémkoliv jazyce a musí být podána na oficiálním formuláři reflektující požadované formální náležitosti v ustanovení čl. 47 Jednacího řádu ESLP, v němž musí stávající vyplnit všechny kolonky, jinak by hrozilo, že vadná stížnost bude odmítnuta z administrativních důvodů a ani nebude vůbec předložena soudci k posouzení. V řízení před ESLP stávající nemusí být povinně zastoupen advokátem, ale takové zastoupení je určitě vhodné. Součástí stížnosti nemusí být žádný petit, jak je to například vyžadováno u ústavní stížnosti. Absence petitu v stížnosti k ESLP vyplývá z této skutečnosti, že ESLP zná své pravomoci a může tedy konstatovat pouze porušení některého práva obsaženého v Úmluvě, například může přiznat poskytnutí spravedlivého zadostiučinění dle ustanovení čl. 41 Úmluvy. V souvislosti s poskytnutím spravedlivého zadostiučinění nutno poznamenat, že o něm není nutné žádat ve formuláři stížnosti, jelikož jeho vyřízení bude stávající vyzván až za situace, spočívající v komunikaci o stížnosti s vládou u příležitosti výzvy k replice, jak vyplývá z ustanovení čl. 60 odst. 2 Jednacího řádu.

Kromě formálních náležitostí je vhodné se ve stížnosti zaměřit v rámci její struktury a obsahu na dva bezpochybně důležité aspekty, kterými jsou precizní popis skutkových okolností a zpracování právní argumentace. Popis skutkových okolností musí být stručný, srozumitelný a výstižný a je nutné se v něm zaměřit zejména na uvedení okolností, v nichž je spatřováno porušení některého ustanovení Úmluvy, v našem případě zejména čl. 8 Úmluvy, například dalších článků Úmluvy dotýkající se ochrany osobnosti. V rámci popisu skutkových okolností je dostačující pouze zpracovat stručnou pasáž pojednávající o předchozích vnitrostátních rozhodnutích, jelikož jsou stejně nezbytnou podmínkou takové stížnosti. Zároveň je z hlediska ESLP bezvýznamné, aby stávající rozporoval závěry vnitrostátních soudů týkající se jejich

posouzení skutkových okolností p řípádu a výkladu domácího práva. Pokud by takové pasáže byly ve stíflnosti obsaženy, došlo by k tomu, že by stíflnost byla ESLP prohlášena za zjevně neopodstatněnou.

Při p řípravě stíflnosti je nutné se také pe liv v novat dalším aspektu, kterým je právní argumentace, kterou lze ozna it za nejd leflit jší pasáž stíflnosti. Pouhé poukázání na domněle poruěný láněk Úmluvy by bylo bezesporu nedosta u jící, a proto je nutné ozna ení takového lánku pop . láněk doplnit o argumentaci vycházející z judikatury ESLP vytvá ející z ur itého úhlu pohledu šprávo Úmluvy, a na tomto základ k ní p istupuje ESLP, když ji p i své rozhodovací innosti aplikuje na skutkové okolnosti posuzované v ci. Na základ vysoké míry d leflitosti, která je p íkládána judikatu e ESLP, lze konstatovat, že ESLP fakticky funguje na systému precedent .

Podáním stíflnosti u ESLP je zahájeno ízení. Spl uje-li taková stíflnost formální náleflitosti, je postoupena sedmi lennému senátu. Dle ustanovení l. 39 Úmluvy má soud povinnost být nápomocen dot eným stranám k dosáhnutí smírného urovnání v ci, za p edpokladu, že takové smírné e-ení v ci bude respektovat lidská práva. ízení p ed senátem má dv fáze, kdy první fáze spo ívá v p ezkoumání podmínek p íjatelnosti stíflnosti, což je in o dle ustanovení l. 35 Úmluvy. Pokud stíflnost není prohlášena za nep íjatelnou, následuje ízení, v n mfl se rozhodne ve v ci samé a výsledkem tohoto ízení je rozsudek, mající deklaratorní charakter. Av-ak pokud by tento sedmi lenný senát p i posuzování v ci do-el k záv ru, že p řípad vyvolá závažné otázky ohledn výkladu Úmluvy, je oprávn ěn postoupit v c velkém sedmnácti lennému senátu. Souzená v c se m fl ve výjime ných p řípadech dostat k posouzení velkého senátu také na základ iniciativy zú astně strany, která m fl pofládat v t í m sí ní lh t od vynesení rozsudku senátem o postoupení v ci práv velkém senátu.¹⁴² Po vynesení rozsudku následuje výkon rozhodnutí ESLP, jehož zp sob provedení je na volb daného smluvního státu.^{143 144}

Stíflnosti k ESLP týkající se neposkytnutí dostate né ochrany osobnostnímu právu st řovatele vnitrostátními orgány ve ejné moci jsou astým p edm tem jeho rozhodovací innosti. Rozhodnutí ESLP týkající se ochrany osobnosti mají výrazný vliv

¹⁴² TURMA, P.: *Mezinárodní a evropské kontrolní mechanismy v oblasti lidských práv*. 2. vydání. C. H. Beck: Praha, 2003, str.

31.

¹⁴³ KRATOCHVÍL, Jan. *Jak napsat kvalitní stíflnost k ESLP*. *Bulletin advokacie*. 2014, . 1-2, s. 23

¹⁴⁴ PROUZOVÁ, A.: *Evropský soud pro lidská práva*. Praha, Linde Praha a.s., 2004, s. 27-28

na samotný právní aplikativní přístup k ochraně osobnosti v jednotlivých smluvních státech. ESLP jífl ve své historii e-il mnoho významných osobnostních kauz, jimfl je obvykle ve smluvních státech poskytována jak v mediích, tak i v odborných kruzích významná pozornost, jelikofl se stávají velmi diskutovaným tématem.

V následujících ádcích mé DP uvedu osobnostní p ípad, u n hofl vynesl ESLP rozsudek na za átku tohoto roku, konkrétn jde tedy o rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 19. února 2015, *Ernst August von Hannover proti N mecku*, stíflnost .53649/09. . ESLP v rámci této osobnostní kauzy pom oval dva konkuren ní zájmy, a to na jedné stran právo na respektování soukromého a rodinného flivota garantované ustanovením 1. 8 Úmluvy a na stran druhé právo na svobodu projevu garantované ustanovením 1. 10 Úmluvy. Ve ejn známá osoba, manfler monacké královny Caroline, se svojí stíflností domáhal, aby bylo konstatováno poru-ení jeho práva na ochranu osobnosti zakotveného v ustanovení 1. 8 Úmluvy a poskytnutí spravedlivého zadostiu in ní, a to na základ jednání jedné tabákové spole nosti, která uve ejnila reklamu obsahující st flovatelova k estní jména a zároveň naráflející na ve ejn známé násilné poty ky st flovatele, které byly i p edm tem trestního ízení a ve ejnost s nimi byla prost ednictvím medií podrobn seznámena. Na základ t chto násilných poty ek reklama zobrazovala poma kanou cigaretovou krabi ku, u nífl byl umíst n nápis ve zn ní: *šByl to Ernst? Nebo August?š*. ESLP této stíflnosti nevyhov l, ímfl konstatoval, fle nedo-lo k poru-ení ustanovení 1. 8 Úmluvy, k emufl ESLP dosp l i p esto, fle pouhé uvedení k estního jména dopln né o okolnosti umofl ující p esnou identifikaci konkrétní osoby lze kvalifikovat jako poru-ení ustanovení 1. 8 Úmluvy. Své rozhodnutí ESLP zd vodnil tím, fle svoboda projevu chrání i obchodní sd lení, kdy p edm tná reklama byla ESLP ozna ena za satirickou, která rovn fl nem la uráflející i poníflující charakter. Dále k ní ESLP dodal, fle tato reklama je um leckým projevem a spole enským komentá em p íspívající k debat obecného zájmu. Sou ástí od vodn ní ESLP byl také záv r, s nímfl i dlouhodob pracuje ve svých od vodn ních ÚS R, konstatující, fle ve ejn známá osobnost musí po ítat s nífl-í mírou ochrany soukromí nefl osoba ve ejn neznámá.¹⁴⁶

¹⁴⁶ MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI R. *Rozsudek ESLP ze dne 19. 2. 2015 ve v í . 53649/09 - Ernst August von Hannover proti N mecku*. Zpravodaj kancelá e vládního zmocn nce pro zastupování R p ed ESLP; ro . 3; . 2, s. 22, dostupné také online na: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=6085&d=328999>

Závěrem se je třeba zabývat rozsudkem ESLP ze dne 10. 10. 2013, Delfi AS proti Estonsku, stížnost č. 64569/09, v němž naopak ESLP nepřiznal ochranu svobod projevu a právu na sdělování informací zakotvených v ustanovení 1. 10 Úmluvy a přiklonil se na stranu práva na ochranu osobnosti, které spadá pod dikci ustanovení 1. 8 Úmluvy. I v této kauze tedy byla opět předmětem rozhodovací činnosti ESLP kolize uvedených dvou právních chráněných Úmluvou. Stěžovatel, kterým byla obchodní společnost provozující internetový zpravodajský portál v Estonsku a dalších státech, se podáním stížnosti domáhal, aby ESLP konstatoval, že rozhodnutím vnitrostátních soudů bylo zasaženo do zmiňované svobody projevu, jelikož dle svého přesvědčení nenesl odpovědnost za komentáře uživatelů svého internetového portálu pod publikovaným článkem, jenž informoval o činnosti lodní společnosti mající negativní dopad na dopravní dostupnost určitých ostrovů. Jak konstatovaly vnitrostátní estonské soudy, sčímfl se i ztotožnil ESLP, prostřednictvím předmětných výroků uživatelů internetového portálu, mající vulgární a ponižující povahu, došlo k zásahu do osobnostních práv vlastníka společnosti a majoritního vlastníka lodní společnosti, jehož osobně tyto výroky byly přímo adresovány. ESLP této stížnosti nevyhovl, což učinil i přesto, že společnost Delfi AS opatřila internetový portál automatickým filtračním systémem smazávajícím komentáře obsahující určitá slova. ESLP konstatoval, že stěžovatel nepřijal dostatečně preventivní a ochranná opatření proti zásahům do pověstí jiných, a zároveň mohl předvídat, jaké reakce způsobí mezi čtenáři zveřejnění předmětného článku. Na základě tohoto rozhodnutí ESLP lze tedy uinit závěr, že provozovatelé internetových portálů jsou odpovědní za urážlivé komentáře svých uživatelů.¹⁴⁷

¹⁴⁷ MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČR. *Rozsudek ESLP ze dne 10. 10. 2013 ve věci č. 64569/09 - Delfi AS proti Estonsku. Zpravodaj kanceláře vládního zmocněnce pro zastupování ČR před ESLP*; ročník 2; číslo 1 - duben 2014, dostupné online: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=6085&d=328999>

6. Doplnkové prostředky ochrany osobnosti

6.1. Prostředky ochrany osobnosti v tiskovém zákoně

TisZ obecně upravuje práva a povinnosti vydavatelů a dalších FO a PO týkající se vydávání periodického tisku, jak uvádí ustanovení § 1 tohoto zákona. V rámci této materie, TisZ ve vztahu k ochraně osobnosti zakotvuje dva POCHOS rozlišující občanskoprávní ochranu osobnosti, kdy se konkrétně jedná o právo na odpověď a právo na veřejné dodatečné sdělení. TisZ tedy nabízí FO a v nich kterých případech i PO určitě způsoby obrany proti určitému druhu negativních následků vzniklých v důsledku činnosti v podobě vydávání periodického tisku, kterým dochází k realizaci ústavně garantovaného práva na vyjádření svých názorů a šíření informací, které vyplývá z ustanovení čl. 17 odst. 2 LZPS. Přímě TisZ na základě ustanovení § 17 odst. 4 LZPS příměním způsobem reguluje realizaci svobody projevu vydáváním periodického tisku, kterým museli jeho tvůrci postupovat obzvláště opatrně, jelikož svoboda projevu je značnou hodnotou v demokratické společnosti. Přímě nastavování mezí svobody projevu sledovali tvůrci TisZ i zájem na zajištění ochrany osobnosti a jména a dobré pověsti PO.¹⁴⁸

POCHOS v podobě práva na odpověď je zakotven v ustanovení § 10 TisZ, v jehož rámci má právo FO nebo PO požadovat v písemné formě po vydavateli veřejné odpovědi, v případě že v periodickém tisku bylo veřejné skutkové tvrzení zasahující do občanské cti, důstojnosti nebo soukromí určité FO, popřípadě dotýkající se jména nebo dobré pověsti PO. Na základě tohoto druhu POCHOS mají oprávněné subjekty nárok, aby v příslušném periodickém tisku bylo veřejné jejich přímé sdělení, které bude mít za cíl provést závadné skutkové tvrzení uvést na pravou míru, případně ho podle jeho povahy doplnit nebo zpřesnit a vydavatel je povinen takovou odpověď veřejně. Co se týče rozsahu samotné odpovědi, platí, že by neměla být ve zjevném nepoměru k napadenému sdělení. Lze tedy vycházet z toho, že tento druh právního prostředku ochrany poskytuje způsoby obrany proti nepravdivým skutkovým tvrzením, avšak z této ochrany nejsou vyloučena i sama o sobě pravdivá

¹⁴⁸ SOKOL, Tomáš. Tiskový zákon - deset let účinnosti. *Právní rádce* [online]. [cit. 2015-08-20]. Dostupné z: <http://pravniradce.ihned.cz/c1-41717760-tiskovy-zakon-deset-let-ucinnosti>

tvrzení, pokud budou neúplná i jinak zkreslující.¹⁴⁹ K otázce míry striktnosti p řístupu k pravdivosti skutkových tvrzení uve ejn ných v b řlném periodickém tisku se také vyjád il v jednom ze svých nález ůS R, v n mfl upozornil, fle je nezbytné respektovat ur itá specifika b řlného periodického tisku ur eného k informování co nej-ir-í ve ejnosti, kdy tato specifika spo ívají ve zjednodu-ování skutkových tvrzení, cofl je zap í in no tená ským zájmem a rozsahem p řsp vk . Proto nelze dle záv r ůS R bez dal-řho tvrdit o kařdém zjednodu-ujícím skutkovém tvrzení, fle zp sobilo neoprávn ný zásah do osobnosti lov ka. Jak uvádí ůS R, je nutné, aby celkové vyzn ní ur ité informace odpovídalo pravd .¹⁵⁰

Druhým POCHOS zakotveným v TisZ je právo na dodate né sd lení. Právo nárokovat v í vydavateli uve ejn ní dodate ného sd lení, je mořné tehdy, jestlifle bylo vydavatelem uve ejn no v periodickém tisku sd lení týkající trestního ízení nebo p estupkového ízení vedeného proti FO, pop ípad také ízení ve v cech správních delikt vedených v í FO a PO. Aby subjekt byl oprávn n k uplatn ní nároku, musí být u n j spln no, fle je mořné ho z uve ejn ného sd lení o jednom ze t í typ nepravomocn skon ených ízení identifikovat. Na základ písemné řádosti má tedy oprávn ná osoba právo pofladovat po vydavateli v rámci dodate ného sd lení uve ejn ní informace týkající se kone ného výsledku ízení.

V ustanovení § 13 odst. 1 TiskZ jsou uvedeny podmínky uve ejn ní odpov di nebo dodate ného sd lení, které stanovují, fle vydavatel je povinen odpov nebo dodate né sd lení uve ejnit ve stejném periodickém tisku jako napadené sd lení, dále musí být explicitn uvedeno, fle se jedná o odpov nebo dodate né sd lení, k uve ejn ní dojde výlu n na náklady vydavatele, v témfle jazyce jako napadené sd lení a musí být jasn identifikovatelná osoba autora. Dále dle ustanovení § 13 odst. 2 TiskZ platí, fle vydavatel je povinen uve ejnit odpov nebo dodate né sd lení v lh t osmi dní od doru ení p edm tné řádosti, p í emfl ustanovení § 13 odst. 3 TiskZ obsahuje výjimku, pamatující na situace, kdy t eba periodická tiskovina vychází v del-řích intervalech nefl osm dní, a proto stanovuje, fle v takových p ípadech musí vydavatel uve ejnit odpov nebo dodate né sd lení v nejbliř-řím následujícím vydání. V

¹⁴⁹ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Zákon o právech a povinnostech p í vydávání periodického tisku (tiskový zákon) a p edpisy související: komentá .* 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2006, s. 29 - 48

¹⁵⁰ Nález ůS R ze dne 8. 2. 2000, sp. zn. I ůS 156/99

ustanovení § 13 odst. 4 TiskZ je zakotven institut dohody, k níž může být uzavřena jen tehdy, jestliže jí není možné z objektivních důvodů uveřejnit odpověď nebo dodatečné sdělení ve stejném periodickém tisku jako napadené sdělení. V rámci takové dohody si vydavatel s řádatelem ujednají, v kterém jiném periodickém tisku bude odpověď a dodatečné sdělení uveřejněno, přičemž součástí takové dohody bude také ujednání týkající se místa a formy uveřejnění.

Ustanovení § 14 TiskZ pamatuje také na situaci, kdy vydavatel neuveřejní odpověď nebo dodatečné sdělení ve zmiňované osmi denní lhůtě nebo poruší jiné podmínky specifikované v ustanoveních § 13 TiskZ. Dojde-li k takovému jednání vydavatele, je dotčený subjekt oprávněn uplatnit u soudu žalobu, kterou se bude domáhat uvedených nároků. Tato žaloba musí být u soudu podána v lhůtě 15 dnů, která po níž plynout od okamžiku uplynutí 8 denní lhůty určené k vydavatelovu uveřejnění.

151

6.2 Prostředky ochrany osobnosti v antidiskriminačním zákoně

Ochrana osobnosti a s ní spojené doplňkové POCHOS jsou dotčeným osobám poskytovány také v AntiDZ, který podrobněji vymezuje ústavně garantované právo na rovné zacházení například ve spojení s právem na zaměstnání, přístup k povolání a samostatné výdělečné činnosti a odměňování za práci.

Právní prostředky ochrany před diskriminací zakotvené v ustanovení § 10 AntiDZ lze uplatnit, dojde-li k diskriminaci jednání z důvodu rasy, náboženského vyznání, pohlaví, etnického původu atd. Z povahy protiprávního diskriminačního jednání je zřejmé, že jeho důsledkem jsou závažné zásahy do osobnostní sféry člověka, kdy dochází například k zásahu do lidské důstojnosti. Proto k právním prostředkům ochrany před diskriminací zahrnujícím nárok na ukončení diskriminačního jednání, odstranění jeho následků, popřípadě poskytnutí přiměřeného zadostiučinění, je nutné postupovat jako speciálním POCHOS ve vztahu k POCHOS zakotvených v OBZ. Za účelem ochrany osobnosti lze uplatnit nároky obsažené v ustanovení § 10 AntiDZ, pouze tehdy,

¹⁵¹ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Zákon o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku (tiskový zákon) a přílohy související: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2006, s. 29 - 48

jestliže diskriminací jednání spadá do působnosti tohoto zákona. Pokud by tomu tak nebylo, došlo by k uplatnění nároku na ochranu osobnosti dle příslušných ustanovení OBZ, které by došlo například za situace, kdy by se sousedé chystali hrubými rasistickými nadávkami.^{152 153}

6.3 Prostředky ochrany osobnosti v zákoně o ochraně osobních údajů

Další doplňovací POCHOS je možné nalézt v ZOOÚ, jehož existencí je elementární v určité oblasti zajištění práva každého na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromí, které je ústavně garantováno v ustanovení čl. 7 odst. 1 a v ustanoveních čl. 10 LZPS. Jak již bylo v této DP zmíněno, na hodnotu soukromí je nutné nahlížet jako na nedílnou součást osobnosti člověka.

ZOOÚ vznikl jako reakce na ustanovení čl. 10 odst. 3 LZPS. Ve své materii kombinuje jak soukromoprávní úpravu, tak i veřejnoprávní úpravu. Dle ustanovení § 1 ZOOÚ vymezuje tento zákon práva a povinnosti při zpracování osobních údajů a zároveň určení podmínek, za nichž se uskutečňuje předání osobních údajů do jiných států. Tento zákon svojí úpravou dopadá na zpracování osobních údajů, jak ve veřejnoprávními, tak i soukromoprávními institucemi, mezi které lze dle druhu přidělit státní orgány, orgány územní samosprávných celků, jiné orgány ve veřejné moci, tak i FO a PO.

Žádný význam pro ochranu osobnosti má ustanovení § 10 ZOOÚ, který uvádí, že: *Při zpracování osobních údajů správce a zpracovatel dbá, aby subjekt údajů neutrpěl újmu na svých právech, zejména na právu na zachování lidské důstojnosti, a také dbá na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a osobního života subjektu údajů.*

Konkrétní POCHOS jsou zakotveny v ustanovení § 21 ZOOÚ, které tedy lze uplatnit v případě, že subjekt údajů má zato, že správce nebo zpracovatel postupují při nakládání s jeho osobními údaji v rozporu s ochranou soukromého a osobního života nebo v rozporu s tímto zákonem, zejména jsou-li osobní údaje nepřiměřené s ohledem na

¹⁵² KÜHN, Zdeněk. *Nová řádová podle § 10 antidiskriminačního zákona*. Právní rozhledy. 2010, č. 3, s. 77

¹⁵³ BOUŘKOVÁ, Pavla aj. *Antidiskriminační zákon: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 284 - 300

ú el jejich zpracování. Pokud je naplněn který z uvedených předpokladů, může se dotěná osoba libovolně rozhodnout, který z následujících speciálních POCHOS uplatní, kdy tedy může na základě ustanovení § 21 odst.1 písm. a) ZOOÚ fládat po správci nebo zpracovateli vysvětlení, popřípadě dle ustanovení § 21 odst. 1 písm. b) ZOOÚ může rovnou fládat povinné subjekty o odstranění závadného stavu. Jakmile bude správcem i zpracovatelem posouzena fládost za oprávněnou, bude neprodleně tímto povinnými subjekty odstraněn závadný stav, což ukládá ustanovení § 21 odst. 2 ZOOÚ. Odstranění závadného stavu může spoívat zejména v blokování, provedení opravy, doplnění nebo likvidaci osobních údajů.

Pro úplnost chci uvést, že správce nebo zpracovatel nejsou obsahem fládosti vázáni. V praxi může docházet k situaci, že bude uflita fládost o vysvětlení, na jejímfl podkladě bude zjiěno, že dochází k nezákonnému zpracování, a tak bude správce nebo zpracovatel povinen automaticky provést nápravu, aniž by došlo k vykávání, zda bude doručena výslovná fládost o nápravu závadného stavu. Naopak pokud by bylo uflito fládosti o nápravu závadného stavu a v c by byla posouzena jako nezávadná, poskytně dotázaný správce nebo zpracovatel pouze vysvětlení.

Jestliže by nebylo správcem nebo zpracovatelem jednému ze dvou uvedených POCHOS vyhověno, může se dotěný subjekt obrátit na ÚOOÚ, který zahájí správní ízení. Avak fládné zákonné ustanovení nevylouuje, aby se dotěný subjekt obrátil na ÚOOÚ jeť před uflitím uvedených dvou POCHOS. Závrem chci uvést, že dotěné subjekty v souvislosti s neoprávněným nakládáním a zpracováním jejich osobních údajů, se mohou domáhat ochrany osobnosti nezávisle na uvedených speciálních POCHOS soudní cestou na základě obanskoprávní úpravy ochrany osobnosti.¹⁵⁴

6.4 Prostředky ochrany osobnosti v zákoně o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem

Další doplňkový POCHOS se nachází v ZODp^{TK}, do něhož byl zapracován na základě novely č. 160/2006 Sb., konkrétně vnesením ustanovení § 31a tohoto zákona,

¹⁵⁴KU EROVÁ, Alena aj. *Zákon o ochraně osobních údajů : komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012, s.279 - 285

který stanovuje způsob poskytování přímé náhrady za vznik nemajetkové újmy, která poškozené osobě vznikla v důsledku výkonu veřejné moci, a to buď nezákonným rozhodnutím, nebo nesprávným úředním postupem. Ústavní základ práva na náhradu škody, ve vztahu k ochraně osobnosti i náhrad nemajetkové újmy, způsobených při výkonu veřejné moci lze nalézt v ustanovení čl. 36 odst. 3 LZPS. Tohoto ústavně garantovaného práva se však lze domáhat pouze za podmínek stanovených zákonem, jak vyplývá z ustanovení čl. 36 odst. 4 LZPS. Tento ústavní požadavek na zákonnou úpravu naplňuje právo ZODp^{TR}.

V případě oprávněnosti tohoto druhu nároku, povinnými subjekty k poskytnutí satisfakce za zásah do osobnostní sféry jsou i způsobující nemajetkovou újmu budou dle ustanovení § 1 odst. 3 ZODp^{TR} státní orgány a orgány územní samosprávných celků. Dříve nebyla účinností uvedená novela, naskytovala se poškozené osobě možnost k uplatnění nároku pomocí žaloby na ochranu osobnosti na základě občanskoprávní úpravy.¹⁵⁵ Ve vztahu k obecné občanskoprávní úpravě ochrany osobnosti jde v tomto ustanovení § 31a ZODp^{TR} o poskytnutí speciálního POCHOS.

Jak vyplývá z ustanovení § 31a odst. 1 ZODp^{TR} lze nárok na poskytnutí přímé náhrady za vznik nemajetkové újmy způsobené nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. Následně v ustanovení § 31a odst. 2 ZODp^{TR} je uvedeno, že peněžitá forma satisfakce má zásadně subsidiární charakter a bude připravena až tehdy, kdy nebude možné odškodnit nemajetkové újmy jiným způsobem a konstatování porušení zákona by se jevílo jako nedostupné. Při řešení přímé náhrady za vznik nemajetkové újmy se musí přihlížet k závažnosti vzniklé nemajetkové újmy a okolnostem, za kterých k ní došlo. Budou tedy posuzovány zejména dopady nezákonného rozhodnutí nebo nesprávného úředního postupu do osobnostní sféry poškozeného, konkrétně tedy například nepříznivost dopadů na pověst poškozeného a jeho dosavadní způsob života. V ustanovení § 31a odst. 3 ZODp^{TR} je uveden demonstrativní výčet jednotlivých okolností, kterým se při určení výše přímé náhrady za nemajetkovou újmu, která nebyla způsobena nezákonným rozhodnutím, nýbrž pouze nesprávným úředním postupem spočívající v

¹⁵⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 14. 4. 2009, sp. zn. II ÚS 1191/08

tom, že byla porušena povinnost uinit úkon nebo vydat rozhodnutí v zákonem stanovené, popřípadě jiné lhůt.¹⁵⁶

¹⁵⁶ VOJTEK, Petr. *Odpovědnost za výkon ve veřejné moci: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, s. 177 - 179

Záv r

Náležitá právní ochrana osobnosti, v jejím rámci realizovaná obrana proti neoprávněným zásahům do osobnosti člověka, se neobejde bez funkčních nástrojů k tomuto účelu určených.

Nástroje sloužící k naplňování práva na ochranu osobnosti člověka označuji ve své DP jako POCHOS. Katalogový seznam jednotlivých POCHOS je ústředním tématem této DP, v níž jsem se snažil o podrobné zkoumání tohoto specifického druhu právních prostředků obrany z mnoha různých aspektů a s cílem předložit tená i ty nejdlejší právní informace mající povod jak v právních předpisech, právně teoretických dokumentech, tak i v soudních rozhodnutích. Uvedené právní informace jsou výsledkem především mé analytické činnosti, kdy jsem při zpracování tohoto tématu postupoval od obecných problematik ochrany osobnosti až k těm konkrétním jednotlivým POCHOS.

V neposlední řadě jsem se snažil zaměřit svou pozornost na určitá úskalí v oblasti právní aplikace praxe, která jsou spojena s novou občanskoprávní úpravou a pro ni je v současné době charakteristické, především vzhledem ke krátké účinnosti OBZ není zcela zřejmé, jak se s nimi vypořádají soudy při své rozhodovací činnosti. Při zkoumání těchto problematičtých aspektů, na kterých právní osobnostních institut jsem vycházel především z výsledků publikační činnosti odborníků na danou oblast, jejich závěry mají obvykle povod jak v právní teorii, tak i právní praxi.

Nezávisle na konkrétně pojmenovaných kapitolách a podkapitolách této kvalifikační práce chci uvést, především celkovou materii je možné rozdělit do čtyř hlavních tematických okruhů týkajících se ochrany osobnosti člověka. Tedy na základě obsahu této DP přidám mezi tyto tematické okruhy pojem osobnosti člověka, institut VOSP, odpovědnost za neoprávněný zásah do osobnosti člověka a na závěr jednotlivé POCHOS, kterým je jako ústřednímu tématu věnována v souhrnu největší část DP.

Vymezení pojmu osobnosti člověka, jakofito předmět tohoto druhu ochrany, nelze nalézt v žádném právním předpisu. Vymezení tohoto pojmu je v českém právním prostředí ponecháno na právní teorii a rozhodovací činnosti soudů, což vyplývá z jejich úlohy dotváření práva. Snahy o přesné vymezení v podobě všeobjímající definice často narážejí na skutečnost komplikovanosti tohoto pojmu, což je zapříčiněno širokým

spektrém jednotlivých osobnostních sloflek a mnoha dal-ími faktory. Av-ak jak jsem m l mofnost poznat, definice mající p vod jak v právní teorii, tak i v právní praxi, se shodují na základních defini ních znacích osobnosti lov ka, kterými jsou její p irozenýc charakter, celistvost v její morální a fyzické integrit skládající se ze -írokého okruhu jejích jednotlivých osobnostních sloflek.

Tematickým okruhem týkající se VOSP, jakofito klí ovým ob anskoprávním termínem, v oblasti ochrany osobnosti lov ka, jsem se zabýval p edev-ím na pozadí nové právní úpravy v OBZ, která v-ak v jeho zakotvení pomocí generální klauzule nep inesla nikterak velké mnofství zásadních aplika ních zm n. Av-ak tou nejpodstatn j-í zm nou je, fle do-lo výslovn k zd razn ní p irozenoprávního charakteru JDOP chrán ních generální klauzulí v ustanovení § 81 OBZ a z této kategorie je vy len na pro její nep irozenoprávní charakter do samostatného oddílu ochrana jména lov ka. Zárove chci zd raznit, fle pojem VOSP lze uflívat pouze v oblasti ob anskoprávní ochrany osobnosti, kdy nelze tento pojem vztáhnout na ochrany JDOP v ústavn právní rovin .

Nezanedbatelnou ást mé DP jsem také v noval problematice ob anskoprávní odpov dnosti, u nífl jsem vycházel z rozd lení na obecnou a zvlá-tní odpov dnost, která je spjata s neoprávn ými zásahy do osobnosti lov ka a vyzna uje se mnohými specifiky, na n fl byla soust ed na moje pozornost. Bez vyvození zvlá-tní osobnostn právní odpov dnosti u osoby p vodce neoprávn ného zásahu, dojde k marnému uflití POCHOS. Tato skute nost m vedla k za azení této problematiky, cofl zárove p isp lo v celkovém kontextu DP k lep-ímu pochopení fungování právního ochranného systému osobnosti lov ka.

Jak jifl vyplývá ze samotného názvu této DP, st flejním tematickým okruhem byly jednotlivé POCHOS, strukturáln uspo ádané do katalogového seznamu a roz azené do dvou základních kategorií, a to na mimosoudní, a soudní. V této kategorizaci spat uji ur itou specifi nost této DP, která je v-ak opodstatn na klí ovým kategoriza ním hlediskem v podob rozdílného zp sobu jejich uplatn ní a následné realizace nápravy. Vedle této základní kategorizace jednotlivých ob anskoprávních POCHOS byly za azeny n které dopl kové POCHOS za ú elem akcentace POCHOS obsaflených ve speciálních zákonech.

Kromě formálního pojetí jednotlivých POCHOS nezstaly stranou mé pozornosti také nároky, kterých se lze za nenahraditelné pomoci těchto prostředků dohlédnout, přičemž jsem se mimo jiné rozsáhle zaměřil na povahu ustanovení § 82 odst. 1 OBZ, který v komparaci s jiným ustanovením § 13 SOZ přinesl podstatnou změnu v podobě vyřazení nároku na poskytnutí přiměřeného zadostiučinění ze skupiny zvláštních osobnostních nároků a jeho přeřazení do skupiny obecných občanskoprávních nároků.

Analytickou metodou nejznámější právní literatury, právních předpisů a soudních rozhodnutí jsem popsal základní právní východiska ochrany osobnosti v českém právním prostředí, kterému v dalších částech DP přistoupil rozsáhlejší popis jednotlivých POHOS, které jsou poškozené osobě neoprávněným osobnostním zásahem českým právním řádem nabízeny. Cílem analytické metody bylo uinit detailnější poznání o fungování právního ochranného systému osobnosti člověka v českém právním řádu. Na základě tohoto hlubšího poznání chci konstatovat, že každá poškozená osoba neoprávněným osobnostním zásahem má českým právním řádem v rámci svého práva na ochranu osobnosti garantované široké spektrum ochranných instrumentů. Při tomto závěrečném hodnocení nelze opominout novou občanskoprávní úpravu ochrany osobnosti, která dle mého názoru s nejvyšší mírou pravděpodobnosti bude přispívat k vysoké úrovni tohoto druhu ochrany, kterou by měla přispět i její rozsáhlejší zákonná materie a reflektování judikatury českých soudů a ESLP.

Seznam použitých zkratk

- R - česká republika
- FO - fyzická osoba
- PO - právnická osoba
- VOSP - všeobecné osobnostní právo
- ESLP - Evropský soud pro lidská práva
- LZPS - usnesení p edsednictva české národní rady . 2/1993 Listiny základních práv a svobod
- Úmluva - Evropská úmluva o ochran lidských práv a svobod - vyhl. .209/1992 Sb.m.s.
- Ústava R - ústavní zákon . 1/1993 Sb., Ústava české republiky
- JDOP - jednotlivá díl í osobnostní práva
- ÚS R - Ústavní soud R
- OBZ - zákon . 89/2012 Sb., občanský zákoník
- SOZ - starý zákon . 40/1964 Sb., občanský zákoník
- NS R - Nejvyšší soud české republiky
- POCHOS - prostředek ochrany osobnosti
- MD - mediální dohoda
- Media Z - zákon . 202/2012 Sb., o mediaci a o změnách některých zákonů (mediální zákon)
- OS - zákon . 99/1963 Sb., občanský soudní řád
- DP - diplomová práce
- AutZ - zákon . 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změnách některých zákonů
- ZÚS - zákon . 182/1993 Sb., o Ústavním soudu R
- TisZ - zákon . 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změnách některých dalších zákonů (tiskový zákon)
- ÚOOÚ - Úřad na ochranu osobních údajů
- ZOOÚ - zákon . 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změnách některých zákonů
- AntiZ - zákon . 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změnách některých zákonů (antidiskriminační zákon)

ZOdp~~TK~~- zákon . 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady . 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti

Klí ová slova

- ochrana osobnostních práv
- prostředek
- nárok

Keywords

- protection of personality rights
- legal means
- claim

Použitá literatura

- **Učebnice, monografie, komentáře**
 1. WESTKA, Jiří aj. *Obanské právo hmotné*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013;
 2. KNAP, Karel aj. *Ochrana osobnosti podle obanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004;
 3. WAGNEROVÁ, Eliška aj. *Listina základních práv a svobod: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012;
 4. ALOMOUN, Michal. *Ochrana názvů, postav a podobizny umleckých děl*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009;
 5. HENDRYCH, Dušan aj. *Právnícký slovník*. 3., podstatně rozšíř. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009;
 6. LAVICKÝ, Petr aj. *Obanský zákoník: komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015;
 7. WESTKA, Jiří aj. *Obanský zákoník: komentář*. 10., jubilejní vyd. Praha: C.H. Beck, 2006;
 8. SMOLÍK, Petr aj. *Obanský soudní řád: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013;
 9. MÍŠEK, Vojtěch. *Ústavní střílnost*. 3. aktualiz. a přeprac. vyd. Praha: Linde, 2005;
 10. DRÁPAL, Ljubomír aj. *Obanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 2 sv. Velké komentáře;
 11. PROUZOVÁ, A.: *Evropský soud pro lidská práva*. Praha, Linde Praha a.s. 2004;
 12. HUBÁLKOVÁ, Eva. *Přehled judikatury Evropského soudu pro lidská práva: řízení před Evropským soudem pro lidská práva, formální náležitosti podání : Úmluva o ochraně lidských práv : jednací řád Evropského soudu pro lidská práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010;
 13. WESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan aj. *Obanský zákoník: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014;

14. CHALOUPKOVÁ, Helena. *Zákon o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku (tiskový zákon) a pí edpisy související: komentář* . 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2006;
15. KUEROVÁ, Alena aj.. *Zákon o ochraně osobních údajů : komentář* . 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012;
16. BOUŠKOVÁ, Pavla aj. *Antidiskriminační zákon: komentář* . 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010;
17. VOJTEK, Petr. *Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci: komentář* . 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007;
18. TELEC, Ivo; TUMA, Pavel. *Autorský zákon: komentář* . 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007;
19. HERCZEG, Jiří. *Meze svobody projevu*. Vyd. 1. Praha: Orac, 2004. Knihovna Orac;
20. TURMA, P.: *Mezinárodní a evropské kontrolní mechanismy v oblasti lidských práv*. 2. vydání. C. H. Beck: Praha, 2003

- **časopisecké články a příspěvky**

1. BRANDEIS, Luis D.; WARREN, Samuel D. The Right to Privacy. Harvard Law Review. 1980, ro . 4, . 5, dostupné také online na: Http://groups.csail.mit.edu/mac/classes/6.805/articles/privacy/Privacy_brand_warr2.html
2. TELEC, Ivo. Občanské právo: přirozené právo, osobnostní a jeho státní ochrana. *Právní rozhledy*. 2007, ro .15, . 1, s. 1
3. CHOLENSKÝ, Robert. *Mimosoudní řešení sporů ve zdravotnictví: přínost pro mediaci*. *Právní rozhledy*. 2007, ro .11, . 1, s. 402
4. BOUŠEK, Tomáš. *Mediace v civilním řízení*. *Právní rozhledy*. 2004, . 19, s. 713
5. KADEŘKA, S. *Ochrana osobnosti v soudní praxi*. Právní rádce, 1999, . 8, s. 24;
6. KRATOCHVÍL, Jan. *Jak napsat kvalitní stížnost k ESLP*. *Bulletin advokacie*. 2014, . 1-2, s. 23

7. N MEC, Ronald. *Malé zamýšlení nad ochranou osobnosti dnes a v NOZ ve světle tiskového zákona. Bulletin advokacie.* 2012, ro. 41, . 6, s. 29, dostupné také online na: http://www.cak.cz/assets/ba_06_2012_web.pdf
8. C. H. Beck, s.r.o. , REDAKCE. *K náhradě nemajetkové újmy na zdraví dle nového občanského zákoníku. Právní rozhledy.* 2014, . 9, s. 1;
9. KÜHN, Zdeněk. *Nová žaloba podle § 10 antidiskriminačního zákona. Právní rozhledy.* 2010, . 3, s. 77
10. PELIKÁNOVÁ, Irena. *Právní odpovědnost i v jejích různých formách vždy dle jejího smyslu a účelu dle zákona a její současné vývojové tendence (se zaměřením především na náhradu škody) s přihlednutím ke zvláštnostem českého práva. Sborník Karlovarské právnické dny, 2012, . 20, s. 184*
11. BERNARD, Michal: *Soukromoprávní prostředky ochrany před hlukem. Právní rozhled.* 2008, . 5, s. 167
12. MATĚJKA, Jiří. *Občanské právo: Návrh nového občanského zákoníku z pohledu ochrany soukromí a osobních údajů. Právní rozhledy.* 2010, ro. 18, . 10, s. 369
13. MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČR. *Rozsudek ESLP ze dne 19. 2. 2015 ve věci 53649/09 - Ernst August von Hannover proti Německu. Zpravodaj kanceláře vládního zmocněnce pro zastupování ČR před ESLP; ro. 3; . 2, s. 22, dostupné online: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=6085&d=328999>*
14. MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČR. *Rozsudek ESLP ze dne 10. 10. 2013 ve věci 64569/09 - Delfi AS proti Estonsku. Zpravodaj kanceláře vládního zmocněnce pro zastupování ČR před ESLP; ro. 2; . 1 - duben 2014, dostupné online: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=6085&d=328999>*

- **Internetové zdroje**

1. Ministerstvo spravedlnosti R. *Náhrada újmy* [online]. [cit. 2015-08-19]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/nahrada-ujmy/konkretni-zmeny>;
2. SOKOL, Tomáš-. Tiskový zákon - deset let ú innosti. *Právní rádce* [online]. [cit. 2015-08-20]. Dostupné z: <http://pravniradce.ihned.cz/c1-41717760-tiskovy-zakon-deset-let-ucinnosti>
3. Vetchý: Bulvár má právo existovat, ale tady je lefl normou. *Aktuáln .TV* [online]. [cit. 2015-08-16]. Dostupné online na: <http://video.aktualne.cz/dvtv/vetchy-bulvar-ma-pravo-existovat-ale-tady-je-lez-normou/r~4ca6741cd70011e4994f002590604f2e>;
4. ELIÁ^{TY}EK, Martin. Rovnováha mezi svobodou projevu a právem na ochranu osobnosti. *Právní prostor* [online]. [cit. 2015-08-17]. Dostupné z: <http://www.pravniprostor.cz/judikatura/ustavni-pravo/rovnovaha-mezi-svobodou-projevu-a-pravem-na-ochranu-osobnosti>.

- **Judikatura**

1. Nález ÚS R ze dne 22. 3. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 24/10
2. Nález ÚS R ze dne 1. 3. 2000, sp. zn. II. ÚS 517/99
3. Nález ÚS R ze dne 31. 5. 2001, sp. zn. IV. ÚS 581/99
4. Nález ÚS R ze dne 24. 10. 1995, sp. zn. I. ÚS 15/95
5. Nález ÚS R ze dne 15. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS R 367/03
6. Nález ÚS R ze dne 10. 11. 1999, sp. zn. II. ÚS 221/98
7. Nález ÚS R ze dne 2. 10. 2008, sp. zn. III. ÚS 2111/07
8. Nález ÚS R ze dne 3. 2. 2015, sp.zn. II. ÚS 2051/14
9. Nález ÚS R ze dne 2. 6. 1997, sp. zn. III. ÚS 144/97
10. Usnesení ÚS R ze dne 12. 3. 2002, sp. zn. III. ÚS 394/01
11. Usnesení ÚS R ze dne 17. 2. 1998, sp. zn. II. ÚS 141/97
12. Usnesení ÚS R ze dne 7. 5. 2014, sp. zn. II. ÚS 419/14
13. Rozsudek NS R ze dne 30. 4.2007, sp. zn. 30 Cdo 739/2007
14. Rozsudek NS R ze dne 13. 12. 2000, sp. zn. 30 Cdo 2870/2000

15. Rozsudek NS R ze dne 27. 6. 2001, sp. zn. 21 Cdo 2369/2000
16. Usnesení NS R ze dne 31. 1. 2012, sp. zn. 30 Cdo 4427/2011
17. Usnesení NS R ze dne 5. 3. 2009, sp. zn. NS 30 Cdo 5352/2008
18. Rozsudek NS R ze dne 27. 3. 1997, sp. zn. 3 Cdon 1338/96
19. Rozsudek NS R ze dne 30. 5. 2006, sp. zn. 26 Cdo 1554/2005
20. Usnesení NS R ze dne 13. 11. 2008, sp. zn. 21 Cdo 4302/2007
21. Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 15. 4. 1997, sp. zn. 23 C
3/97
22. Rozsudek NS R ze dne 31. 1. 2001, sp. zn. 30 Cdo 2971/2000
23. Rozsudek NS R ze dne 20. 7. 2006, sp. zn. 30 Cdo 895/2005
24. Rozsudek NS R ze dne 28. 2. 2005, sp. zn. 30 Cdo 2745/2004
25. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 2. 1994, sp. zn. Co 16/94
26. Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 6. 1995, sp. zn. 3 Cmo
1952/94
27. Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 20. 1. 2010, sp. zn. 1 Co
137/2009
28. Rozsudek ESLP ze dne 19. 2. 2015, Ernst August von Hannover proti
N mecku, stíflnost .53649/09
29. Nález ÚS R ze dne 8. 2. 2000, sp. zn. I. ÚS 156/99
30. Nález ÚS R ze dne 14. 4. 2009, sp. zn. II. ÚS 1191/08
31. Nález ÚS R ze dne 10. 12. 1997, sp. zn. II. ÚS 357/99
32. Usnesení NS R ze dne 5. 1. 2001, sp. zn. 7 TZ 204/99
33. Nález ÚS R ze dne 23. 6. 2015, sp. zn. II. ÚS 577/13
34. Nález ÚS R ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 1586/09
35. Nález ÚS R ze dne 4. 5. 2005, sp. zn. Pl. ÚS. 16/04
36. Rozsudek ESLP ze dne 10. 10. 2013, Delfi AS proti Estonsku, stíflnost .
64569/09

- **Právní předpisy**

1. zákon . 40/1964 Sb., občanský zákoník;
2. zákon . 89/2012 Sb., občanský zákoník;

3. Evropská úmluva o ochraně lidských práv a svobod - vyhl. .209/1992 Sb.m.s.;
4. ústavní zákon . 1/1993 Sb., Ústava České republiky;
5. usnesení předsednictva České národní rady . 2/1993 Listiny základních práv a svobod;
6. zákon . 202/2012 Sb., o mediaci a o změnách některých zákonů (mediální zákon);
7. zákon . 99/1963 Sb., občanský soudní řád;
8. zákon . 293/2013 Sb., kterým se mění zákon . 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a na které další zákony;
9. zákon . 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změnách některých zákonů ;
10. zákon . 182/1993 Sb., o Ústavním soudu ČR;
11. vyhláška . 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění;
12. zákon . 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změnách některých dalších zákonů ;
13. zákon . 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změnách některých zákonů ;
14. zákon . . 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změnách některých zákonů ;
15. zákon . 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady . 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti.

- **Ostatní**

1. Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, dostupná také online na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>, s. 47 (3.2.2012);
2. Důvodová zpráva k zákonu č. 202/2012 Sb., o mediaci a o změnách některých zákonů, dostupná také online na: <http://mediator-praha.cz/docs/zakon-o-mediaci-duvodova-zprava.pdf>, s. 1-5 (15.6.2011).

Abstrakt

Teorie a praxe prostředků ochrany osobnosti

Ochrana osobnosti vytváří specifickou problematiku dosahující mimo jiné do sféry umocňující každému člověku nerušen užívat jeho osobnost. Tento druh ochrany vyvstává z nezpochybnitelného závazku společnosti jako celku vůči každému člověku respektovat jeho lidskou důstojnost a nedotknutelnost jeho osobnostní sféry.

Jak vyplývá ze zjištění mé DP, český právní řád jak v ústavní právní, tak i občanskoprávní oblasti výrazně ochraňuje osobnostním právem nezanedbatelnou pozornost poskytující právní oporu pro obranu proti neoprávněným zásahům do osobnostních sfér. Kromě jiného připomíná úinnost OBZ, jenž ve srovnání SOZ zná rozdíly explicitní úpravou některých osobnostních sfér. Z obsahu mé diplomové práce dále vyplývá závěr, že česká právní úprava nabízí dotčeným osobám různé varianty, jak se domoci ochrany jejich zásahem do osobnostního práva, nemohl nelze opominout pozitivní hodnocení. Pro úplnost nutno uvést upozornění, že právní praxe musí vyvinout úsilí, které u některých z uvedených POCHOS fungují nástroje ochrany sloužící k faktické nápravě závadných osobnostních situací. Bez náležitého úsilí právní praxe sama užitím k ochraně osobnosti se z POCHOS stanou pouze bezzubé nástroje deklarované v ustanoveních právních předpisů.

Moje DP je strukturována do šesti obsáhlejších kapitol, zároveň rozdělených do podkapitol, kdy úvodní dvě kapitoly vymezují základní právní východiska ochrany osobnosti v českém právním řádu. V závěrečných čtyřech kapitolách přináší DP detailní pohled na své ústřední téma v podobě jednotlivých prostředků zajišťujících ochranu osobnosti člověka.

Dále DP projevuje snahu seznámit své čtenáře s celkovým fungováním právního ochranného systému osobnosti člověka v českém právním prostředí a zdůraznit dopady nové občanskoprávní úpravy a také soudních rozhodnutí na tento druh právní ochrany. Zároveň v DP došlo k prolnutí informací analyzujících jak hmotné právní osobnostní úpravu, tak i procesní úpravu, jejímž prostřednictvím je hmotné osobnostní právo realizováno.

Abstract

Theory and Practice of Legal Protection of Personality Rights

Legal protection of personality rights is a specific and important issue, which allows every human being to enjoy his or her personality rights without any interventions. This kind of protection is grounded on the obligation of the society as a whole to respect human dignity and the inviolability of personality of every individual.

Based on findings contained in my diploma thesis, the Czech legislation pays considerable attention to the protection of personality rights especially in the provisions of the Civil Code and the Charter of Fundamental Rights and Freedoms, both providing legal guarantees for defending oneself against illegally attacked parts of human personality. This kind of legal protection is supported by the effectiveness of the new Civil Code; unlike the previous Civil Code, it expands the number of provisions protecting human personality rights. My diploma thesis clearly suggests that the Czech legal regulation offers to injured individuals different possibilities of claiming their personality rights, for example, how to seek protection of already violated rights, which should be evaluated positively. However, it should be noted that legal practitioners must do their best to make efficient the means for remedying violated personality rights. Without such efforts the means of legal protection of personality rights would not be functioning in practice and would remain only declared in the provisions of laws.

My diploma thesis is structured in six larger chapters further divided into subchapters; the first two chapters describe the basis of legal protection of personality rights within the Czech legal order. The other four chapters of my diploma thesis bring a detailed view on its central topic, namely the legal means for the legal protection of personality rights.

This diploma thesis tries to introduce its readers to the functioning of the protective system of personality rights in the Czech legal order; it also tries to underline certain aspects of new civil regulation and judgements connected with this kind of legal protection. In addition, the diploma thesis contains the information about substantive and procedural legislation, through which substantive law is effected.